

ÅRSRAPPORT 18

175

VEKST & UTVIKLING
siden 1843

FOTO: SCREAM MEDIA / MARTIN LITWICKI

SPAREBANKEN MØRE

FORSIDEBILDE

I 2018 var det 175 år siden den første banken i det som i dag utgjør Sparebanken Møre ble etablert. Gjennom 2018 har vi markert jubileet på ulike måter i lokalsamfunnet vårt, blant annet med to gratiskonserter der artisten Sigrid var en av artistene som sto på scena.

Foto: Scream Media/Martin Litwicki

Innhold

4	Hovedtall konsern
6	Administrerende direktør - Regionens medspiller gjennom 175 år
8	Organisasjon og ledelsesstruktur
10	Ledergruppen
12	Datterselskap
14	Styret
16	Årsberetning 2018
33	Eierstyring og selskapsledelse
40	Resultat
42	Balanse
44	Egenkapitaloppstilling
49	Kontantstrømoppstilling
	Noteopplysninger
50	1 Regnskapsprinsipper
54	2 Risikostyring
64	3 Kredittrisiko
68	4 Engasjement fordelt på kundegrupper
70	5 Engasjement fordelt geografisk
71	6 Tap på utlån og garantier
78	7 Misligholdte og tapsutsatte engasjement
81	8 Garantier, trekkfasiliteter og pantstillelser
82	9 Likviditetsrisiko
85	10 Markedsrisiko
86	10.1 Renterisiko
87	10.2 Valutarisiko
90	10.3 Finansielle derivat
93	11 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån
94	12 Verdipapirgjeld
96	13 Klassifikasjon av finansielle instrument
101	14 Finansielle instrument til amortisert kost
104	15 Finansielle instrument til virkelig verdi
108	16 Datterselskap
110	17 Driftssegment
113	18 Andre driftsinntekter
114	19 Driftskostnader ekskl. personal
115	20 Leieavtaler
116	21 Lønn og transaksjoner med nærstående parter
120	22 Pensjon
125	23 Varige driftsmidler
128	24 Immaterielle eiendeler
129	25 Andre eiendeler
130	26 Skatt
132	27 Resultat pr. egenkapitalbevis
133	28 Kapitaldekning
137	29 Egenkapitalbevis og eierstruktur
142	30 Hendelser etter balansedagen
143	Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5
144	Uavhengig revisors beretning
150	Alternative resultatmål - APM

Hovedtall konsern

Resultat

	2018		2017		2016		2015		2014	
	Mill. kroner	%	Mill. kroner	%	Mill. kroner	%	Mill. kroner	%	Mill. kroner	%
Netto renteinntekter	1 179	1,70	1 100	1,72	1 082	1,79	1 098	1,89	1 093	2,01
Netto provisjons- og andre driftsinntekter	207	0,30	194	0,30	182	0,30	193	0,33	180	0,33
Netto avkastning på finansielle investeringer	41	0,06	48	0,08	99	0,16	12	0,02	135	0,25
Sum inntekter	1 427	2,06	1 342	2,10	1 363	2,25	1 303	2,24	1 408	2,59
Sum driftskostnader	603	0,87	590	0,92	586	0,97	561	0,96	564	1,04
Resultat før tap	824	1,19	752	1,18	777	1,28	742	1,28	844	1,55
Tap på utlån, garantier m.v	16	0,02	13	0,02	22	0,04	50	0,09	22	0,04
Resultat før skatt	808	1,17	739	1,16	755	1,24	692	1,19	822	1,51
Skattekostnad	203	0,29	182	0,28	181	0,30	189	0,32	199	0,36
Resultat for regnskapsåret	605	0,88	557	0,88	574	0,94	503	0,87	623	1,15

Balanse

(Mill. kroner)	2018	2017	2016	2015	2014
Forvaltningskapital	71 074	66 491	61 593	60 120	56 305
Gjennomsnittlig forvaltningskapital *	69 373	64 000	60 525	58 113	54 455
Utlån til kunder	60 346	56 867	52 691	51 286	48 884
Brutto utlån til personkunder	41 917	39 817	37 133	34 822	32 245
Brutto utlån til næringsliv og offentlig sektor	18 616	17 168	15 734	16 526	16 817
Innskudd fra kunder	34 414	32 803	32 562	29 389	28 389
Innskudd fra personkunder	20 624	19 688	18 675	17 829	17 024
Innskudd fra næringsliv og offentlig sektor	13 790	13 101	13 877	11 550	11 358
Utlånsvekst i %	6,1	7,9	2,7	4,9	5,7
Innskuddsvekst i %	4,9	0,7	10,8	3,5	1,1

* Gjennomsnittlig forvaltningskapital er beregnet som et daglig gjennomsnitt av konsernets totale eiendeler gjennom året.

Nøkkeltall

	2018	2017	2016	2015	2014
Egenkapitalforrentning 1)	10,6	10,4	11,6	10,7	14,0
Kostnader i prosent av inntekter	42,3	44,0	43,0	43,0	40,1
Tap i % av utlån 1.1	0,03	0,02	0,04	0,10	0,05
Brutto tapsutsatte engasjement i % av utlån/garantier	0,62	0,57	1,12	0,47	0,80
Netto tapsutsatte engasjement i % av utlån/garantier	0,46	0,40	0,98	0,32	0,51
Innskuddsdekning i %	57,0	57,7	61,8	57,3	58,1
Likviditetsindikator (Liquidity Coverage Ratio - LCR)	158	159	91	123	127
Ansvarlig kapital i % 2)	19,6	18,4	18,6	18,1	15,8
Kjernekapital i % 2)	17,6	16,8	17,0	16,6	14,4
Ren kjernekapital i % 2)	16,0	15,0	14,6	14,1	12,0
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio, LR)	8,1	8,2	8,5	8,0	7,9
Årsverk	361	359	378	388	383
Egenkapitalbevis:					
Resultat per egenkapitalbevis (konsern) (kroner) 3)	29,80	27,70	28,80	25,25	31,20
Resultat per egenkapitalbevis (morbank) (kroner) 3)	28,35	27,00	29,85	25,70	29,10
Utbytte per egenkapitalbevis (kroner)	15,50	14,00	14,00	11,50	13,50
Egenkapitalbevisbrøken i % 1.1 (morbank)	49,6	49,6	49,6	49,6	49,6
Kurs på Oslo Børs	283	262	254	188	216
Pris/Bokført verdi (P/B) (konsern)	0,93	0,91	0,93	0,73	0,89

1) Beregnet med utgangspunkt i andel av resultatet som tilfaller egenkapitaleierne.

2) Beregnet etter IRB i Basel II inkl. overgangsregel i Basel I. IRB for massemarked f.o.m. 31.03.15 og IRB-grunnleggende for foretak f.o.m. 30.06.14.

3) Beregnet med utgangspunkt i egenkapitalbeviseiernes andel (49,6 %) av årets resultat som tilfaller egenkapitaleierne.

Regionens medspiller – gjennom 175 år

I 2018 var det 175 år siden den første banken i det som i dag utgjør Sparebanken Møre ble etablert. Jubileet har gitt oss en anledning til å dykke ned i historien, reflektere over utviklingen – og ikke minst markere jubileet sammen med lokalsamfunnet vårt.

Trond Lars Nydal
Administrerende direktør

Historien forteller om en næring som har vært i endring gjennom alle tider. Historien bekrefter også at Sparebanken Møre har hatt evne til å tilpasse seg både konjunktursvingninger, nye kundebehov og teknologisk utvikling. Ved inngangen til 2019 er det en solid og godt forberedt bank som er klar for fortsettelsen.

Attraktivt kompetansemiljø

I dag er Sparebanken Møre en av få banker som er selvstendige, uten tilhørighet til etablerte alliansenettverk. Helt siden starten har vi stått støtt ved vår contract-banking-filosofi. Denne gir oss fleksibilitet til å velge drift og utvikling i egen regi – eller sammen med partnere der vi anser det som det beste for kundene og banken. Modellen har gitt oss tilgang til både spisskompetanse og nettverk, samtidig som den har stilt høye krav til organisasjonen vår. Jeg tror begge deler har vært avgjørende for bankens positive utvikling.

For å vurdere og prioritere kreves høy kompetanse. Banken har over tid etablert en sterk kultur for kompetansebygging og medarbeiderutvikling, for å gjøre laget vårt best mulig rustet til å ta kloke beslutninger. Som selvstendig aktør har vi et bredt spekter av fagmiljøer og spisskompetanse internt, og vi opplever stor interesse rundt kompetansemiljøet vårt. Bare i 2018 ansatte vi 19 nye medarbeidere som på hver sin måte bidrar til å videreutvikle banken.

Sterk finansiell posisjon

Skal vi være en konkurransedyktig bank for kundene, må vi lykkes med lønnsom, effektiv og solid bankdrift. Tallene for 2018 viser en organisasjon som øker verdiskapningen og har kontroll på kostnadene, samtidig som vi satser betydelig på organisasjonsutvikling og ny teknologi.

Banken har sterk soliditet, og dermed gode forutsetninger for videre vekst og utvikling. I desember 2018 vedtok Finanstilsynet å redusere bankens Pilar 2-krav fra 1,8 til 1,7 prosent med virkning fra 31.3.2019. Samtidig bekreftet ratingbyrået Moodys bankens høye kredittverdighet i sin halvårslige kredittvurdering. Analysen slår fast at bankens A2-rating med stabile utsikter blir opprettholdt.

Høy innskuddsdekning, god rating og en forvaltningskapital på 71 mrd. kroner gjør oss til en sentral og konkurransedyktig kapitalkilde i området vårt.

Pådriver og deltaker

For å utvikle oss, er vi avhengige av å oppfatte behov og forventninger fra omgivelsene våre. Vi opererer i et område som har kultur for å skape noe, og vi har et klart mål om å være både pådriver og deltaker i denne kulturen. I 2018 kan vi se tilbake på flere samarbeid som ble etablert med mål om å skape sterke kompetansemiljø, lokal næringsutvikling og attraktive lokalsamfunn.

Alle kan ikke nevnes her, men vi kan blant annet trekke fram TEFT-lab, som vi åpnet sammen med NTNU i Ålesund i mai. Her har vi etablert et sterkt fagmiljø for nyskaping, finans og teknologi som skal komme hele regionen til gode. I august fikk nobelprisvinner May Britt Moser æren av å åpne fylkets første Newtonrom ved NMK i Ålesund. Banken har bidratt til å realisere prosjektet, som gir elever i barne-, ungdoms- og videregående skole læreplanbasert undervisning i realfag og teknologi ved hjelp av nye og spennende virkemidler. I desember ble det videre klart at banken er med på Nye Ålesund kommunes Smart City-satsing, som skal bidra til bedre livskvalitet for innbyggerne og økt verdiskaping for lokalt næringsliv.

For å bidra til næringsutvikling, har vi også et klart mål om å støtte gründerskap på Nordvestlandet. Et konkret tiltak er kompetansereisen Næringsteft, hvor banken legger til rette for påfyll av kunnskap, utfordringer og nettverk, mens gründerne bidrar med utvikling og entreprenørskap som kan tilføre regionen vår nye arbeidsplasser. Hele 100 gründerteam meldte seg da vi annonserte andre runde av Næringsteft høsten 2018. Det gjør meg både optimistisk og stolt på vegne av regionen.

Stolt av historien vår

Herrøe og Røvd Sparebank representerte starten i 1843, og i dag – 175 år senere, er Sparebanken Møre den største banken i fylket, med 28 kontor i 24 kommuner i Møre og Romsdal.

Lokal tilstedeværelse og et sterkt samfunnsengasjement har vært en grunnmur i bankens virksomhet helt siden starten. Når vi skulle feire 175 års-jubileet vårt, var det derfor helt naturlig å inkludere omgivelsene våre i markeringen. I tillegg til å gi en gave på 175.000 kroner til et godt formål i alle de 24 kommunene vi har kontor, inviterte vi også lokalbefolkningen til storstilt bursdagsfest i både Ålesund og Molde.

Gjennom alle disse årene har vi fått ta del i tusenvis av drømmer og livshendelser. Vi har erfart at ideer som har blitt født rundt kjøkkenbordet eller i fjøresteinene har blitt til store bedrifter. Vi har sett bygd og by vokse seg sterkere og stoltere – og ikke minst har vi følt stolthet av å være del av en region som er kjent for pågangsmot, iverdighet, utholdenhet og skaperglede.

Vi er stolte av historien vår, takknemlige for tilliten – og vi ser fram til fortsettelsen.

Trond Lars Nydal
Adm. direktør

Organisasjon og ledelsesstruktur

Sparebanken Møres virksomhet er konsentrert til Møre og Romsdal, der banken har kontorer i 16 kommuner på Sunnmøre, 6 i Romsdal og 2 på Nordmøre. Pr. 31.12.2018 var det 373 fast ansatte i konsernet, tilsvarende 361 årsverk.

Hovedoppgavene til generalforsamlingen er å fastsette resultatregnskapet og balansen, og velge et styre på 8 medlemmer. Generalforsamlingen har 44 medlemmer med 14 varamedlemmer. Den er sammensatt av fire grupperinger med følgende fordeling;

- 13 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av og blant bankens kunder
- 17 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av og blant eierne av egenkapitalbevis
- 11 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av og blant de ansatte
- 3 medlemmer og 2 varamedlemmer, velges av generalforsamlingen til å representere samfunnsfunksjonen

Konsernet Sparebanken Møre er sammensatt av morbanken og tre heleide datterselskaper. Møre Boligkreditt AS har som formål å finansiere utlån med pant i bolig og næringseiendom. Møre Eiendomsmegling AS tilbyr tjenester innen eiendomsmegling for både boligeiendommer og næringseiendommer. Sparebankeiendom AS er et eiendomsselskap som eier og driver bankens egne forretningsseiendommer.

Hovedkontoret i Sparebanken Møre ligger i Ålesund. Bankens virksomhet innen personmarkedet er organisert i Divisjon Personmarked. Hver personmarkedsavdeling ledes av en banksjef som rapporterer til divisjonslederen, som igjen rapporterer direkte til administrerende direktør. I alt 28 kontor ivaretar bankens kunderettede virksomhet. Leder Divisjon Personmarked har ansvar for utvikling og vedlikehold av bankens personkunde-konsept.

Næringslivsvirksomheten i Sparebanken Møre er organisert i Divisjon Næringslivsmarked som inkluderer Næringsliv Sunnmøre, Næringsliv Romsdal og Nordmøre, og Næringsliv Søre Sunnmøre. Næringsliv Sunnmøre er igjen organisert i 6 bransjeavdelinger (marin, offshore & supply, industri, eiendom, handel & tjenesteyting og SMB). Lederne for disse enhetene rapporterer til divisjonslederen, som igjen rapporterer til administrerende direktør. Leder Divisjon Næringslivsmarked har ansvar for utvikling og vedlikehold av bankens næringslivskonsept.

Oppgavene og ansvaret i Sparebanken Møres daglige drift er fordelt slik at ressursbruken i kontornettet i utstrakt grad er prioritert direkte til kunderettede aktiviteter. Øvrige oppgaver skal i størst mulig grad ivaretas av det sentrale støtteapparatet, som i organisasjonen består av sju seksjoner. Seksjonene ledes av en seksjonsbanksjef som rapporterer direkte til administrerende direktør.

For å oppnå en effektiv kommunikasjons- og beslutningsprosess er ledergrupper det grunnleggende elementet i Sparebanken Møres ledelsesstruktur. Leder divisjon Personmarked, leder divisjon Næringslivsmarked og seksjonsbanksjefene danner egne ledergrupper sammen med sine respektive avdelingsledere. Styret ansetter divisjonsleder for Personmarked og Næringslivsmarked, samt seksjonsbanksjefene. Adm. direktør setter sammen bankens topplergruppe.

Ledergruppen

Administrerende direktørs ledergruppe er sammensatt av lederne for seksjoner, divisjon næringslivsmarked og divisjon personmarked.

Trond Lars Nydal

Født: 1970 | EKB: 6.114

Administrerende direktør fra april 2017. Tidligere leder for divisjon personmarked. Ansatt i Sparebanken Møre i 1997. Han har hatt flere ledende stillinger i banken, som blant annet regionbanksjef og personalsjef. Nydal har vært medlem av bankens ledergruppe siden 2003. Siviløkonom fra NHH.

Terje Krøvel

Født: 1959 | EKB: 4.752

Leder divisjon Næringslivsmarked fra 01.10.17. Tidligere banksjef Næringsliv Sunnmøre. Ansatt i Sparebanken Møre i 1983. Har hatt ledende stillinger innenfor ulike bransjegrupper i banken, har vært regionbanksjef Næringsliv for Ålesund og Sula region. Økonomi og administrasjon ved M&R Distriktshøyskole (1983).

Elisabeth Blomvik

Født: 1978 | EKB: 408

Leder divisjon Personmarked fra 17.07.17. Tidligere erfaring fra Nordea (2001-2017). Her hadde hun flere lederstillinger, sist som avdelingssjef for Nordea Ålesund. Master i ledelse fra BI Oslo, og har vært både deltaker og mentor i ulike lederutviklingsprogram.

Runar Sandanger

Født: 1957 | EKB: 3.843

Leder seksjon Treasury og Markets fra 01.02.13. Ansatt i Sparebanken Møre i 1986. Har hatt ulike ledende stillinger i banken innen områdene valuta, kapitalmarked, finans og økonomi. Tidligere erfaring fra Norges Bank og Norsk Utenrikspolitisk Institutt. Sosialøkonomisk embedseksamen (cand. oecon) fra Universitetet i Oslo (1983).

Erik Røkke

Født: 1969 | EKB: 5.986

Leder seksjon Risikostyring og Compliance fra 01.10.17. Tidligere leder seksjon Kreditt og Juridisk. Ansatt i Sparebanken Møre i 2012. Jobbet tidligere som revisor i PWC (1994-2001) og som banksjef i Ørskog Sparebank (2001-2012). Siv.øk. fra NHH (1994) og statsaut. revisor.

Perdy Karin Lunde

Født: 1957 | EKB: 4.115

Leder seksjon Forretningsstøtte fra 01.10.17. Tidligere leder for seksjon Forretningsutvikling. Ansatt i Sparebanken Møre i 1977. Har hatt flere ledende stillinger innen området produkt- og forretningsutvikling. Bedriftsøkonom fra BI (1990).

Idar Vattøy

Født: 1959 | EKB: 4.788

Leder seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom fra 01.10.17. Tidligere leder for seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet. Ansatt i Sparebanken Møre i 1984. Cand. mag. M&R Distriktshøgskole (1980-1982) og M&R Ingeniørhøgskole (1982-1984).

Tone Skotheim Gjerdsbakk

Født: 1982 | EKB: 2.806

Kommunikasjonssjef og leder for seksjon Kommunikasjon og Konsernstøtte fra 01.10.17. Tidligere leder for seksjon Informasjon og Administrasjon. Ansatt i Sparebanken Møre i 2014. Har erfaring som journalist i NRK og som kommunikasjonsrådgiver i flere kommunikasjonsbyrå. Journalist fra Høgskulen i Volda (2003).

Arild Sulebakk

Født: 1963 | EKB: 394

Leder seksjon Kundeopplevelse fra 01.01.18. Ansatt i Sparebanken Møre i 2006. Har vært leder for Møre Finans AS, regionbanksjef for Indre region og leder for NL-stab. Jobbet tidligere i PAB Consulting og Norsk Hydro. Elektroing. fra M&R Ingeniørhøgskole (1985) og Bedriftsøkonom fra BI (1991).

Kjetil Hauge

Født: 1972 | EKB: 1.859

Leder seksjon Organisasjonsutvikling fra 01.10.17. Ansatt i Sparebanken Møre i 1998. Har hatt ulike ledende stillinger i banken, bl.a. regionbanksjef, seksjonsleder Informasjon og Compliance, banksjef Møreskolen og daglig leder i Møre Boligkreditt AS. Siviløkonom fra NHH (1995).

Egenkapitalbevis (EKB) viser beholdning pr 31.12.18 som vedkommende eier i Sparebanken Møre. Det er også tatt med eventuelle egenkapitalbevis eiet av nærstående. (Vphl § 2-5 nr. 1, 2 og 4).

Datterselskap

Konsernet Sparebanken Møre er sammensatt av morbanken og tre heleide datterselskaper. Dette er Møre Boligkreditt AS, Møre Eiendomsmegling AS og Sparebankeiendom AS. Sistnevnte er et eiendomsselskap som eier og driver bankens egne forretningseiendommer.

MØRE BOLIGKREDITT AS

Møre Boligkreditt AS er et heleid datterselskap av Sparebanken Møre. Selskapet har som formål å erverve lån med pant i bolig fra Sparebanken Møre og finansiere disse gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). OMF er blant de mest omsatte private obligasjonene på Oslo Børs, og regnes for å være et av de sikreste verdipapirene i det norske markedet, etter statsobligasjoner. Møre Boligkreditt AS er Sparebanken Møres viktigste kilde til langsiktig markedsfinansiering, og har utestående OMF både i norske kroner og i euro. OMF utstedt av Møre Boligkreditt AS er notert på regulert handelsplass. Daglig leder er Ole Andre Kjerstad.

NØKKELTALL 2018	NOKmill
Netto utlån	23 409
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir (OMF)	22 384
Netto renteinntekter	274
Resultat etter skatt	174

"Aaa-rating fra Moody's"

MØRE EIENDOMSMEGLING AS

Selskapet ble etablert i 1992 og kjøpt av Sparebanken Møre i 2005. Møre Eiendomsmegling AS tilbyr meglertjenester innen kjøp og salg av bolig, fritidseiendom, prosjektmegling og næringsmegling. De er blant de største og mest erfarne meglermiljøene i Møre og Romsdal og har 15 ansatte og kontor i Ålesund, Molde og Ørsta. Selskapet omsatte 400 eiendommer i 2018. Daglig leder er Odd Arild Sæther.

NØKKELTALL 2018 NOKmill

Omsetning	20,3
Resultat etter skatt	1,0
Egenkapital	10,9

"Engasjert på dine vegne!"

Leif-Arne Langøy

Styreleder | EKB: 113.500

Leif-Arne Langøy (1956) er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole i Bergen. Han er bosatt i Haram kommune og er i dag eier og daglig leder i Lapas AS. I perioden 2003-2009 var Langøy konsernsjef i Aker ASA, og i 2006-2009 var han også styreleder i selskapet. Tidligere har Langøy bl.a. vært konsernsjef i Aker Yards ASA og Aker Brattvaag. Han har en rekke styreverv, blant andre er han styreleder i Kværner ASA og DNV GL Group AS. Langøy ble valgt som styreleder i Sparebanken Møre i 2011. Han var også styreleder i banken i perioden fra 1998 til 2003. Langøy har deltatt på 11 av 11 styremøter i 2018.

Roy Reite

Styrets nestleder | EKB: 2.522

Roy Reite (1965) er utdannet sivilingeniør fra NTNU i Trondheim og har bred erfaring fra maritim industri. Han er i dag konsernsjef i Vard Group AS med hovedkontor i Ålesund. Selskapet har datterselskap i Norge, Romania, Brasil, Singapore, Canada, USA, Kroatia, India og Vietnam. Roy Reite har vært styremedlem i Sparebanken Møre siden 2004 og er bosatt i Ålesund kommune. Reite har deltatt på 10 av 11 styremøter i 2018.

Marie Rekdal Hide

Styremedlem | EKB: 268

Marie Rekdal Hide (1985) er ansatt i Sparebanken Møre som autorisert finansiell rådgiver for Næringsliv Sunnmøre, avd. SMB. Representant i styret siden mars 2017. Har en Master of Business Administration fra Edinburgh Business School. Ansatt i Sparebanken Møre siden 2007, og har erfaring fra personmarkedet og næringslivsmarkedet. Hun er bosatt i Sula kommune. Hide har deltatt på 11 av 11 styremøter i 2018.

Helge Karsten Knudsen

Styremedlem | EKB: 1.273

Helge Karsten Knudsen (1954) er hovedtillitsvalgt i Sparebanken Møre. Han har vært styremedlem siden 2014, og var også styremedlem i perioden 2001-2012. Han ble ansatt i Sparebanken Møre i 1973, og har mange års erfaring som kunderådgiver. Knudsen er bosatt i Ålesund kommune. Han har deltatt på 11 av 11 styremøter i 2018.

Ragna Brenne Bjerkeset

Styremedlem | EKB: 950

Ragna Brenne Bjerkeset (1962) er utdannet sivilagronom fra UMB med tilleggsutdannelse innen markeds kommunikasjon, ledelse, innovasjon og digital transformasjon. Hun har bred erfaring fra konsulentbransjen i Møre og Romsdal, fra ulike lederstillinger

både i større konsern, små og mellomstore bedrifter og offentlig sektor.

I dag jobber hun som prosessleder i innovasjonsselskapet ProtoMore AS. Bjerkeset har vært styremedlem i Sparebanken Møre siden 2011, og har flere styreverv innenfor regionalt næringsliv. Hun er bosatt i Fræna kommune. Bjerkeset har deltatt på 11 av 11 styremøter i 2018.

Ann Magritt B. Vikebakk

Styremedlem | EKB: 6.805

Ann Magritt Bjåstad Vikebakk (1977) er i dag daglig leder i HG International AS, et selskap i Hareid Group. I perioden 2013-2018 drev hun eget advokatfirma, Bjåstad Vikebakk Advokatfirma AS med skatterett, kontrakter og fast eiendom som hovedarbeidsområder.

Vikebakk har tidligere vært ansatt i Skatteetaten og Advokatfirmaet Schjødt AS. Hun er utdannet cand. jur. ved Universitetet i Oslo.

Vikebakk har vært styremedlem i Sparebanken Møre siden 2014, og har i tillegg styreverv i flere selskaper, bl.a. Tussa Kraft AS. Hun er bosatt i Hareid kommune. Vikebakk har deltatt på 11 av 11 styremøter i 2018.

Henrik Grung

Styremedlem | EKB: 0

Henrik Grung (1970) er partner og advokat i advokatfirmaet SANDS, hvor han også er styreleder. Grung arbeider hovedsakelig med eierstyring og selskapsledelse, bedriftsstrategi og industriell utvikling med hovedvekt på virksomheter som i ulike faser er

knyttet til oppkjøp, fusjoner, fisjoner, og allianser. Grung er spesialisert innenfor selskapsrett, kommersielle forhandlinger og kontrakter. Han er utdannet cand. jur. ved Universitetet i Bergen. Grung har vært styremedlem i Sparebanken Møre siden 2015. Han har deltatt på 11 av 11 styremøter i 2018.

Jill Aasen

Styremedlem | EKB: 0

Jill Aasen (1971) er finansdirektør i Havila AS. Hun er utdannet revisor fra Høgskolen i Molde, og har tidligere jobbet som revisor i BDO i Ulsteinvik og som controller i Tussa Kraft AS. Aasen har styreverv erfaring fra Havila Shipping ASA og har flere frivillige verv innen

idrett og kultur. Hun har vært varamedlem i styret i Sparebanken Møre siden 2014, og styremedlem fra 2018. Aasen er bosatt i Herøy kommune. Hun har deltatt på 8 av 8 styremøter i 2018.

Egenkapitalbevis (EKB) viser beholdning pr 31.12.18 som vedkommende eier i Sparebanken Møre. Det er også tatt med eventuelle egenkapitalbevis eiet av nærstående. (Vphl § 2-5 nr. 1, 2 og 4).

Årsberetning 2018

Regnskapet er rapportert i henhold til IFRS. Samtlige tallstørrelser er knyttet til konsernet. Tall i parentes gjelder tilsvarende periode i fjor.

HOVEDTALL KONSERN

(Sammenlignbare tall for 2017 i parentes)

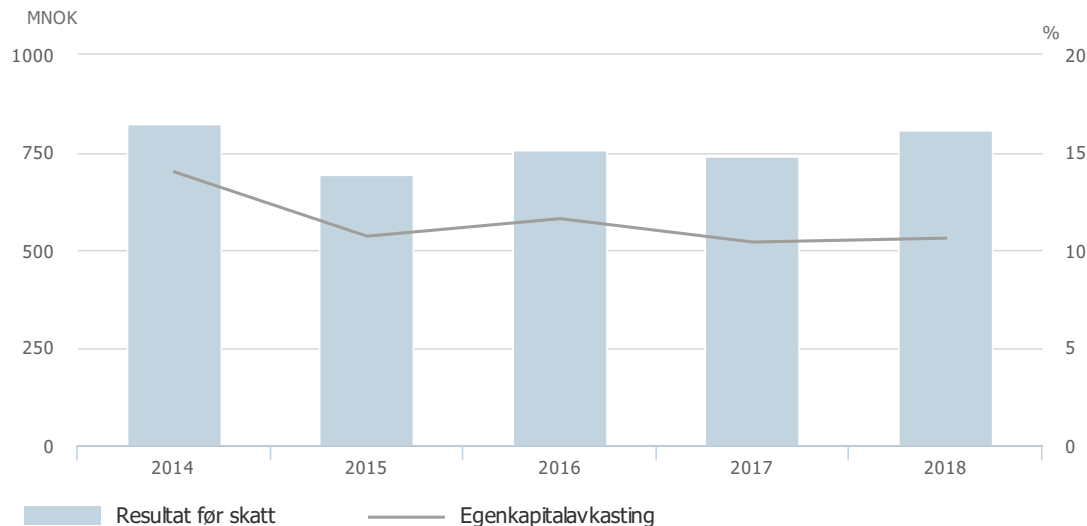
- Resultat etter skatt: 605 mill. kroner (557 mill. kroner)
- Egenkapitalavkastning etter skatt: 10,6 % (10,4 %)
- Utlånsvolumet økte med 6,1 % (7,9 %)
- Innskuddsvolumet økte med 4,9 % (0,7 %)
- Ansvarlig kapital ved årsskiftet var 6,7 mrd. kroner, 19,6 % av beregningsgrunnlaget, derav er 17,6 % kjernekapital og 16 % ren kjernekapital
- Resultat pr egenkapitalbevis: Kr 29,80 (kr 27,70)
- Styret er godt fornøyd med resultatet for 2018
- Styret foreslår overfor generalforsamlingen å utbetale et kontantutbytte på 15,50 kroner pr egenkapitalbevis, samt avsette 156 mill. kroner til utbyttedmidler til lokalsamfunnet. Totalt representerer dette 52 prosent av det samlede konsernresultatet for 2018

HOVEDTALL MORBANK

(Sammenlignbare tall for 2017 i parentes)

- Resultat etter skatt: 576 mill. kroner (544 mill. kroner)
- Ansvarlig kapital ved årsskiftet var 6,55 mrd. kroner, 18,8 % av beregningsgrunnlaget, derav er 16,8 % kjernekapital og 15,2 % ren kjernekapital
- Resultat pr. egenkapitalbevis: Kr. 28,35 (kr 27,00)

Fig. 1 Resultat og egenkapitalavkastning

VIRKSOMHETSOMRÅDE OG MARKED

Konsernet Sparebanken Møre består av morbanken, kredittforetaket Møre Boligkreditt AS, eiendomsmeglerselskapet Møre Eiendomsmegling AS og eiendomsselskapet Sparebankeiendom AS. Sparebanken Møre har definert sitt geografiske virkeområde til Nordvestlandet, der banken ved årsskiftet har 28 kontor i 24 kommuner.

Sparebanken Møre er totalleverandør av tjenester innen områdene:

- finansiering
- innskudd og plasseringer
- formuesforvaltning
- økonomisk rådgivning
- betalingsformidling
- valuta- og rentehandel
- forsikring
- eiendomsmegling

I bankens distribusjonsstrategi inngår bankens kontornett, digitale kanaler, spesialistfunksjoner og kundeservice. Gjennom en samordnet betjening av kundene skal banken gi den beste kundeopplevelsen gjennom høy servicegrad og god rådgivning. Banken har som mål å videreutvikle og holde god kvalitet på alle distribusjonskanalene for å øke verdiskaping for kunder og bank. Det betyr at vi skal levere høy kompetanse i fysisk rådgivning og tilby brukervennlige digitale tjenester for kundene.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

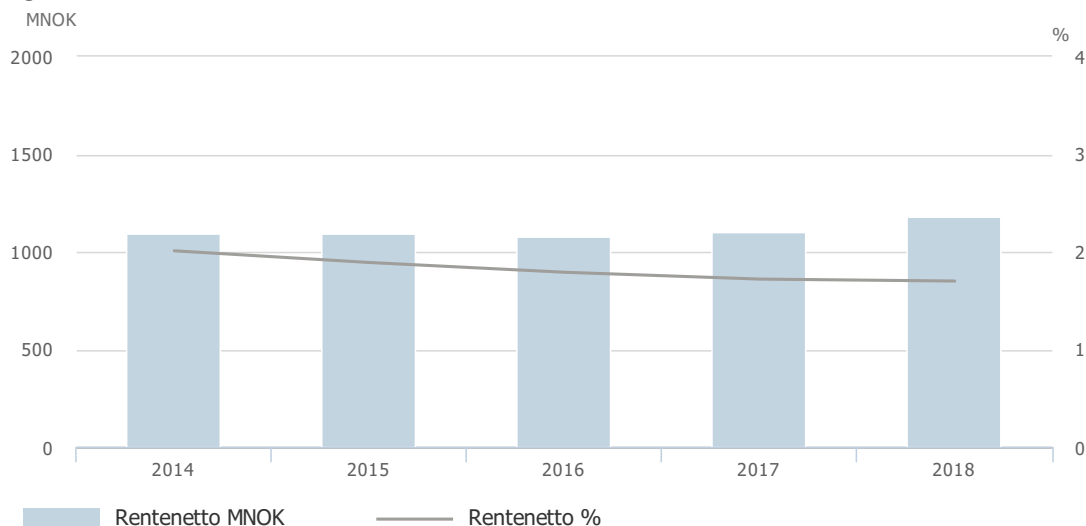
Resultat før tap på utlån og garantier ble 824 mill. kroner og 1,19 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital, mot 752 mill. kroner og 1,18 % i 2017.

Resultat før skattekostnad utgjorde 808 mill. kroner og 1,17 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital, mot 739 mill. kroner og 1,16 % i 2017.

Resultat etter skattekostnad utgjorde 605 mill. kroner og 0,88 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital, mot 557 mill. kroner og 0,88 % i 2017.

Resultat pr. egenkapitalbevis i 2018 var kroner 29,80 (27,70) for konsernet og kroner 28,35 (27,00) for morbanken.

Fig. 2 Rentenetto

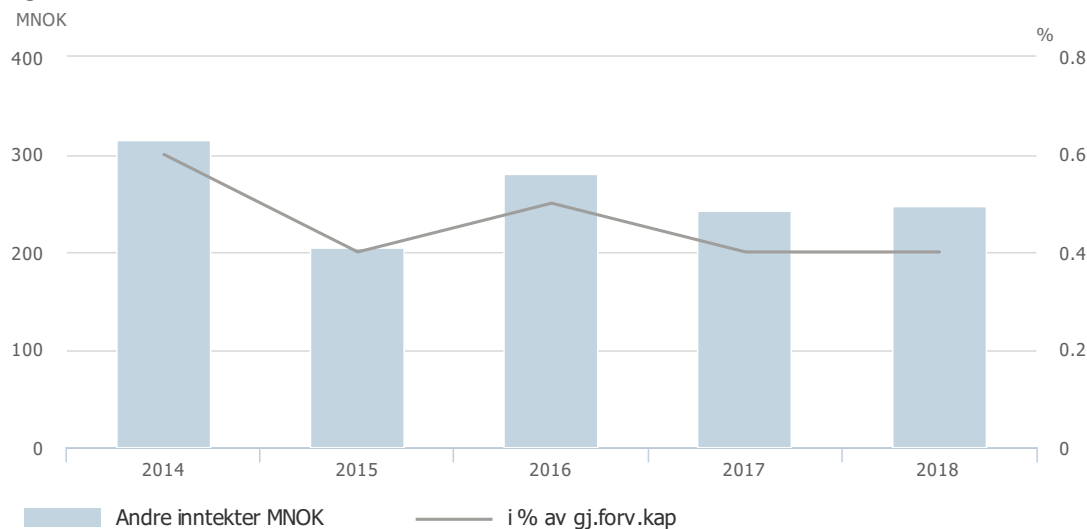

Rentenetto

Netto renteinntekter endte på 1 179 mill. kroner (1 100 mill. kroner) og som andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde dette 1,70 % (1,72 %). Rentenettoen utgjorde 82,6 % av sum inntekter i 2018.

Et høyere utlånsvolum i kombinasjon med et høyere rentebidrag fra innskudd og bankens høye egenkapital har gitt økt rentenetto i kroner sammenlignet med i fjor. Sterk konkurranse både på utlåns- og innskuddssiden og redusert risiko har bidratt til press nedover på rentemarginen.

Fig. 3 Andre inntekter

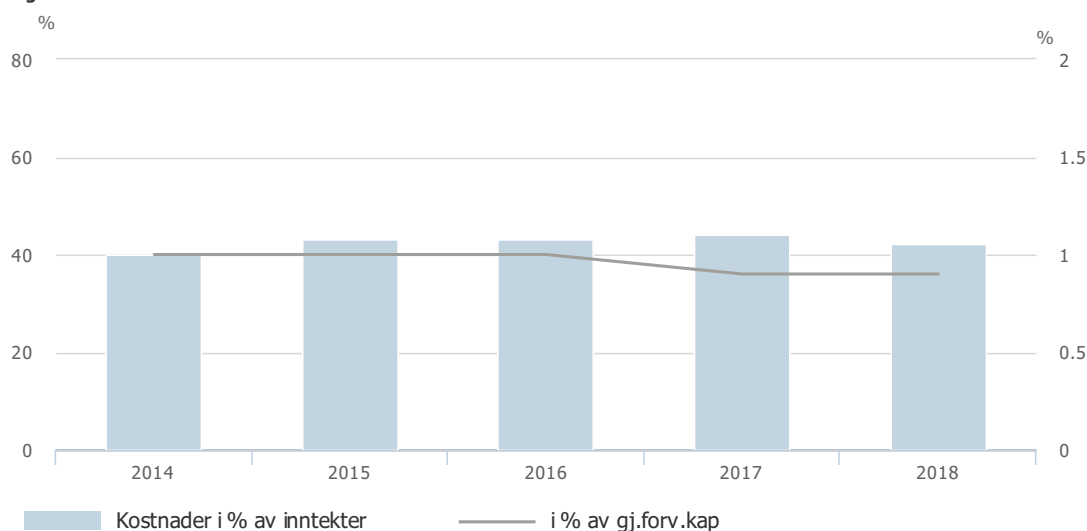
Andre driftsinntekter

Andre driftsinntekter var i 2018 på 248 mill. kroner (0,36 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital). Dette er en økning på 6 mill. kroner i forhold til 2017.

Verdiendring på obligasjonsporteføljen var negativ med 19 mill. kroner i 2018, mot en positiv verdiendring på 23 mill. kroner i 2017.

Kursgevinst på aksjer utgjør 10 mill. kroner i 2018 mot et kurstap på 10 mill. kroner i 2017.

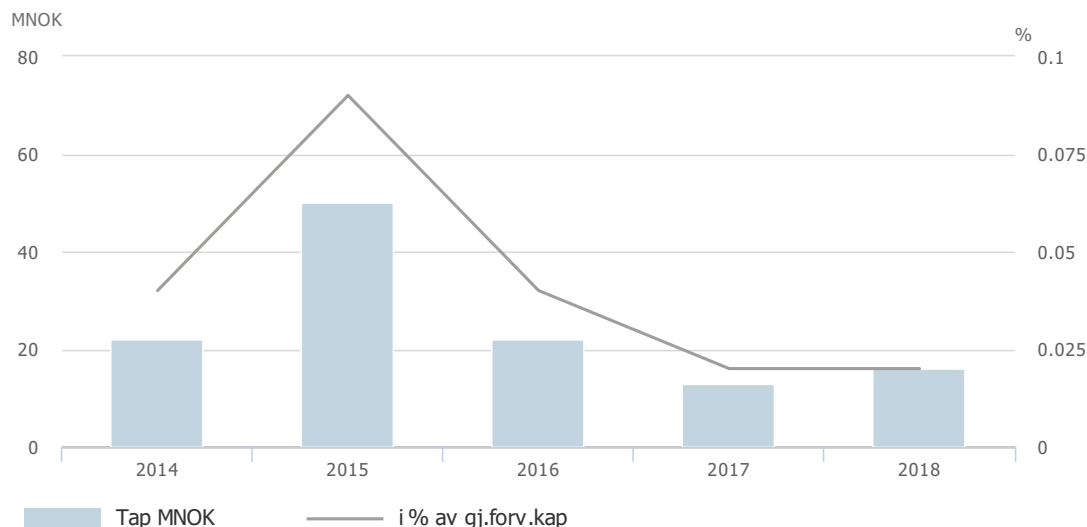
Fig. 4 Kostnader

Kostnader

Samlede kostnader ble 603 mill. kroner som er 13 mill. kroner høyere enn i 2017. Personalkostnadene har økt med 5 mill. kroner sammenlignet med 2017 og utgjør 340 mill. kroner. Finansskatt i form av økt arbeidsgiveravgift utgjør 14 mill. kroner i 2018, det samme som i 2017. Bemanningen er økt med to årsverk de siste 12 månedene til 361 årsverk. Andre kostnader er 8 mill. kroner høyere enn i 2017.

Kostnader som andel av inntekter utgjorde 42,3 % i 2018. Dette er en reduksjon i forhold til 2017 med 1,7 p.e. Styret har i strategisk plan for 2019-2022 vedtatt å endre konsernets målsetting for maksimal kostnadsandel fra 45 % til 40 %.

Fig. 5 Tap

Tapsnedskrivning og mislighold

Resultatregnskapet er i 2018 belastet med 16 mill. kroner (13 mill. kroner) i tap på utlån og garantier. Dette utgjør 0,02 % (0,02 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Pr utgangen av 2018 utgjør totale tapsnedskrivninger 338 mill. kroner, tilsvarende 0,55 % av utlån og garantier (336 mill. kroner og 0,57 %). Av de individuelt vurderte engasjementene er 11 mill. kroner av nedskrivningene knyttet til mislighold over 90 dager (4 mill. kroner), noe som utgjør 0,02 % av utlån og garantier (0,01 %). 327 mill. kroner er relatert til øvrige engasjementer (332 mill. kroner), tilsvarende 0,53 % av brutto utlån og garantier (0,56 %).

Netto tapsutsatte engasjement (misligholdte engasjement over 90 dager og ikke-misligholdte engasjement hvor det er foretatt individuell tapsnedskrivning) har de siste 12 månedene hatt en økning på 47 mill. kroner. Pr utgangen av 2018 fordeler netto tapsutsatte engasjement seg med 220 mill. kroner på næringslivsmarkedet og 63 mill. kroner på personmarkedet. Totalt utgjør dette 0,46 % av brutto utlån og garantier (0,40 %).

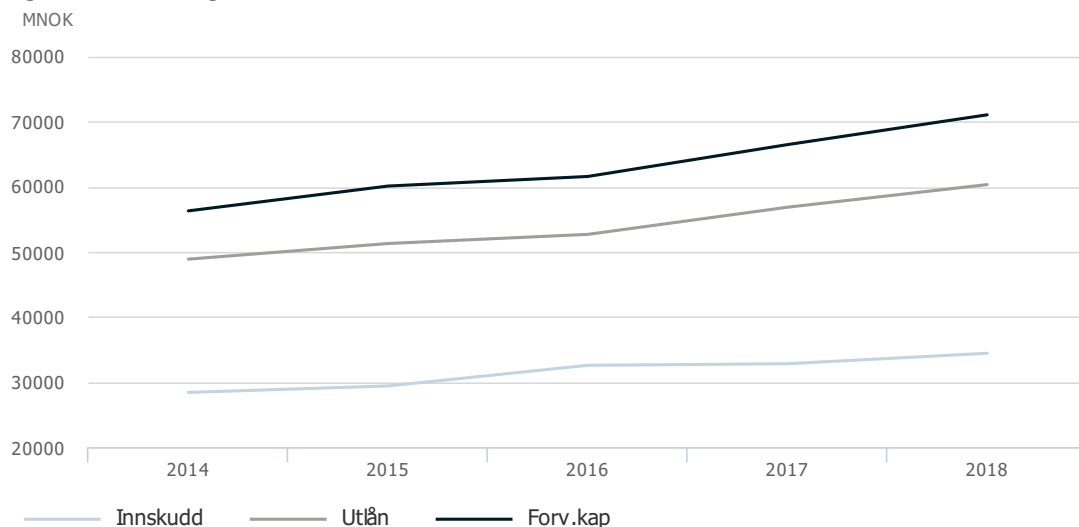
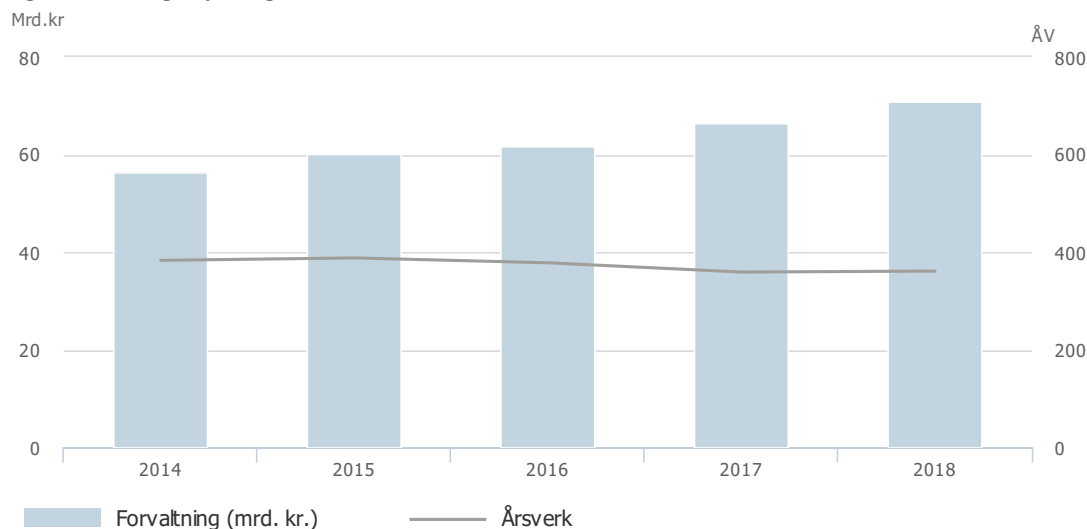
Fig. 6 Balanseutvikling

Fig. 7 Forvaltningskapital og antall årsverk

Forvaltningskapital

Forvaltningskapitalen økte i 2018 med 4 583 mill. kroner og 6,9 % til 71 074 mill. kroner pr 31.12.2018. Endringen i forvaltningskapitalen skyldes hovedsakelig økning i utlån.

Utlån til kunder

Ved utgangen av 2018 utgjorde utlån til kunder 60 346 mill. kroner (56 867 mill. kroner). De siste 12 månedene har det vært en økning på utlån til kunder på totalt 3 479 mill. kroner, tilsvarende 6,1 %. Utlån til personkunder økte med 5,3 %, mens utlån til næringslivskunder har økt med 8,4 % siste 12 måneder. Personmarkedsandelen av utlån er ved utgangen av 2018 på 69,2 % (70,0 %).

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder har de siste 12 månedene økt med 4,9 %. Ved utgangen av 2018 utgjør innskuddene 34 414 mill. kroner (32 803 mill. kroner). Innskudd fra personmarked har økt med 4,8 % de siste 12 månedene, innskudd fra næringsliv har økt med 5,1 % og innskudd fra det offentlige har økt med 7,9 %. Personmarkedets relative andel av innskuddene utgjør 59,9 % (60,0 %), innskudd fra næringslivsmarkedet utgjør 37,9 % (37,8 %) og det offentliges andel av innskuddene utgjør 2,2 % (2,2 %). Innskudd som andel av utlån utgjør 57,0 % ved utgangen av 2018 (57,7 %).

Verdipapirer

Beholdningen av plasseringer i verdipapirer (LCR-porteføljen) var ved utgangen av 2018 på 6 789 mill. kroner mot 6 096 mill. kroner ved utgangen av 2017. Volumet på porteføljen er tilpasset LCR-kravet.

Banken har ingen handelsportefølje ved utgangen av 2018.

Bankens fondsobligasjoner består av 2 lån, tilsammen pålydende 627 mill. kroner. Et av lånene har flytende rente, det andre har fast rentekupong swappet til flytende rente.

DATTERSELSKAPER

Samlet resultat i bankens tre datterselskaper ble 177 mill. kroner etter skatt i 2018 (166 mill. kroner).

Møre Boligkreditt AS er etablert som et ledd i konsernets langsiktige finansieringsstrategi, og kredittforetakets hovedmålsetting er å utstede obligasjoner med fortrinnsrett rettet mot nasjonale og internasjonale investorer. Selskapet har ved utgangen av 2018 netto utstående obligasjoner for 22,4 milliarder kroner i markedet, om lag 25 % av innlånene er i annen valuta enn NOK. Selskapet har gitt 17,4 mill. kroner i resultatbidrag i 2018 (165 mill. kroner).

Møre Eiendomsmegling AS tilbyr tjenester innen eiendomsomsetning til både personkunder og næringslivet. Selskapet har gitt et resultatbidrag på 1 mill. kroner i 2018 (0 mill. kroner i 2017). Det var ved utgangen av året 13 årsverk i selskapet.

Sparebankeiendom AS har som formål å eie og forvalte bankens egne forretningseiendommer. Selskapet har gitt et resultatbidrag på 2 mill. kroner i 2018 (1 mill. kroner i 2017). Det er ingen ansatte i selskapet.

EGENKAPITALBEVIS - MORG

Ved utgangen av 2018 var det 5 402 eiere av Sparebanken Møres egenkapitalbevis. Antall utstedte egenkapitalbevis er 9 886 954. Eierandelskapitalen utgjør 49,6 % av bankens totale egenkapital.

De 20 største eierne er notert med 49,7 % av eierandelskapitalen ved årsskiftet. Av disse er 10 hjemmehørende i Møre og Romsdal, med en relativ eierandel blant de 20 største på 54,3 % (53,8 %). I note 29 finnes en oversikt over de 20 største eierne av bankens egenkapitalbevis.

Pr 31. desember 2018 eide banken 28 183 egne egenkapitalbevis. Disse er anskaffet via Oslo Børs til markedskurs.

Egenkapitalbevisene er fritt omsettelige i markedet.

UTBYTTEPOLITIKKEN

Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen.

Utbytte består av kontantutbytte til egenkapitalbevisene og samfunnsutbytte. Andelen av overskuddet som avsettes til utbytte tilpasses bankens soliditet. Om ikke soliditeten tilsier noe annet, tas det sikte på at om lag 50 prosent av årets overskudd samlet sett kan utdeles som utbytte.

Sparebanken Møres resultatdisponering skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

Forslag til disponering av årets overskudd

I henhold til reglene knyttet til egenkapitalbevis m.m. og i samsvar med utbyttepolitikken til Sparebanken Møre er 52 % av overskuddet i konsernet foreslått avsatt til kontantutbytte og utbyttedmidler til lokalsamfunnet. Ut fra den regnskapsmessige fordelingen av egenkapitalen mellom eierandelskapitalen og grunnfondet tilfaller 49,6 % av overskuddet eierne av egenkapitalbevis og 50,4 % tilfaller grunnfondet. Resultat pr egenkapitalbevis i konsernet i 2018 ble kr 29,80. Det foreslås overfor generalforsamlingen at kontantutbytte pr egenkapitalbevis for regnskapsåret 2018 settes til kr 15,50.

Forslag til resultatdisponering (tall i mill. kroner):

Årets overskudd	605	
Andel tilordnet fondsobligasjonseierne	11	
Utbyttedmidler (52 %):		
Til kontantutbytte	153	
Til samfunnsutbytte	156	309
Styrking av egenkapitalen (48 %):		
Til utjevningsfondet	127	
Til grunnfondet	129	
Til andre fond	29	285
Sum disponert	605	

EFFEKT AV OVERGANG TIL IFRS 9

Konsernets egenkapital økte pr 1.1.2018 med 1 mill. kroner etter skatt som følge av reduserte tapsnedskrivninger i henhold til IFRS 9. Implementeringen av IFRS 9 hadde ingen effekt på konsernets ansvarlige kapital ettersom forventet tap i henhold til kapitaldekningsregelverket allerede oversteg forventet tap i henhold til IFRS 9. Sparebanken Møre hadde derfor ikke behov for å benytte seg av overgangsregelen.

KAPITALDEKNING OG GJELDENE REGELVERK

Sparebanken Møre har tillatelse fra Finanstilsynet til å bruke grunnleggende IRB-metode for beregning av kapitalkrav for kredittengasjement.

Konsernets kapitaldekning er rapportert i henhold til Finanstilsynets tillatelse. Sparebanken Møre har kapitalkrav knyttet til overgangsordningen vedrørende Basel I-gulvet ved utgangen av 2018. Beregninger knyttet til operasjonell risiko gjøres ut fra basismetoden.

Ved utgangen av 2018 har Sparebanken Møre en kapitaldekning godt over de regulatoriske kapitalkravene og den internt satte minimumsmålsettingen for ren kjernekapital på 14,8 %. Ansvarlig kapital utgjør 19,6 % (18,4 %), kjernekapital 17,6 % (16,8 %), hvorav ren kjernekapital utgjør 16,0 % (15,0 %). Kapitaldekningstillene inkluderer årets resultat og styrets forslag til resultatdisponering. Styrets forslag til disponering av årets resultat innebærer at 48 % av resultatet i konsernet tilbakeholdes for ytterligere å styrke konsernets soliditet.

Minstekravet til uvektet kjernekapitalandel er fastsatt til 3 prosent. I tillegg skal alle banker ha en buffer på minst 2 prosent. Ved utgangen av 2018 var uvektet kjernekapitalandel for Sparebanken Møre 8,1 % (8,2 %), som gir en god margin til det totale kravet på 5 prosent.

Basert på kapitaldekningsregelverket består minimumskravet for kapitaldekning av et Pilar 1- og et Pilar 2 krav. Pilar 2-tillegget gjelder for risikoer som ikke er dekket eller bare delvis er dekket av Pilar 1. Finanstilsynet fastsatte bankens Pilar 2-krav til 1,7 prosent gjeldende fra 31. mars 2019. Dette er en nedgang på 0,1 prosentpoeng fra Finanstilsynets forrige vedtak.

Finansdepartementet har besluttet at den motsykliske bufferen skal økes med 0,5 prosentpoeng til 2,5 prosent fra 31. desember 2019. Det totale minimumskravet til ren kjernekapital økes dermed til 14,2 prosent. Styret har løpende oppfølging av kapitaldekningen i konsernet, og vil raskt være i stand til å iverksette tiltak dersom behovet for kapitalstyrking avtegner seg.

OVERORDNET RISIKOSTYRING

Et grunnleggende element med å drive bankvirksomhet er å ta risiko. Risikostyring og risikokontroll er fokusområder for styret. Overordnet formål med risikostyring og risikokontroll er å sikre at man oppnår de fastsatte mål, sikre effektiv drift, håndtere risikoer som kan hindre oppnåelse av forretningsmessige mål, sikre intern og ekstern rapportering av høy kvalitet og sikre at konsernet opererer i samsvar med relevante lover, regler og interne retningslinjer.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt en målsetting om at konsernet skal ha lav til moderat risiko i sin virksomhet. Inntjeningen skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, ikke finansiell risikotaking. Det skal kontinuerlig arbeides for å ha kontroll på de risikoer som foreligger. I de tilfeller hvor risikoen er vurdert større enn det som anses akseptabelt, skal det straks settes i gang tiltak for å redusere denne risikoen.

De overordnede rammene for Sparebanken Møres risikostyring vurderes årlig av styret i forbindelse med utarbeidelse og revidering av strategisk plan. Styret vedtok i august 2018 ny strategisk plan, "Møre 2022". Årlig vedtar også styret overordnede retningslinjer for styring og kontroll i konsernet, og morbank og datterselskaper vedtar individuelle risikopolicyer tilpasset sin virksomhet. Det er vedtatt egne policyer for hvert vesentlige risikoområde, herunder blant annet kredittisiko, motpartsrisiko, markedsrisiko, konsentrasjonsrisiko, operasjonell risiko og likviditetsrisiko. Strategiene vedtas av styret og revideres minimum årlig eller når spesielle forhold skulle tilsi det.

De ulike policyene danner rammeverk for konsernets ICAAP. Styret tar aktivt del i årlig prosess og etablerer eierskap til vurderingene og beregningene som fremkommer, blant annet gjennom ICAAP sin sentrale rolle i langsiktig strategisk plan. Som en del av ICAAP inngår ILAAP, som er bankens vurdering av likviditets- og finansieringsrisiko. Gjennomførte beregninger i ICAAP 2018 viser at konsernets kapitaldekning er robust for å kunne møte vesentlig mer negativ økonomisk utvikling enn det som ligger til grunn i langsiktig strategisk plan. Dette er understøttet både av økonomiske beregninger, samt av simuleringer ved bruk av ulike stresstester.

Sparebanken Møre har etablert en oppfølgings- og kontrollstruktur som skal sørge for at strategisk plans overordnede rammeverk blir overholdt. Konsernets risikoeksponering og risikoutvikling følges overordnet opp ved periodiske rapporter til administrasjon, revisjons- og risikoutvalget og styret. Ett av revisjons- og risikoutvalgets hovedformål er å påse at Sparebanken Møres risikohåndtering blir godt ivarettatt.

Styret vurderer Sparebanken Møres samlede risikoeksponeringer å ligge innenfor konsernets målsatte risikoprofil. Det er styrets oppfatning at konsernets og bankens risikostyring er god.

Kredittrisiko

Kredittrisiko (eller motpartsrisiko) er risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Kredittrisiko omfatter også konsentrasjonsrisiko, herunder risiko knyttet til store engasjement med samme kunde, konsentrasjon innenfor geografiske områder eller næringer eller med likeartede grupper av kunder.

Kredittrisiko representerer Sparebanken Møres største risikoområde. Konsernet har en moderat risikoprofil for kredittrisiko, slik denne er definert gjennom konsernets kredittrisikostrategi. Strategien gir rammer blant annet for konsentrasjon knyttet til bransjer og engasjementstørrelser, geografisk eksponering, vekstmål og risikonivå.

Etterlevelse av styrets vedtak innenfor kredittområdet overvåkes av Seksjon Risikostyring og Compliance, som er uavhengig av kundenhetene. Styret mottar gjennom året løpende rapportering om utviklingen i kredittrisikoen presentert i månedlige risikorapporter. I tillegg gjennomføres det egne periodiske gjennomganger av kredittområdet i revisjons- og risikoutvalget. I henhold til Finanstilsynets retningslinjer for utlån til boligformål mottar styret kvartalsvise rapporter. Sparebanken Møres interne retningslinjer er tilpasset i henhold til Finanstilsynets retningslinjer om utlån til boligformål.

Sparebanken Møre har som en del av IRB-systemet egne risikoklassifiseringsmodeller som kundene klassifiseres etter:

- Forventet misligholdsfrekvens (PD) brukes som mål på kvalitet. Kunden klassifiseres i risikoklasse ut fra sannsynlighet for mislighold.
- Forventet engasjement ved mislighold (EAD) er en beregnet størrelse hvor trukket engasjement eller utlån, lånetilsagn og en andel av bevilgede, utrukne rammer inngår.
- Tap gitt mislighold (LGD) angir hvor mye konsernet forventer å tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Modellene tar hensyn til sikkerhetene kunden har stilt, fremtidig kontantstrøm og andre relevante faktorer.

Disse modellene er et vesentlig bidrag i den interne styringen av kredittrisiko. Det gjennomføres månedlig scoring av kundene, og dette gir grunnlag for løpende overvåkning av utviklingen i Sparebanken Møres kredittrisiko. Egne søknadsscoremodeller er også implementert, og disse benyttes i kredittbevilgningsprosessen.

Gjennom konsernets rapporteringsportal har hver enkelt medarbeider med kundeansvar tilgang til rapporter som viser utviklingen i sin porteføljes kredittrisiko. Portalen er hierarkisk oppbygd slik at lederne i Sparebanken Møre kan følge utviklingen innenfor sine respektive ansvarsområder. Rapporteringene benyttes blant annet til analyser av kunder, porteføljer og bransjer. Portalen gir også kundeansvarlige oversikt over kunders posisjoner og rammer relatert til eksponering i finansielle instrument.

Avdeling Spesialengasjement utgjør en del av Seksjon Risikostyring og Compliance. Målsettingen med denne avdelingen er å effektivisere taps- og misligholdsprosessen. Gjennom dette øker man kvaliteten og profesjonaliseringen i håndteringen av utsatte engasjement, og man sikrer objektivitet og uavhengig behandling. Avdelingen rapporterer oppover i ledelseshierarkiet uavhengig av linjen.

Styret vurderer Sparebanken Møres samlede kredittrisiko å være innenfor den vedtatte risikotoleransen i konsernet. Eksponeringen mot store engasjement er godt innenfor vedtatte rammer, og oppfølging og kontroll på dette området er styrket. Styret mener at Sparebanken Møre er godt rustet til å håndtere eventuell økt kredittrisiko i utlånsporteføljen, og konsernet har et godt grunnlag for økt satsing mot gode utlånsprosjekt i Sparebanken Møres virkeområde fremover.

Markedsrisiko

Markedsrisiko i Sparebanken Møre fremkommer i hovedsak som følge av de aktiviteter som utføres for å understøtte konsernets daglige drift. I dette ligger konsernets finansiering, obligasjonsporteføljen som holdes for å kunne møte likviditetskrav og sikre låneadgang i Norges Bank, samt kundegenerert rente- og valutahandel.

I markedsrisikostategien fastsetter styret rammer for konsernets markedsrisiko. Rammene overvåkes av Seksjon Risikostyring og Compliance. Rammestørrelsene fastsettes med bakgrunn i analyser av negative markedsbevegelser. Basert på evaluering av risikoprofil, styring og kontroll legges det til grunn at banken aksepterer lav risiko innenfor markedsrisikoområdet. De styringsdokumenter som håndterer markedsrisiko gjennomgås og fornyes minimum årlig av styret. Bankens styre får månedlig rapportert utviklingen knyttet til markedsrisiko. De rammer som gjelder for markedsrisiko er konservative, og samlet utgjør markedsrisikoen en liten andel av konsernets totale risiko.

Styret mener at konsernets risikoeksponering innenfor markedsrisikoområdet er innenfor de vedtatte risikotoleransegrensene.

Likviditetsrisiko

Styringen av Sparebanken Møres finansieringsstruktur er fastsatt i en overordnet finansieringsstrategi som blir evaluert og vedtatt av styret minimum en gang i året. Strategien gjenspeiler det moderate risikonivået som aksepteres for dette risikoområdet. Her beskrives de mål Sparebanken Møre har for å bevare sin finansielle styrke. Det er definert konkrete rammer på ulike områder for konsernets likviditetsstyring. I Sparebanken Møres beredskapsplan for likviditet inntatt i bankens retningslinjer for stresstesting og konsentrasjonsrisiko er det beskrevet hvordan likviditetssituasjonen skal håndteres i urolige finansmarkeder.

Det er etablert to sentrale kvantitative krav til likviditet:

- Krav til likviditetsdekning under stress: Liquidity Coverage Ratio (LCR)
- Krav til langsiktig stabil finansiering: Net Stable Funding Ratio (NSFR)

LCR måler institusjonens evne til å overleve en stressperiode på 30 dager. LCR øker betydningen av likvide eiendeler med høy kvalitet. NSFR måler langsiktigheten i institusjonens finansiering.

NSFR medfører at institusjonene i større grad må finansiere illikvide eiendeler ved hjelp av stabil og langsiktig finansiering.

Kravet til LCR er på 100 prosent. Likviditetsporteføljen har de senere årene stabilisert seg på et høyere nivå både i volum og mot verdipapir med LCR-kvalitet. Konsernet har etablert målsetting for LCR i henhold til kravet i regelverket, og rapporteringen viser at Sparebanken Møre ligger med god margin til kravet.

Generelt innebærer strengere likviditetskrav en vesentlig rentekostnad for banken. Samtidig gjør det banken mer utsatt for endringer i kredittspread.

For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå, skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld. Konsernets innskuddsdekning pr utgangen av 2018 utgjør 57,0 %.

Møre Boligkreditt AS gir konsernet en økt diversifisering av finansieringskildene. Selskapet utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OmF). Banken overdrar deler av boliglånsporteføljen til kredittforetaket, og dette gir således tilgang til å utnytte disse finansieringsmulighetene. Ved utgangen av 2018 er ca. 39 % av konsernets totale utlån (ca. 54 % av lån til personmarkedet) overført til boligkredittforetaket. Sparebanken Møre vil fortsette å overføre lån til Møre Boligkreditt AS i samsvar med finansieringsstrategiens planer. Ved årsskiftet er 85 % av Møre Boligkreditt AS sitt utestående obligasjonslånsvolum av en størrelse som kvalifiserer til Nivå 2A-likviditet i LCR. Møre Boligkreditt AS vil framover utstede og bygge opp flere lån i denne kategorien.

For ytterligere å få tilgang til nye finansieringskilder, og for å søke stabilisert tilgang til finansieringen fra eksterne kilder, er både Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS sine utstedelser ratet av ratingbyrået Moody's.

Ratingbyrået Moody's opprettholdt i desember 2018 sin gode A2-rating av Sparebanken Møre. Obligasjoner utstedt av Møre Boligkreditt AS er ratet Aaa av Moody's.

I sammensetningen av den eksterne finansieringen er det prioritert å ha relativ høy andel med løpetid over ett år. Total markedsfinansiering endte på netto 28,5 mrd. kroner ved årsskiftet – vel 85 % av denne finansieringen har restløpetid ut over ett år. Morbankens utestående seniorobligasjoner, med løpetid over ett år, har ved utgangen av 2018 en vektet gjenstående løpetid på 1,93 år, mens finansieringen fra obligasjoner med fortrinnsrett tilsvarende har en gjenstående løpetid på 3,72 år.

Modul for likviditetsrisiko består av en veiledning for Finanstilsynets vurdering av institusjonens likviditetsrisikonivå og en veiledning for vurdering av institusjonens system for styring og kontroll av likviditetsrisiko. Sparebanken Møre har implementert foreslått rapporteringsstruktur fra modulen i styrerapporteringen knyttet til likviditetsområdet.

Det er styrets vurdering at likviditetssituasjonen ved utgangen av året er god. Styret mener også at den løpende likviditetsstyringen i konsernet er god.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelig eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer, samt eventuelle eksterne hendelser. Dette kan eksempelvis være mangelfulle eller manglende rutiner, svikt i datasystem, kompetansesvikt, feil fra bankens underleverandører, tillitsbrudd hos ansatte og kunder, ran, underslag m.m. Sparebanken Møres styre har vedtatt at det aksepteres lav risikoprofil knyttet til dette risikoområdet.

Målrettede tiltak er nødvendig for å forebygge og redusere den operasjonelle risikoen. Eksempler på risikoreduserende tiltak kan være fysiske sikringstiltak, etablerte beredskapsplaner, rans- og konflikthåndteringsøvelser, beredskapsøvelser, forsikringsordninger og opplæring.

Sparebanken Møre legger stor vekt på utadrettede aktiviteter der kunden står i fokus. God kompetanse hos våre medarbeidere er et viktig bidrag for å redusere den operasjonelle risikoen, og samtidig gi våre kunder en god opplevelse ved å være kunde i vår bank.

Det har blitt lagt ned store ressurser de siste årene knyttet til Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere, og de fleste av lederne i kundeposisjon har også gjennomført sensorkursopplæring for AFR, noe som gir lederne svært god trening og praksis i å utøve sin lederrolle.

Sparebanken Møre har også lagt ned et betydelig arbeid relatert til autorisasjonsordningen for kreditt, og banken deltar også i den nasjonale godkjenningsordningen for skadeforsikring. Banken har også et standardisert opplæringsopplegg i regi av bankens interne «Møreskolen» som alle nyansatte må igjennom. Styret er svært fornøyd med det betydelige kompetanseløftet den enkelte medarbeider og banken har gjort de siste årene, og vil fremdeles legge vekt på dette arbeidet fremover.

Digitale banktjenester og øvrige IKT-tjenester var preget av god kvalitet og stabilitet i 2018. Godt samarbeid mellom aktørene i næringen gir et viktig bidrag i arbeidet med å redusere konsekvensene av målrettede angrep mot banker og andre finansinstitusjoner. Sparebanken Møre har stort fokus på IKT-sikkerhet, også blant bankens ansatte. Det gjennomføres bl.a. obligatoriske e-læringskurs i informasjonssikkerhet for alle ansatte i banken. Det vil også i 2019 bli fokus på kvalitet, stabilitet og sikkerhet.

Det er stort fokus på arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering i konsernet. Banken gjennomfører årlige risikovurderinger på området. Det er også brukt mye ressurser på internkontroll og opplæring av ansatte knyttet til dette området. Arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering vil ha høyt fokus i Sparebanken Møre også i 2019.

Sparebanken Møres overordnede beredskapsplan blir revidert årlig. Underliggende beredskapsplaner, som for eksempel Beredskapsplan IKT, blir også løpende oppdatert. Det avholdes årlige øvelser. Erfaringer fra øvelsene tas med videre for ytterligere å konkretisere beredskapsplanverket, og er samtidig nyttig erfaring å ha tilegnet seg for å håndtere eventuelle krisesituasjoner som kan oppstå. Øvelsene bidrar videre til å skape bevissthet og årvåkenhet rundt hvilke problemstillinger som kan gjøre seg gjeldende under en krise.

Sparebanken Møre har etablert ulike fora og utvalg som aktivt arbeider med å håndtere konsernets operasjonelle risiko. Herunder inngår årlig sikkerhetsforum for konsernets sikkerhetsansvarlige. Konsernet har også et sikkerhetsutvalg som har godkjenningsfunksjon for bankens BankID-regelverk. Utvalget er bredt sammensatt av personer fra flere funksjoner i konsernet. Styret mottar årlig rapport om sikkerhetssituasjonen i Sparebanken Møre, i tillegg til løpende rapporteringer knyttet til vesentlige avvik og hendelser som måtte oppstå. I årlig ICAAP gjennomgås konsernets vesentligste risikoområder, og operasjonell risiko er i denne sammenheng gitt stor oppmerksomhet.

Sparebanken Møres operative og etablerte internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen, både gjennom avdekking og oppfølging.

Internkontroll

Internkontroll skal utformes for å gi en god sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen områdene strategisk utvikling, målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og overholdelse av lover og regler, herunder også etterlevelse av konserninterne retningslinjer og policyer. En velfungerende internkontroll skal også sikre at konsernets risikoeksponering er innenfor vedtatt risikoprofil og vedtatte risikotoleransegrenser.

Sparebanken Møres internkontrollprosesser bygger på prinsippene i den globale internkontrollstandarden COSO-modellen. Prosessene og internkontrollene skal dekke konsernet som helhet. I dette ligger dermed at også de risikoer som oppstår som følge av eierskap og drift i datterselskaper skal håndteres av konsernets totale internkontrollprosesser.

I Sparebanken Møre har den enkelte leder et særskilt individuelt ansvar for å påse at internkontrollen innen hans eller hennes ansvarsområde fungerer og blir gjennomført som forutsatt. Dette innebærer at ledere på alle plan overvåker vedtatte kontrolltiltak innenfor sitt område. Slik innsikt oppnås normalt ved personlig nærvær, oppfølging av medarbeidere, stikkprøvekontroller, gjennomgang av nøkkeltall og avviksmålinger mv. Dette prinsippet er også gjeldende for ledere av datterselskapene i konsernet.

Internkontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen

Formålet med internkontrollen knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen er å sørge for at avlagt regnskap er uten vesentlig feil, herunder at eventuelle feil skal avdekkes i tide. Videre skal internkontrollen sørge for at de eksterne regnskapskravene oppfylles, samt at den informasjonen som publiseres til analytikere, tilsynsmyndigheter, investorer, kunder og andre interessenter er fullstendig og gir et rettviseende bilde av konsernets finansielle situasjon.

Ansvar for selve regnskapsrapporteringsprosessen er tillagt Seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom, da med avdeling Økonomi som den koordinerende og ledende enheten. Det er etablert klare arbeidsfordelingsplaner og backup-lister for både oppgaver og personell i denne og andre avdelinger innen seksjonen.

Registrering av transaksjoner skjer i kjernesystemene til banken, og det gjennomføres daglige avstemminger mellom dette systemet og regnskapssystemet (IROS). Det tas ut periodiske styringsrapporter som kvalitetssjekkes. Eventuelle registrerte avvik korrigeres fortløpende. Månedlig utarbeides ulike styringsrapporter; BMS, analyser, risikoreporter mv., og konsolidering gjennomføres både månedlig og kvartalsvis. Både resultat-, balanseposter og noteopplysninger avstemmes mot system og tidligere rapporter.

Et ledd i internkontrollen knyttet til rapporteringen av årsregnskapet er samarbeidet med ekstern revisor og deres revisjon av konsernets regnskap. Samarbeidet er vurdert som godt, og er en bidragsyter til at regnskapsrapporteringsprosessen blir god.

Kvartalsregnskap og årsregnskap behandles av bankens ledergruppe og revisjons- og risikoutvalget, før endelig behandling i styret og generalforsamling.

Rapportering av internkontroll

Rapportering av internkontroll i Sparebanken Møre er organisert desentralt med avdeling Compliance som koordinerende enhet.

Styret har mottatt løpende rapportering om driften og risikosituasjonen gjennom året. Administrerende direktør har videre avlagt årlig rapport til styret vedrørende en samlet vurdering av risikosituasjonen og en vurdering av om de etablerte internkontrollene fungerer.

Basert på mottatte rapporter mener styret at internkontrollen er forsvarlig ivaretatt i Sparebanken Møre.

Internrevisjon

Internrevisjonens mandat er å gi en uavhengig vurdering av kvaliteten og effektiviteten av styring og kontroll, risikostyring og internkontroll, samt etterlevelse av relevante lover og forskrifter.

Konsernets internrevisjon har i 2018 vært utkontraktet til EY. Internrevisjonen rapporterer til revisjons- og risikoutvalget og styret. Det er utarbeidet plan for internrevisors arbeid som er vedtatt av styret. Revisjons- og risikoutvalget og styret har i 2018 mottatt regelmessige rapporter fra internrevisor i henhold til denne planen, og det er ikke avdekket vesentlige brudd på relevante lover eller forskrifter.

Redegjørelse om eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i Sparebanken Møre omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbeveies, kundenes og andre gruppers interesser i konsernet. Konsernets eierstyring og selskapsledelse skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi trygghet for at kommuniserte mål blir nådd og strategier realisert.

Styret vil fremheve følgende områder som svært viktige for å opprettholde tillitsforholdet til markedet:

- Verdiskaping for egenkapitalbeveies og andre investorer i bankens verdipapirer
- Kompetent og uavhengig styring og kontroll
- Gode interne styringsprosesser
- Overholdelse av lover og regler
- Åpenhet og god kommunikasjon med eiere, øvrige investorer, kunder, ansatte og omgivelsene for øvrig
- Likebehandling av egenkapitaleierne

Konsernets eierstyring og selskapsledelse bygger på "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse", sist oppdatert 17. oktober 2018. Sparebanken Møres redegjørelse om eierstyring og selskapsledelse finnes som en egen del av årsrapporten.

SPAREBANKEN MØRES UTØVELSE AV SAMFUNNSANSVAR

Sparebankene har lange tradisjoner og er gjennom sitt virke en viktig aktør i lokalsamfunnene, både for det lokale næringslivet og kundene som bor i sparebankens nedslagsfelt. Dette er et ansvar Sparebanken Møre tar på stort alvor. Sparebanken Møre ble dannet 1. april 1985 ved en sammenslutning av en rekke sparebanker i Møre og Romsdal. Senere har flere banker i fylket sluttet seg til Sparebanken Møre, sist i 2009 med Tingvoll Sparebank. Bankvirksomheten i de sammensluttende sparebanker kan spores tilbake til 1843, med opprettelsen av Herrøe og Røvde Sparebank.

I 2018 feiret Sparebanken Møre sitt 175 års jubileum ved å gi en gave på 175 000 kroner til hver av kommunene vi har kontor i. Gavene gikk til prosjekter som skal bidra til trivsel, vekst og utvikling i regionen. Jubileet ble også feiret med gratiskonserter i Ålesund og Molde.

I tråd med FNs bærekraftsmål om bærekraftige byer og samfunn ønsker Sparebanken Møre å bidra til at Møre og Romsdal blir et godt sted å bo og arbeide også i fremtiden.

Retningslinjer for etikk og samfunnsansvar

Sparebanken Møres kjerneverdier skal gjennomsyre all aktivitet i organisasjonen. Både den overordnede ledelsen og konsernets medarbeidere skal gjøre sitt ytterste for at Sparebanken Møre skal fremstå som «Engasjert, Nær og Solid». Disse kjerneverdiene gjennomsyres også våre Retningslinjer for etikk og samfunnsansvar, som gir føringer for hvordan vi skal opptre og håndtere forhold knyttet til etiske vurderinger, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, likestilling, sosiale forhold, det ytre miljøet og bekjempelse av hvitvasking og korrupsjon. Retningslinjene ble revidert og oppdatert i desember 2017, med virkning fra januar 2018.

Retningslinjene er operasjonalisert gjennom eksempelvis personalhåndbok, ansettelsesregelverk, sikkerhetshåndbok, internt anti-hvitvaskingsregelverk mv. Nyansatte i Sparebanken Møre presenteres for konsernets regelverk på nyansettelseskurs. I tillegg gjennomføres det e-læring for alle ansatte.

Arbeidsmiljø

”Verdiveiviseren”, som er Sparebanken Møres styringsdokument for kultur, verdier og holdninger, skal motvirke diskriminering i organisasjonen. Det er ikke registrert noen tilfeller av diskriminering i 2018. Banken har egne retningslinjer for intern varsling, som skal benyttes dersom bankens ansatte ser behov for å rapportere om uønskede hendelser med betydning for seg selv eller kollegaer.

Bankens årlige undersøkelse av det interne miljøet på arbeidsplassen kartlegger ulike sider ved arbeidsmiljøet og den generelle arbeidssituasjonen i banken. Undersøkelsen gir et konkret utgangspunkt for å kunne prioritere ulike forbedringstiltak.

Arbeidsmiljøundersøkelsen fra 2018 viste at de ansattes oppfattelse av både arbeidsmiljø og læringsmiljø var godt.

Arbeidsmiljøundersøkelsene behandles på styrenivå i Sparebanken Møre.

Likestilling

I henhold til FNs bærekraftsmål nummer 5: likestilling mellom kjønnene, arbeider Sparebanken Møre målrettet for å fremme likestilling mellom kjønnene. Bildet av andel kvinner og menn viser at det av konsernets 373 ansatte er 228 kvinner (61,1 %) og 145 menn (38,9 %). 359 er ansatt i banken og 14 i datterselskapene. Av morbankens 359 ansatte er fordelingen 221 kvinner (61,6 %) og 138 menn (38,4 %). Det er 43 medarbeidere i banken på deltid, alle er kvinner. Andelen kvinner i bankens ulike lederstillinger utgjør 46,4 % og menn 53,6 %. Banken har som mål å øke andelen kvinner i ledende stillinger.

Sparebanken Møre har 8 styremedlemmer; 4 kvinner og 4 menn.

Medarbeidere

Bemanningen i konsernet var 361 årsverk ved årsskiftet, en økning på 2 årsverk i løpet av 2018. Gjennomsnittsalderen for de ansatte i banken er uendret på 48,3 år. Medarbeiderne har en gjennomsnittlig ansettelsestid i Sparebanken Møre på 18,3 år. I løpet av 2018 har 19 nye personer blitt ansatt i Sparebanken Møre. Det er registrert en turnover på 7,5 % i 2018, mot 6,4 % i 2017.

Sparebanken Møre skal være en attraktiv arbeidsplass, der den enkelte medarbeider gis selvstendig ansvar og mulighet for personlig utvikling. Det er sterk konkurranse i finansmarkedet, og det er nødvendig å være tilpasset de markedsmessige forventningene i det lange løp, både når det gjelder tilgjengelighet og kompetanse. Kvalitet og effektivitet i arbeidsprosessene ut mot markedet er kontinuerlig fokusert i de kompetansehevede tiltakene som iverksettes. Sparebanken Møre sikrer dette blant annet gjennom utviklingsprogram og rekrutteringspolitikk.

I ansettelsesforhold skal det ikke finne sted diskriminering basert på alder, kjønn, nasjonalitet, religion eller sivil status. De ansatte står fritt til å organisere seg i arbeidstakerorganisasjoner, og det er etablert et eget tillitsapparat i Sparebanken Møre. Regler for dette er nedfelt i personaladministrativ håndbok og gjelder som grunnlag for ansettelsesprosedyrene i konsernet. De ansattes tillitsvalgte og ledelsen møtes fast en gang pr. kvartal for å drøfte saker som er av viktighet for begge parter, blant annet forhold

som angår arbeidsmiljø og trivsel på arbeidsplassen. Samarbeidet mellom ledelsen og de ansattes tillitsvalgte er godt i Sparebanken Møre.

Sykefravær og inkluderende arbeidsliv

Det totale sykefraværet for 2018 ble 3,42 %, mot 3,91 % i 2017. Langtidssykefraværet var 2,04 % i 2018, mot 2,52 % i 2017.

Korttidssykefraværet er stabilt på 1,38 % i 2018 mot 1,39 % i 2017. De langtidssykemeldte følges tett opp, og målet er å hjelpe dem tilbake i arbeid så raskt som mulig.

Sparebanken Møre er med i ordningen "Et Inkluderende Arbeidsliv". Banken har positive erfaringer med samarbeid med det offentlige, for å legge til rette for tilpassede ordninger for de medarbeiderne som har behov for det. Permisjonsfraværet i 2018 var 2,87 %.

Oppfølgingssystemet for helse, miljø og sikkerhet (HMS) er integrert i bankens øvrige internkontroll. Forbedringstiltak innen disse områder gjennomføres når det påvises svakheter. Det er avholdt pålagte HMS-kurs for bankens verneombud og arbeidsmiljøutvalgsmedlemmer, samt HMS-kurs for alle ledere med personalansvar. Hver avdeling skal hvert år utarbeide egen risiko- og sårbarhetsanalyse. Her skal farer og problemer kartlegges, risiko vurderes og planer utarbeides for å redusere risikoforholdene. Jevnlig blir det også holdt øvelser for å kunne takle krisesituasjoner som brann, ran og konflikthåndtering. I 2018 er det innmeldt 3 tilfeller av trusler/uakseptabel oppførsel mot ansatte i banken. I tillegg er det meldt om 1 tilfelle av mindre personskade som følge av fall på glatt gulv. Disse hendelsene er løpende fulgt opp. Det har også vært noen tilfeller av falske alarmer. Utover dette er det ikke registrert eller rapportert om andre tilsvarende hendelser, skader eller ulykker i løpet av 2018.

Menneskerettigheter

Sparebanken Møre støtter og respekterer internasjonale menneskerettigheter. Banken er medlem av Finans Norge og er bundet av avtaler innenfor dette området. Sparebanken Møre har all sin virksomhet innenlands, og har ingen ansatte eller kunder av betydning med adresse utenfor Norge.

Ytre miljø og klimaendringer

Sparebanken Møre driver ikke en virksomhet av en slik karakter at det forurensar det ytre miljøet. Det er derfor ikke utarbeidet særskilte retningslinjer på dette området. At slike retningslinjer ikke er utarbeidet medfører likevel ikke at vi har manglende fokus på de miljøutfordringer som ellers gjelder i samfunnet. Vårt miljøengasjement kommer eksempelvis til uttrykk gjennom fokus på bruk av ulike typer forbruksmateriell, innkjøpsordninger, strømforbruk, resirkuleringsordninger, avfallshåndtering og håndtering av el-utstyr.

Vi søker å tilby papirløse tjenester til kundene våre, blant annet gjennom elektronisk signering av ulike dokumenter. Der det er behov for dialog mellom oss og kunden vil elektroniske kanaler som e-post, nettbankpostkasse, chat og kundesamtaler via skype kunne benyttes.

I de tilfeller der banken gjør oppussinger og ombygninger av eksisterende lokaliteter, gjennomføres dette også med hensyn til ytterligere forbedringer av HMS-forhold, samt eksempelvis ENØK-prosjektkrav. Det legges vekt på at energiforbruk totalt sett skal reduseres gjennom oppgraderinger av lys- og varmestyring.

Sparebanken Møre har en bredt differensiert næringslivsportefølje. Flere bedrifter som banken har utlån til, driver virksomhet som vil ha påvirkning på miljøet. Gjennom kredittgivningen har banken indirekte påvirkningsmuligheter på det ytre miljøet.

Konsernet skal gjøre særskilte vurderinger ved finansiering av næringsdrivende (eller personer) der kundens produkter eller aktiviteter kan være forbundet med vesentlig miljørisiko. Miljømessige forhold skal vurderes på lik linje med andre former for risiko.

Bekjempelse av korrupsjon og økonomisk kriminalitet

Som en aktør innenfor finansnæringen er vi underlagt en rekke lover og krav knyttet til motarbeidelse av korrupsjon og andre typer økonomisk kriminalitet. Sparebanken Møre skal selv fremstå med høy etisk standard, og vi skal ikke bli forbundet med aktiviteter, kunder eller bransjer som har tvilsomt rennommé. Den enkelte ansattes bevissthet knyttet til disse forholdene er viktig, og dette er også et fokusområde for styret i Sparebanken Møre. I tillegg til fokus mot egne ansatte på dette området, gjennom internt regelverk og etiske retningslinjer, har Sparebanken Møre både interne prosesser og systemer som er med på å forhindre hvitvasking, korrupsjon og andre økonomiske kriminalitetshandlinger. Banken rapporterer blant annet løpende til Økokrim vedrørende mistenkelige transaksjoner. Anti-hvitvasking ved kundeopprettelser og andre kontaktpunkt mot våre kunder er også et høyt prioritert område. Dette arbeidet støtter seg til flere delmål under FNs bærekraftsmål om fred og rettferdighet.

Det er nulltoleranse for interne misligheter i vårt konsern. Det er videre svært lav terskel for å rapportere mistanker om kriminelle handlinger, slik som mistenkelige transaksjoner, til de korrekte myndigheter. Styret mottar årlig rapportering på antall saker som er sendt til Økokrim på dette området. Sparebanken Møre gjør sitt ytterste, gjennom systemmessige tiltak og opplæring av egne ansatte, for at eventuell korrupsjon og økonomisk kriminalitet skal forhindres og avdekkes så tidlig som mulig. Noen av de

generelle utfordringene på dette området er at de kriminelle blir stadig mer utspekulerte, og de teknologiske mulighetene for å skjule korrupsjon og økonomisk kriminalitet blir stadig bedre. Sparebanken Møre samarbeider derfor med andre aktører innen finansbransjen for å håndtere disse problemstillingene, og er i løpende dialog både med Finans Norge, Økokrim og Politiet. Antall rapporterte bedragerisaker med kort har vært relativt stabilt de siste årene. Det er en økende tendens av svindelforsøk både mot våre kunder og mot banken. Nettbasert svindel er økende, og da vil behovet for hvitvasking av «gevinsten» øke tilsvarende. Det er innrapportert flere saker til Økokrim i 2018 enn foregående år når det gjelder mistanke om hvitvasking/terrorfinansiering.

VÅRE BIDRAG TIL LOKALSAMFUNNENE I MØRE OG ROMSDAL

Sparebankene og sparebankstiftelsenes allmenntilgjengelige arbeid har sine røtter tilbake til etableringen av et sparebankvesen i Norge på 1820-tallet. Sparebankene ble i sin tid etablert for å sikre en finansiell infrastruktur i samfunnet, samtidig som bankene hadde en sterk sosialpolitisk motivasjon. Folk flest skulle ha mulighet til en trygg plassering av sparepengene sine, og sikres en fornuftig avkastning på disse. Samtidig skulle deler av overskuddet brukes til å tilgodese gode samfunnsformål i bankens virkeområde.

Sparebanken Møre har to grupper av eiere; egenkapitalbevisiere og lokalsamfunnet. Bankens utbyttestrategi er klar på at våre eiere skal likebehandles. Lokalsamfunnene i Møre og Romsdal eier ca. 50 prosent av Sparebanken Møre, noe som betyr at halvparten av årets utdelte overskudd fases tilbake til fylket gjennom det vi har valgt å kalle utbyttmidler til samfunnet (TEFT-midler).

De siste årene er det avsatt i snitt rundt 120 mill. kroner årlig til utbyttmidler til samfunnet. Gjennom disse midlene synliggjør Sparebanken Møre sitt ansvar og samfunnsengasjement overfor lokalsamfunnene i Møre og Romsdal, som banken er en stolt del av.

Vår visjon for utbyttmidlene til samfunnet

Det er betydelige midler som årlig overføres til allmenntilgjengelige formål. Det er derfor viktig for oss i Sparebanken Møre at midlene håndteres på en god måte, og at vi har en tydelig strategi for midlenes mål og mening. Visjonen for samfunnsengasjementet vårt er følgende:

«Sparebanken Møre skal bidra til å styrke muligheten for mennesker og virksomheter til å leve, virke og utvikle seg og ha et godt liv i Møre og Romsdal».

Hovedsatsingsområder

Det er mange som forbinder Sparebanken Møre sitt samfunnsengasjement med støtte til ulike typer idrett. Vi er imidlertid også en av fylkets viktigste kultursponsorer, og en viktig bidragsyter til ulike nærmiljøtiltak. De siste årene har vi også hatt et sterkt fokus på innovasjon, nyskaping og næringsutvikling i tett samarbeid med høyskoler, universitet og kunnskapsparker i fylket.

For regnskapsåret 2017 ble det avsatt 141 mill. kroner til utbyttmidler til samfunnet. Disse midlene har gjennom 2018 blitt disponert i henhold til bankens hovedsatsingsområder som er idrett, kultur, nærmiljø, samferdsel, kompetanse og næringsutvikling.

TEFT stipend

TEFT stipend er Sparebanken Møre sitt talentstipend for unge mellom 15-35 år. I 2018 delte vi ut 15 stipend på 50 000 kroner innen kategoriene kultur og idrett.

Nyskappingsstipendet NÆRINGSTEFT

I 2017 ble nyskappingsstipendet NÆRINGSTEFT lansert, et gründerkonsept oppbygd som en konkurranse, der vinneren mottar 1 million kroner. Nyskappingsstipendet har generert stort engasjement, og nær 200 gründere i bankens markedsområde sendte inn søknad. Av disse ble 50 utvalgt til å bli med på en kompetansereise i regi av banken og kunnskapsparter i fylket. Underveis ble disse redusert til 10 semifinalister, og vinneren ble kåret under Sparebanken Møres investorseminar «Børs og Bacalao» 8. mars 2018. Vinneren av NÆRINGSTEFT 2018 var AgriMare Bio.

På bakgrunn av gode tilbakemeldinger ble det ny runde med nyskappingsstipendet høsten 2018, der vi hadde 101 påmeldte gründere. Det unike med denne kompetansereisen er at flere av samlingene er åpne for publikum, noe som gjør at man får bygget kompetanse selv om man er ute av konkurransen. I november ble 50 case valgt ut til å gå videre i konkurransen. 6. desember 2018 ble 10 semifinalister offentliggjort og selve semifinalen holdes 1. februar 2019 i Molde. Her kåres tre finalister på direkten. Vinneren kåres under investorseminaret «Børs og Bacalao» 13. mars 2019.

Samarbeid skole og næringsliv

Sparebanken Møre er en aktiv samarbeidspartner for mange skoler i fylket. Flere av bankens medarbeidere bidrar blant annet som forelesere, både i grunnskole, videregående skole og på høyskole/universitetsnivå.

Sparebanken Møre er hovedsamarbeidspartner for Ungt Entreprenørskap (UE), Møre og Romsdal. Samarbeidet strekker seg tilbake til 2005. Her bidrar vi ikke bare økonomisk, men også sterkt faglig. Ungt Entreprenørskap engasjerer elever og studenter over hele landet i elev-, ungdoms- og studentbedrifter. Lokallaget i Møre og Romsdal er svært aktivt, og flere av bedriftene har kommet videre både til NM og EM. For Sparebanken Møre er det naturlig å støtte ungdom som viser skaperglede, og bidra til å gi de unge kunnskap til å ta gode selvstendige valg.

En viktig del i samarbeidet med UE er formidling av personlig økonomi. Nærmere 50 av bankens ansatte er engasjert som veiledere for programmene «Økonomi og karrierevalg» og «Sjef i eget liv» på ungdomsskoler og videregående skoler i fylket. I skoleåret 2017/2018 underviste banken over 2 100 ungdomsskoleelever gjennom programmet «Økonomi og Karrierevalg». I tillegg fikk over 1 000 elever i den videregående skolen i fylket undervisning i programmet «Sjef i eget liv». Tilbakemeldingene fra både lærere og elever er at dette er svært nyttig, og banken opplever økt etterspørsel fra skolene for begge programmene. I 2018 inngikk vi ny avtale med UE om 3 nye år.

I 2017 etablerte Sparebanken Møre et formelt forskningssamarbeid med NTNU i Ålesund. TEFT-lab skal bidra til forskning innen områdene Tjenesteinnovasjon, Entreprenørskap, Finans og Teknologi, og er et godt eksempel på et spennende samarbeid mellom akademia og næringsliv. Samtidig som det bidrar med kompetanse som næringslivet i regionen trenger, styrkes også det akademiske miljøet i Møre og Romsdal. Målet er at samarbeidet skal bidra til spennende synergier som kan skape verdier til regionen vår. Bankens ønsker å være både pådriver og deltaker i dette arbeidet.

På TEFT-laben er det også kontorplasser for flere doktorgradskandidater. Lars Ole Hjelkrem fra Sparebanken Møre startet på sin nærings-ph.d i januar 2018. Hans forskning kan blant annet resultere i avanserte maskinlæringsmetoder generelt, og utvikling av moderne søknadsscoremodeller.

Rapportering

Styret er opptatt av at Sparebanken Møres samfunnsansvar håndteres på en god måte. Det rapporteres derfor halvårlig om planer, tildelinger og bruk av allmennnyttige midler.

FORTSATT DRIFT

Styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Til grunn for dette ligger konsernets langsiktige prognoser for de kommende år. Konsernet har en soliditet som overstiger myndighetenes krav.

UTSIKTENE FRAMOVER

Produksjon og etterspørsel holder seg godt oppe i fylket. Dette skyldes det lave rentenivået, en svak kronekurs, høy aktivitet i offentlig sektor og fortsatt vekst på våre eksportmarkeder. Hertil kommer oppgangen i viktige oljerelaterte næringer. Videre er aktivitetsnivået i boligmarkedet tilfredsstillende. Som følge av uroen i finansmarkedene og utsikter til noe lavere vekst i verdensøkonomien enn tidligere antatt har imidlertid usikkerheten økt noe.

Oppgangen i aktivitetsnivået, sammen med betydelige omstillinger i arbeidsmarkedet de siste årene, har ført til lav arbeidsledighet. Ved utgangen av desember utgjorde den registrerte ledigheten ved arbeidskontorene i Møre og Romsdal 2,3 prosent av arbeidsstyrken i følge NAV. Dette er samme ledighetsprosent som for landet som helhet. Med utsikter til moderat produksjonsvekst i fylket vil arbeidsledigheten trolig stabilisere seg rundt dagens nivå gjennom inneværende år.

Kredittveksten i Norge, både til husholdninger og til næringslivet, har falt gjennom 2018 og årlig prosentvis vekst lå ved utgangen av året om lag 1,0 p.e. lavere enn ved utgangen av 2017.

Vi opplever fortsatt sterk konkurranse i markedet, både for utlån og innskudd. Banken er konkurransedyktig og registrerer god, men avtakende veksttakt i lån til personkundemarkedet. For utlån til næringslivsmarkedet har vi registrert en økning i veksttakten i siste kvartal. Innskuddsveksten fra personmarkedet er god og innskuddsdekningen er høy, spesielt i næringslivsmarkedet. Det forventes at utlånsveksten innenfor både personmarkedet og næringslivsmarkedet i 2019 vil være på linje med veksttakten i 2018. Dette innebærer en vekst på –eller over markedsveksten. Fokus er hele tiden å ha god drift og økt lønnsomhet.

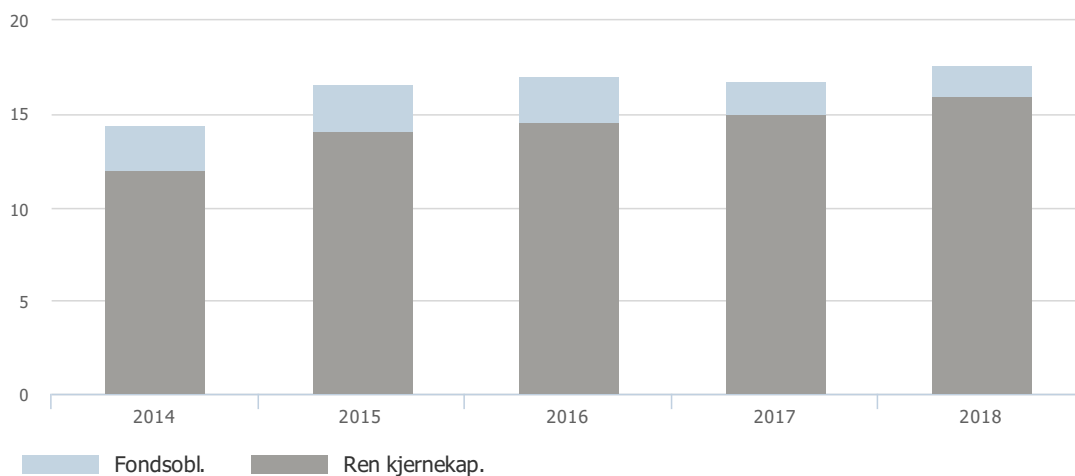
Banken vil fortsatt være en sterk og engasjert støttespiller for næringslivet på Nordvestlandet.

Sparebanken Møre har en målsetting om kostnadseffektiv drift der kostnadsandelen i strategiperioden 2019-2022 skal komme under 40 prosent.

Det forventes at tapene i Sparebanken Møre vil være på et lavt nivå også i 2019. Totalt sett forventes det et godt resultat for 2019. Bankens strategiske målsetting er at egenkapitalrentabiliteten skal passere 11 prosent i strategiperioden 2019-2022.

Fig. 8 Kapitaldekning

I % av beregningsgr.lag

TAKK

Styret vil takke de ansatte og tillitsvalgte i konsernet for deres gode bidrag i 2018. Styret vil også takke Sparebanken Møres kunder, investorer og øvrige forbindelser for det gode samarbeidet gjennom året.

Ålesund, 31. desember 2018
20. februar 2019

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**
STYRELEDER

**Roy
Reite**
STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkeset**

**Henrik
Grung**

**Jill
Aasen**

**Marie Rekdal
Hide**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Ann Magritt B.
Vikebakk**

**Trond Lars
Nydal**
ADM. DIREKTØR

Eierstyring og selskapsledelse

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan Sparebanken Møre i 2018 har fulgt de 15 punktene i Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse av 17. oktober 2018 («Anbefalingen»). Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) har utarbeidet Anbefalingen, og denne er tilgjengelig på www.nues.no.

1. REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Sparebanken Møre følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 2018 så langt den passer for sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis. Banken følger også EBAs (det Europeiske Banktilsynet) Guidelines on Internal Governance GL 11/2017.

Finansforetaksloven fastsetter bestemmelser for sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis som i noen tilfeller medfører avvik fra allmennaksjeloven og at Anbefalingen ikke passer fullt ut. Det redegjøres for slike avvik fra Anbefalingen under de aktuelle punkt nedenfor. Det er likevel ingen vesentlige avvik mellom Anbefalingen og hvordan denne etterleves i Sparebanken Møre.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

2. VIRKSOMHET

Sparebanken Møre ble dannet 1. april 1985 ved en sammenslutning av en rekke banker i Møre og Romsdal. Senere har flere banker i Møre og Romsdal sluttet seg til Sparebanken Møre. Bankvirksomheten i de sammensluttede sparebanker kan spores tilbake til 1843.

Sparebanken Møres vedtekter angir tydelig den virksomhet som banken skal drive. Sparebankens formål er å utføre forretninger og tjenester som det er vanlig eller naturlig at sparebanker utfører, og som er innenfor rammen av den lovgivning som til enhver tid gjelder, og de til enhver tid gitte konsesjoner. Sparebanken kan herunder yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester i samsvar med bestemmelsene i verdipapirhandelloven. Vedtektene finnes i sin helhet på konsernets internettside.

Konsernet er totalleverandør av finansielle tjenester innen områdene finansiering, innskudd og plasseringer, betalingsformidling, økonomisk rådgivning, formuesforvaltning, forsikring og eiendomsmegling.

Styret i Sparebanken Møre sørger for at det årlig gjennomføres en omfattende strategiprosess som definerer konsernets mål, strategier og risikoprofil. Gjeldende strategidokument, «Møre 2022», ble vedtatt av styret i august 2018, og implementeringen av arbeidet med de tiltak som her ble besluttet er allerede påstartet. Se også nærmere beskrivelse i punkt 9 under.

Mål og strategier er innenfor rammen av virksomhetsbestemmelsen i Sparebanken Møres vedtekter.

Sparebanken Møre skal opprettholde sin posisjon som nr. 1-bank for personkunder fra Møre og Romsdal, samt små og mellomstore bedrifter. Sparebanken Møre skal også være en attraktiv partner for større bedrifter og offentlig sektor.

Det skal arbeides for en sunn finansiell struktur og soliditet, samt en sterk lønnsomhet.

De økonomiske måltallene er gjengitt i Sparebanken Møres årsrapport, samt i Sparebanken Møres Pilar 3-dokument som er tilgjengelig på bankens internettside. Gjennom året gis det informasjon og guiding til markedet og andre interessenter, gjennom børsmeldinger og regnskapspresentasjoner, om målsettingene og utvikling i forhold til disse.

Styret har vedtatt retningslinjer for etikk og samfunnsansvar, basert på konsernets kjerneverdier "Engasjert, nær og solid". Kjerneverdiene skal reflekteres i alle kontaktpunkt Sparebanken Møre har med markedet, kundene og omgivelsene forøvrig. En nærmere beskrivelse av retningslinjene og de enkelte kjerneverdiene finnes på konsernets internettside. Det vises for øvrig til styrets årsberetning for 2018 vedrørende ytterligere redegjørelse for Sparebanken Møres utøvelse av samfunnsansvar.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

3. SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Sparebanken Møres kapital er sammensatt ut fra flere hensyn. De viktigste er konsernets størrelse, det internasjonalt rettede næringslivet i Møre og Romsdal, et stabilt marked for langsiktig finansiering ved behov og mål i langsiktig strategisk plan.

Gjennom en årlig prosess for evaluering av styring og kontroll, herunder kapitalbehovsvurderinger, har styret fokus på at kapitalen er tilpasset mål, strategier, risikoprofil og regulatoriske krav. Kapitalsituasjonen følges kontinuerlig i året ved interne beregninger og rapporteringer.

Konsernets kapitaldekning ligger ved utgangen av 2018 over de regulatoriske og interne minimumskravene til kapital. Ansvarlig kapital utgjør 19,6 prosent, kjernekapital 17,6 prosent og ren kjernekapital 16,0 prosent.

Sparebanken Møres utbyttepolitikk ble endret 18. oktober 2017. Utbyttepolitikken er offentliggjort, og gjort tilgjengelig på konsernets internettsider. Utbyttepolitikken er som følger:

"Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen.

Utbytte består av kontantutbytte til egenkapitalbeviserne og samfunnsutbytte. Andelen av overskuddet som avsettes til utbytte tilpasses bankens soliditet. Om ikke soliditeten tilsier noe annet, tas det sikte på at om lag 50 prosent av årets overskudd samlet sett kan utdeles som utbytte.

Sparebanken Møres resultatdisponering skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling."

Styret kan få fullmakt fra generalforsamlingen til å foreta kapitalforhøyelser til nærmere definerte formål. Styret ble på generalforsamlingen den 21. mars 2018 gitt fullmakt til å øke eierandelskapitalen med inntil 98 869 500 kroner dersom den finansielle situasjonen skulle tilsi det. Fullmakten gjelder frem til ordinær generalforsamling i 2019, men likevel ikke lenger enn 31. mars 2019. Pr. årsskiftet er fullmakten ikke benyttet da det ikke har vært behov for det.

Styret kan videre få fullmakt fra generalforsamlingen til kjøp av egne egenkapitalbevis innenfor lovens rammer. Styret ble på generalforsamlingen den 21. mars 2018 gitt fullmakt til å erverve/etablere pant i egne egenkapitalbevis med inntil 98,8 mill. kroner. Fullmakten gjelder i inntil 12 måneder.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

4. LIKEBEHANDLING AV EGENKAPITALBEVISEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Alle egenkapitalbeviserne likebehandles og har samme mulighet for innflytelse. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett.

Ved forhøyelse av eierandelskapitalen skal eksisterende egenkapitalbevisere ha fortrinnsrett med mindre særskilte forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet, og begrunnelsen skal offentliggjøres i børsmelding i forbindelse med kapitalforhøyelsen.

Bankens transaksjoner i egne egenkapitalbevis foretas på børs. Tilbakekjøp av egne egenkapitalbevis gjøres til gjeldende kurs i markedet.

Dersom det skulle forekomme ikke-uvesentlige transaksjoner mellom Sparebanken Møre konsernet og egenkapitalbeviserne, styremedlemmer, ledende ansatte eller nærstående av disse, skal styret sørge for at det foreligger verdivurdering fra uavhengig tredjepart med mindre det gjelder saker som behandles av generalforsamlingen.

Uavhengig verdivurdering skal også foreligge ved transaksjoner mellom selskap i samme konsern der det er minoritetsaksjonærer. Datterselskaper i Sparebanken Møre pr. 31.12.18 er alle heleide av banken.

For å sikre egenkapitalbeviserne økt innflytelse ved beslutninger som gjelder eierandelskapitalen, ble vedtektene i 2018 endret slik at vedtektsendringer som gjelder nærmere angitte saker av betydning for eierandelskapitalen ikke kan vedtas av

generalforsamlingen med mindre det også oppnås 2/3 flertall av stemmene avgitt av generalforsamlingens medlemmer valgt av egenkapitalbeviserne. En angivelse av hvilke saker dette gjelder for er angitt i bankens vedtekter.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

5. FRI OMSETTELIGHET

Sparebanken Møres egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker MORG, og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Ved erverv av kvalifiserte eierandeler i finansforetak (10% eller mer av kapitalen) gjelder det regler om tillatelse fra Finanstilsynet. Jf. finansforetakslovens kap. 6 og verdipapirhandelloven §9-10.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen, med unntak av de særregler som følger av finansforetaksloven om erverv av kvalifiserte eierandeler.

6. GENERALFORSAMLING

I sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis er deler av egenkapitalen selveiende. Som følge av dette gjelder det andre krav til sammensetning av generalforsamlingen i sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis enn det som gjelder for allmennaksjeselskap. Kravene følger av finansforetakslovens kap. 8. Sparebanken Møre etterlever de lovpålagte kravene. Anbefalingen punkt 6 passer derfor ikke fullt ut for sparebanker.

Bankens øverste organ er generalforsamlingen. Generalforsamlingen i Sparebanken Møre har 44 medlemmer med 14 varamedlemmer, hvorav 17 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av eierne av egenkapitalbevis, 13 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av og blant bankens kunder, 11 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av og blant de ansatte og 3 medlemmer og 2 varamedlemmer velges av generalforsamlingen til å representere samfunnsfunksjonen.

Kravene til sammensetning følger av bankens vedtekter. Oversikt over de valgte medlemmene er tilgjengelig på konsernets internettside.

Generalforsamlingens medlemmer er personlig valgt, og kan ikke møte ved fullmektig. Det er valgt varamedlemmer som møter ved fravær.

Innkalling og saksdokument til generalforsamlingens møter gjøres tilgjengelig på bankens internettsider senest 21 dager før møtet. I tillegg offentliggjøres innkalling og saksdokumenter på Oslo Børs og innkalling sendes via post. Et medlem i generalforsamlingen, eller andre som etter loven skal motta slike dokument, kan likevel kreve å få dokumentene tilsendt.

Generalforsamlingen kan ikke treffe beslutning i andre saker enn de som er bestemt angitt i innkallingen. Saksdokumentene skal være utførlige og presise nok til at generalforsamlingens medlemmer kan ta stilling til de saker som skal behandles.

Medlemmer av styret, valgkomiteen og ekstern revisor deltar på generalforsamlingens møter. Styrets leder og administrerende direktør har plikt til å møte i generalforsamlingen.

Generalforsamlingen velger leder og nestleder blant medlemmene i generalforsamlingen som ikke er ansatt i sparebanken. Generalforsamlingens leder er møteleder, eller ved dennes fravær, nestlederen.

Avvik fra Anbefalingen: Anbefalingen punkt 6 passer ikke fullt ut for sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis og dette medfører avvik.

7. VALGKOMITÉER

Bankens vedtekter fastsetter bestemmelser om valgkomitéer. Generalforsamlingen har fastsatt instruks for generalforsamlingens valgkomité.

Generalforsamlingens valgkomité velges av generalforsamlingen og består av 4 medlemmer, valgt blant medlemmene i generalforsamlingen. Leder av komitéen velges av generalforsamlingen ved særskilt valg. Generalforsamlingen fastsetter komitéens godtgjørelse.

Både styrets leder og adm. direktør skal innkalles til minst ett møte med valgkomitéen. Valgkomitéen mottar styrets evaluering av eget arbeid.

Komitéen har representanter fra alle grupper som er representert i generalforsamlingen. Det skal i tillegg tilstrebes geografisk

spredning av valgkomitéens medlemmer innenfor kommunene der sparebanken har sitt virksomhetsområde. Valgkomitéen er uavhengig av styret og øvrige ledende ansatte. Hverken styremedlemmer eller ledende ansatte er medlemmer i komitéen. Medlemmer av valgkomitéene velges for 2 år av gangen og ingen kan ha vervet i mer enn 6 år sammenhengende.

Generalforsamlingens valgkomité foreslår kandidater til generalforsamlingsmedlemmer og varamedlemmer for samfunnsfunksjonen, leder og nestleder i generalforsamlingen, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til styret, samt valg av leder og medlemmer av valgkomitéen.

Valgkomitéens innstilling begrunnes. Innstillingen gjøres tilgjengelig for generalforsamlingen senest 21 dager før valgene skal foretas av generalforsamlingen, jf. punkt 6.

Egenkapitalbeviserne velger en egen valgkomité som forbereder egenkapitalbevisernes valg av medlemmer til generalforsamlingen. Denne komitéen har 3 medlemmer. De kundevalgte medlemmene av generalforsamlingen velger en egen valgkomité som forbereder kundenes valg av medlemmer til generalforsamlingen. Denne komitéen har 4 medlemmer.

Oversikt over hvem som er medlemmer av de ulike valgkomitéene finnes på bankens nettsider.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

8. STYRE, SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Styret består av 8 medlemmer, med 4 varamedlemmer, valgt av generalforsamlingen. To av medlemmene er valgt blant bankens ansatte.

Ved valg av styrets medlemmer legges det vekt på kompetanse, kapasitet, uavhengighet, mangfold og at styret kan fungere som et kollegialt organ. Finansforetaksloven stiller krav om at styremedlemmer skal egnethetsvurderes. Vurdering omhandler kompetanse, kapasitet, uavhengighet og skikkethet/vandel. Vurderingen skal meldes Finanstilsynet for hvert styremedlem.

Flertallet av styremedlemmene er uavhengig av ledende ansatte, vesentlige forretningsforbindelser og største eiere av egenkapitalbevis. Ingen ledende ansatte er medlem av styret. Styrets leder og nestleder er valgt av generalforsamlingen ved særskilte valg.

Samtlige medlemmer velges for 2 år. Av de valgte medlemmer er fire på valg det ene året, og fire medlemmer på valg påfølgende år. Medlemmer og varamedlemmer som er på valg kan gjenvelges. I bankens vedtekter er det tatt inn nærmere bestemmelser om maksimal tjenestetid for vervene som styrets leder, styrets nestleder og medlemmer av styret.

Årsrapporten inneholder ytterligere opplysninger om styremedlemmenes deltagelse på styremøtene, kompetanse og hvor mange egenkapitalbevis det enkelte medlem eier.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

9. STYRETS ARBEID

Styret har fastsatt instruks for styret og den daglige ledelsen med særlig vekt på klar intern ansvars- og oppgavefordeling.

Styrets leder skal innen mai hvert år, i samråd med administrerende direktør, sette opp forslag til en årlig plan for styrets arbeid i det kommende året med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring, herunder møteplan og hovedpunkter på agenda for styremøtene for neste kalenderår.

Styret vedtar de overordnede langsiktige økonomiske målene for Sparebanken Møre. Disse er nedfelt i konsernets strategidokument. Dokumentet revideres årlig i en felles prosess mellom styret og bankens toppledergruppe. Styret sikrer på denne måten at banken ledes slik at de fastsatte overordnede mål nås.

For finansforetak gjelder det strengere regler om inhabilitet enn det som følger av allmennaksjeloven. Styret har i tillegg fastsatt retningslinjer om inhabilitet som kommer i tillegg til de lovbestemte kravene. Styret sørger for at styremedlemmer og ledende ansatte gjør banken kjent med vesentlige interesser de måtte ha i saker som styret skal behandle. I saker av vesentlig karakter hvor styreleder selv er eller har vært aktivt engasjert, ledes styrets behandling av styrets nestleder eller annet styremedlem.

Styret har valgt både et revisjonsutvalg, et risikoutvalg og et godtgjørelsesutvalg blant styrets medlemmer. Revisjons- og risikoutvalget har tre medlemmer, hvorav alle er uavhengige av virksomheten. Godtgjørelsesutvalget har fire medlemmer, hvorav ett medlem er fra de ansatte.

Styret har videre vedtatt instruks for styreutvalgene som beskriver utvalgenes oppgaver og saksbehandling.

Styret evaluerer årlig sitt arbeid og sin kompetanse med sikte på forbedringstiltak.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

10. RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

Sparebanken Møre legger til grunn en helhetlig risikostyringsprosess som grunnlag for sin internkontroll. For å utøve en helhetlig risikostyring i Sparebanken Møre benyttes den globale internkontrollstandarden COSO-modellen.

Styrevedtatte "Overordnede retningslinjer for styring og kontroll i Sparebanken Møre" har nedfelt som utgangspunkt at den enkelte leder i konsernet skal sørge for å ha tilstrekkelig kunnskap om alle vesentlige risikoer innen eget ansvarsområde, slik at risikoen kan forvaltes på en økonomisk og administrativt forsvarlig måte.

I "Instruks for styret i Sparebanken Møre" er styrets rolle, styrearbeidets betydning, form, innhold og gjennomføring definert. Inkludert her er også risikostyring, både gjennom styringsfunksjonen og tilsynsfunksjonen. Videre er det utarbeidet egen instruks for revisjonsutvalget og risikoutvalget i konsernet, samt egen instruks for godtgjørelsesutvalget.

Styret påser at risikostyringen og internkontrollen i Sparebanken Møre er tilstrekkelig og systematisk, og at disse prosessene er etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, etiske retningslinjer, pålegg, og eksterne og interne retningslinjer. Styret fastsetter prinsippene og retningslinjer for risikostyring og internkontroll for de ulike aktivitetsnivåene i samsvar med bankens og konsernets risikobærende evne, og forsikrer seg om at strategier og retningslinjer blir formidlet til de ansatte. Styret vurderer systematisk og jevnlig strategier og retningslinjer for risikostyringen. Styret overvåker og periodisk vurderer effektiviteten av konsernets overordnede styring og kontroll, herunder tar hensyn til interne og eksterne påvirkningsforhold. Siste gjelder særlig ved endringer i konjunkturer og makroøkonomiske rammebetingelser.

For å påse at Sparebanken Møre utfører tilfredsstillende risikostyring og internkontroll, mottar styret løpende gjennom året flere typer rapporter fra Sparebanken Møres kontrollfunksjoner, herunder avdeling Risikostyring, avdeling Compliance, intern og ekstern revisor. Styret er selv aktiv i årlig ICAAP gjennom implementering av denne i langsiktig strategisk plan. Styret reviderer og vedtar minst årlig alle bankens overordnede risikostyringsdokument. Administrerende direktørs rapportering om oppbygning og effektivitet i konsernets internkontroll, gjennomføres hvert år i fjerde kvartal.

Både styrets årsrapport og årsregnskapet for øvrig inneholder ytterligere informasjon om Sparebanken Møres risikostyring og internkontroll.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

11. GODTGJØRELSE TIL STYRET

Godtgjørelse til styrets medlemmer, og til medlemmer av styreutvalgene, fastsettes av generalforsamlingen etter forslag fra valgkomiteén.

Styremedlemmenes honorar er ikke resultatavhengige. Det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmer.

Utgangspunktet er at styrets medlemmer, eller selskap som de er tilknyttet, ikke bør påta seg oppgaver for Sparebanken Møre utover styrevervet. Dersom de likevel gjør det, skal hele styret informeres. Honorar for slike tjenester skal godkjennes av styret. Dersom det har vært gitt godtgjørelser utover vanlig styrehonorar blir det opplyst om dette i noter i årsrapporten.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

12. GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styret reviderer årlig retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte.

Retningslinjene fremlegges årlig for generalforsamlingen for rådgivende avstemming. Retningslinjer som gjelder tildeling mv. av egenkapitalbevis utstedt av banken fremlegges generalforsamlingen for godkjenning.

Styrets erklæring om lederlønn utarbeides som eget saksdokument til generalforsamlingen.

Banken etterlever de særskilte reglene om godtgjørelsesordninger som gjelder for finansforetak og som er fastsatt i finansforetaksforskriftens kap. 15.

Styret har valgt et godtgjørelsesutvalg blant styrets medlemmer.

Godtgjørelser i Sparebanken Møre skal bidra til konsernets måloppnåelse og fremme ønsket adferd. Videre skal godtgjørelser være et virkemiddel for god styring og kontroll med konsernets risiko, motvirke uønsket risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter.

Praktisering av godtgjørelsesordningen gjennomgås minst en gang i året av internrevisor som fremlegger rapport fra gjennomgangen til styret.

Sparebanken Møre har ingen fastsatt årlig bonusordning, men i år med gode resultat og god måloppnåelse vil bankens styre vurdere en bonus til alle bankens ansatte, herunder ledende ansatte med unntak av adm. direktør. Styret har vedtatt bonus for 2018.

Den enkelte ansatte kan utover dette motta et engangstillegg utover fastlønn basert på personens måloppnåelse. Engangstillegg til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering og ansatte med kontrolloppgaver skal som et generelt krav baseres på en kombinasjon av vurdering av vedkommende person, vedkommende sin forretningsenhet og banken som helhet. Utgangspunktet for fastsetting av variabel engangsgodtgjørelse skal være risikobasert resultat.

For ledende ansatte mv. som nevnt i avsnittet over, og som ikke innehar stillinger som er direkte knyttet til resultatgenererende enheter, legges det i større grad til grunn oppfyllelse av den enkeltes avdelings/seksjons måloppnåelse i etablerte lederavtaler. Det legges i disse vurderingene til grunn de resultater som er oppnådd over en periode på 2 år. I vurderingene vektlegges også, så langt det er mulig, Sparebanken Møres totale egenkapitalavkastning de siste 2 år.

For ledende ansatte mv. som arbeider i resultatgenererende enheter skal de finansielle måltallene definert i Sparebanken Møres BMS (balansert målstyring), og oppfyllelse av disse de siste 2 år, legges til grunn i større grad enn for personer som ikke arbeider i direkte resultatgenererende enheter. Også for disse ansatte skal oppfyllelse av den enkeltes og avdelingens/seksjonens måloppnåelse i etablerte lederavtaler utover de finansielle tallstørrelsene i BMS legges til grunn i vurderingene. BMS inneholder flere måltall som er direkte relatert til risikorelaterte resultater.

For begge typer variabel godtgjørelse er det satt tak.

Minst halvparten av den generelle bonusen til alle ansatte gis i form av Sparebanken Møres egenkapitalbevis. Tildelingen gis fra Sparebanken Møres beholdning av egne egenkapitalbevis tilsvarende markedsverdi på oppgjørstidspunktet. Den ansatte kan ikke avhende egenkapitalbevisene tidligere enn 1 år etter tildeling.

Til ledende ansatte mv. skal minimum halvparten av den generelle bonusen gis i form av egenkapitalbevis. Egenkapitalbevisene kan ikke avhendes av den enkelte tidligere enn jevnt fordelt over en periode på 3 år.

Dersom det er negativ utvikling i bankens resultater, eller særskilt i den ledende ansattes mv. forretningsenhet, kan den variable godtgjørelsen kreves tilbakeført helt eller delvis de påfølgende tre årene etter den er mottatt. Eventuelt sluttvederlag ved opphør av arbeidsforhold skal tilpasses de resultater som er oppnådd over tid. Manglende resultater skal ikke belønnes. Ledende ansatte mv. skal ikke ha avtaler eller forsikringer som sikrer bortfall av prestasjonsbetinget godtgjørelse.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

13. INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Styret har fastsatt retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon. Sparebanken Møre følger IR-anbefaling fra Oslo Børs av mars 2017.

Retningslinjene legger vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om konsernets utvikling og resultater skal skape tillit ovenfor investormarkedet, og ivareta kravet til likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet.

Gjennom årsrapporten og kvartalsrapportene søker banken å oppnå den nødvendige åpenhet om de vesentlige faktorene knyttet til bankens utvikling. Dette gjøres for at markedsaktørene skal ha mest mulig korrekt bilde av bankens situasjon. Bankens ledelse gjennomfører presentasjoner i tilknytning til fremleggelse av Sparebanken Møres års- og kvartalsresultater. Rapportene og presentasjonene gjøres tilgjengelig for hele markedet via bankens internettsider, herunder presentasjoner på webcast, og ved offentliggjøring på Oslo Børs.

Års- og kvartalsrapporter blir utarbeidet i engelsk utgave til Sparebanken Møres utenlandsforbindelser. Bankens større bankforbindelser i utlandet blir også orientert jevnlig, blant annet gjennom oppsøkende aktiviteter der Sparebanken Møres regnskap og utvikling er blant temaene.

Det utarbeides årlig en egen investor relations plan for hvilke interessenter som skal oppsøkes, og når og hvordan dette skal foregå.

Det er fastsatt retningslinjer for bankens kontakt med egenkapitalbevisiere utenfor generalforsamlingen.

Opplysninger knyttet til bankens egenkapitalbevis, utbyttepolitikk og finanskalender finnes både i årsrapporter og på bankens internettsider.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

14. SELSKAPSOVERTAKELSE

I en sparebank som har utstedt egenkapitalbevis er deler av egenkapitalen selveiende. Dette medfører at banken ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp. Strukturendringer krever tillatelse fra myndighetene. Ved erverv av egenkapitalbevis som medfører eierskap utover 10 prosent av kapitalen må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet.

Avvik fra Anbefalingen: Anbefalingen punkt 14 passer ikke for sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis og dette medfører et avvik

15. REVISOR

Revisjonsutvalget sørger for at revisor hvert år utarbeider en plan for gjennomføring av revisjonsarbeidet, og at revisor presenterer planen for revisjonsutvalget.

Styret og revisjonsutvalget innkaller revisor til møte der årsregnskapet behandles.

I møtene gjennomgår revisor bl.a. sentrale forhold ved revisjonen, herunder vesentlige forhold hvor det har vært uenighet mellom revisor og administrasjonen. Videre gjennomgås også revisors syn på bankens risikoområder, interne kontrollrutiner, regnskapsprinsipper mv. Revisor påpeker dessuten eventuelle områder der det bør gjennomføres kvalitetsheving, og fremmer forslag til forbedringstiltak der det er behov for det.

Styrets årsplan inneholder ett årlig møte med revisor hvor bankens ledelse ikke er til stede.

Styret har fastsatt retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon.

Avvik fra Anbefalingen: Ingen

Resultat

KONSERN				MORBANK	
2017	2018	(Mill. kroner)	Note	2018	2017
		Renteinntekter av:			
31	34	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		47	48
1 677	1 816	Utlån til og fordringer på kunder	16 21	1 227	1 154
79	90	Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer		106	86
1 787	1 940	Renteinntekter	<u>13</u>	1 380	1 288
		Rentekostnader på:			
19	23	Gjeld til kredittinstitusjoner		32	20
261	277	Innskudd fra og gjeld til kunder	<u>16 21</u>	277	261
317	391	Utstedte sertifikater og obligasjoner		94	76
63	42	Ansvarlig lånekapital		42	63
27	28	Andre rentekostnader		27	27
687	761	Rentekostnader	<u>13</u>	472	447
1 100	1 179	Netto renteinntekter	<u>17</u>	908	841
242	248	Andre driftsinntekter	<u>18</u>	418	423
335	340	Lønn m.v.	<u>21 22</u>	327	322
128	133	Administrasjonskostnader	<u>19 20</u>	132	127
463	473	Lønn og generelle administrasjonskostnader		459	449
31	31	Av- og nedskrivninger og verdiendringer på ikke-finansielle eiendeler	<u>19 23 24</u>	27	27
96	99	Andre driftskostnader	<u>16 19 20 21</u>	99	95
752	824	Resultat før tap		741	693
13	16	Tap på utlån, garantier m.v.	<u>3 6 7</u>	20	16
739	808	Resultat før skatt	<u>17</u>	721	677
182	203	Skattekostnad	<u>26</u>	146	133
557	605	Resultat for regnskapsåret		576	544
551	594	Tilordnet egenkapitaleiere		565	538
6	11	Tilordnet fondsobligasjonseiere		11	6
141	156	Overført til utbyttemidler for lokalsamfunnet 1)		156	141
138	153	Utbytte på egenkapitalbevis 1)		153	138
130	129	Overført til grunnfond		129	130
128	127	Overført til utjevningsfond		127	128
14	29	Overført til annen egenkapital		0	0
551	594	Sum foreslåtte disponeringer		565	538
27,70	29,80	Resultat pr. egenkapitalbevis (kroner) 2)	<u>27</u>	28,35	27,00
27,70	29,80	Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis (kroner) 2)	<u>27</u>	28,35	27,00

1) Overføres til annen egenkapital inntil endelig vedtak foreligger

2) Beregnet med utgangspunkt i egenkapitalbevisiemens andel (49,6 %) av årets resultat som tilfaller egenkapitaleierne.

UTVIDET RESULTAT

KONSERN				MORBANK	
2017	2018	(Mill. kroner)	Note	2018	2017
557	605	Resultat for regnskapsåret		576	544
		Andre inntekter/kostnader som reverseres over ordinært resultat:			
27	-	Verdiendring aksjeinvesteringer og andeler tilgjengelig for salg (uten skatteeffekt)		-	27
-	-18	Verdiendring basisspreader		0	-
-	4	Skatteeffekt av verdiendring basisspreader		0	-
		Andre inntekter/kostnader som ikke reverseres over ordinært resultat:			
-12	12	Estimatavvik pensjon		12	-12
3	-3	Skatteeffekt av estimatavvik pensjon	<u>26</u>	-3	3
575	600	Totalresultat for regnskapsåret		585	562
569	589	Tilordnet egenkapitaleiere		574	556
6	11	Tilordnet fondsobligasjonseiere		11	6

Balanse

EIENDELER

KONSERN				MORBANK	
2017	2018	(Mill. kroner)	Note	2018	2017
637	857	Kontanter og fordringer på Norges Bank		857	637
626	813	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid		678	626
669	475	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid		1 652	1 871
1 295	1 288	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	<u>16</u>	2 330	2 497
56 867	60 346	Utlån til og fordringer på kunder	<u>3 4 5 6 7 16 17 21</u>	37 059	35 832
6 096	6 789	Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	<u>13 15</u>	7 095	6 461
1 004	1 209	Finansielle derivater	<u>10</u>	584	564
0	182	Aksjer og andre verdipapirer vurdert til virkelig verdi via resultatet		182	0
188	-	Aksjer og andre verdipapirer vurdert som tilgjengelig for salg		-	188
188	182	Aksjer og andre verdipapirer	<u>13 15</u>	182	188
0	0	Eierinteresser i kredittinstitusjoner (datterselskap)		1 600	1 500
0	0	Eierinteresser i andre konsernselskap		21	21
0	0	Eierinteresser i konsernselskaper	<u>16</u>	1 621	1 521
59	54	Eiendel ved utsatt skatt	<u>26</u>	50	62
42	42	Immaterielle eiendeler	<u>24</u>	42	42
17	14	Maskiner, inventar og transportmidler		14	16
211	206	Bygninger og andre faste eiendommer		20	21
228	220	Varige driftsmidler	<u>23</u>	34	37
0	17	Overfinansiering ytelsespensjonsordning	<u>22</u>	17	0
75	70	Andre eiendeler	<u>25</u>	66	72
66 491	71 074	Sum eiendeler	<u>9 10 13 14 15</u>	49 937	47 913

FORPLIKTELSER og EGENKAPITAL

KONSERN				MORBANK	
2017	2018	(Mill. kroner)	Note	2018	2017
132	201	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid		914	132
437	754	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid		754	522
569	955	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	<u>16</u>	1 668	654
22 552	24 620	Innskudd fra kunder uten avtalt løpetid		24 643	22 569
10 251	9 794	Innskudd fra kunder med avtalt løpetid		9 794	10 251
32 803	34 414	Innskudd fra kunder	<u>4 5 16 17 21</u>	34 437	32 820
24 488	26 980	Utstedte obligasjoner	<u>12 13 14 15</u>	5 415	6 090
483	525	Finansielle derivater	<u>10</u>	502	480

78	76	Påløpte kostnader og mottatt ikke opptjente inntekter		77	78
44	30	Pensjonsforpliktelser	<u>22</u>	30	44
197	187	Betalbar skatt	<u>26</u>	132	143
52	95	Avsetninger på garantiansvar	<u>7</u>	95	52
361	422	Andre forpliktelser	<u>8</u>	419	357
732	810	Avsetninger og andre forpliktelser		753	674
302	293	Fondsobligasjoner		293	302
1 036	703	Ansvarlige lån		703	1 036
1 338	996	Ansvarlig lånekapital	<u>11 14</u>	996	1 338
60 413	64 680	Sum forpliktelser	<u>9 10 12 13 14 15</u>	43 771	42 056
989	989	Egenkapitalbevis	<u>29</u>	989	989
-5	-3	Beholdning av egne egenkapitalbevis	<u>29</u>	-3	-5
355	356	Overkurs		356	355
349	349	Fondsobligasjoner	<u>11</u>	349	349
1 688	1 691	Innskutt egenkapital		1 691	1 688
2 470	2 649	Grunnfondskapital		2 649	2 470
125	125	Gavefond		125	125
1 216	1 391	Utjevningsfond		1 391	1 216
78	0	Verdireguleringsfond		0	78
501	538	Annen egenkapital		310	280
4 390	4 703	Opptjent egenkapital		4 475	4 169
6 078	6 394	Sum egenkapital	<u>28</u>	6 166	5 857
66 491	71 074	Sum forpliktelser og egenkapital		49 937	47 913

Ålesund, 31. desember 2018

20. februar 2019

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**
STYRELEDER

**Roy
Reite**
STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkset**

**Henrik
Grung**

**Jill
Aasen**

**Marie Rekdal
Hide**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Ann Magritt B.
Vikebakk**

**Trond Lars
Nydal**
ADM. DIREKTØR

Egenkapitaloppstilling

KONSERN 31.12.2018	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Fonds-obliga-sjon	Grunn-fond	Gave-fond	Utjev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.17 (note 28 og 29)	6 078	984	355	349	2 470	125	1 216	78	501
Effekt av implementering av IFRS 9 01.01.2018	1				44		43	-78	-8
Egenkapital pr 01.01.2018	6 079	984	355	349	2 514	125	1 259	0	493
Endring egne egenkapitalbevis	6	2	1		2		1		
Utdelt utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	-138								-138
Utdelt utbyttmidler til lokalsamfunnet	-141								-141
Renter på utstedt fondsobligasjon	-11								-11
Egenkapital før årets resultatdisponering	5 795	986	356	349	2 516	125	1 260	0	203
Tilført grunnfondet	129				129				
Tilført utjevningsfondet	127						127		
Tilført fondsobligasjonseiere	11								11
Tilført annen egenkapital	29								29
Foreslått utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	153								153
Foreslått utbyttmidler til lokalsamfunnet	156								156
Resultat for regnskapsåret	605	0	0	0	129	0	127	0	349
Verdiendring basisspreader	-18								-18
Skatteeffekt av verdiendring basisspreader	4								4
Estimatavvik pensjoner	12				6		6		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	-3				-2		-1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	-5	0	0	0	4	0	5	0	-14
Totalresultat for regnskapsåret	600	0	0	0	133	0	132	0	335
Egenkapital pr 31.12.18 (note 28 og 29)	6 394	986	356	349	2 649	125	1 391	0	538

KONSERN 31.12.2017	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Fonds-obliga-sjon	Grunn-fond	Gave-fond	Utjev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.16 (note 28 og 29)	5 441	986	354	0	2 346	125	1 092	51	487
Endring egne egenkapitalbevis	-3	-2	1		-2				
Utdelt utbytte midler til egenkapitalbeviserne	-138								-138
Utdelt utbytte midler til lokalsamfunnet	-141								-141
Utstedt fondsobligasjon	349			349					
Renter på utstedt fondsobligasjon	-6								-6
Egenkapital før årets resultatdisponering	5 502	984	355	349	2 344	125	1 092	51	202
Tilført grunnfondet	130				130				
Tilført utjevningsfondet	128						128		
Tilført fondsobligasjonseiere	6								6
Tilført annen egenkapital	14								14
Foreslått utbytte midler til egenkapitalbeviserne	138								138
Foreslått utbytte midler til lokalsamfunnet	141								141
Resultat for regnskapsåret	557	0	0	0	130	0	128	0	299
Verdiendring aksjeinvesteringer og andeler tilgjengelig for salg	27							27	
Estimatavvik pensjoner	-12				-6		-6		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	3				2		1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	18	0	0	0	-4	0	-5	27	0
Totalresultat for regnskapsåret	575	0	0	0	126	0	123	27	299
Egenkapital pr 31.12.17 (note 28 og 29)	6 078	984	355	349	2 470	125	1 216	78	501

MORBANK 31.12.2018	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Fonds-obliga-sjon	Grunn-fond	Gave-fond	Utjev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.17 (note 28 og 29)	5 857	984	355	349	2 470	125	1 216	78	280
Effekt av implementering av IFRS 9 01.01.2018	10				44		43	-78	
Egenkapital pr 01.01.2018	5 866	984	355	349	2 514	125	1 259	0	280
Endring egne egenkapitalbevis	6	2	1		2		1		
Utdelt utbytte midler til egenkapitalbeviserne	-138								-138
Utdelt utbytte midler til lokalsamfunnet	-141								-141
Renter på utstedt fondsobligasjon	-11								-11
Egenkapital før årets resultatdisponering	5 582	986	356	349	2 516	125	1 260	0	-10
Tilført grunnfondet	129				129				
Tilført utjevningsfondet	127						127		
Tilført fondsobligasjonseiere	11								11
Foreslått utbytte midler til egenkapitalbeviserne	153								153
Foreslått utbytte midler til lokalsamfunnet	156								156
Resultat for regnskapsåret	576	0	0	0	129	0	127	0	320
Verdiendring basisspreader	0								
Skatteeffekt av verdiendring basisspreader	0								
Estimatavvik pensjoner	12				6		6		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	-3				-2		-1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	9	0	0	0	4	0	5	0	0
Totalresultat for regnskapsåret	585	0	0	0	133	0	132	0	320
Egenkapital pr 31.12.18 (note 28 og 29)	6 166	986	356	349	2 649	125	1 391	0	310

MORBANK 31.12.2017	Sum egen- kapital	Egen- kapital- bevis	Over- kurs	Fonds- obliga- sjon	Grunn- fond	Gave- fond	Utjev- nings- fond	Verdi- reguler- ingsfond	Annen egen- kapital
Egenkapital pr 31.12.16 (note 28 og 29)	5 234	986	354	0	2 346	125	1 092	51	279
Endring egne egenkapitalbevis	-3	-2	1		-2				
Utdelt utbytte midler til egenkapitalbeviserne	-138								-138
Utdelt utbytte midler til lokalsamfunnet	-141								-141
Utstedt fondsobligasjon	349			349					
Renter på utstedt fondsobligasjon	-6								-6
Egenkapital før årets resultatdisponering	5 295	984	355	349	2 344	125	1 092	51	-6
Tilført grunnfondet	130				130				
Tilført utjevningfondet	128						128		
Tilført fondsobligasjonseiere	6								6
Foreslått utbytte midler til egenkapitalbeviserne	138								138
Foreslått utbytte midler til lokalsamfunnet	141								141
Resultat for regnskapsåret	544	0	0	0	130	0	128	0	285
Verdiendring aksjeinvesteringer og andre andeler tilgjengelig for salg	27							27	
Estimatavvik pensjoner	-12				-6		-6		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	3				2		1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	18	0	0	0	-4	0	-5	27	0
Totalresultat for regnskapsåret	562	0	0	0	126	0	123	27	285
Egenkapital pr 31.12.17 (note 28 og 29)	5 857	984	355	349	2 470	125	1 216	78	280

Effekten av overgang til IFRS 9 på opptjent egenkapital ble som følger:

KONSERN		MORBANK
	Verdireguleringsfond	
78	Utgående balanse i henhold til IAS 39 (31.12.2017)	78
-78	Reklassifisering av finansielle instrumenter fra tilgjengelig for salg til virkelig verdi over ordinært resultat	-78
0	Åpningsbalanse i henhold til IFRS 9 (1.1.2018)	0
	Opptjent egenkapital	
4 312	Utgående balanse i henhold til IAS 39 (31.12.2017)	4 091
78	Reklassifisering av finansielle instrumenter fra tilgjengelig for salg til virkelig verdi over ordinært resultat	78
1	Endring i tapsnedskrivninger ved overgang til IFRS 9	22
-	Endring av verdi på utlån målt til virkelig verdi ved overgang til IFRS 9	-9
0	Skatteeffekt av endrede tapsnedskrivninger og virkelig verdi vurdering ved overgang til IFRS 9	-3
4 391	Åpningsbalanse i henhold til IFRS 9 (1.1.2018)	4 179
1	Total endring i egenkapital som følge av ikrafttredelse av IFRS 9	10

Konsernets egenkapital økte med 1 mill. kroner etter skatt som en konsekvens av implementeringen av IFRS 9, mens morbankens egenkapital økte med 10 mill. kroner etter skatt.

Implementeringen av IFRS 9 hadde ingen effekt på konsernets eller morbankens ansvarlige kapital ettersom forventet tap i henhold til kapitaldekningsregelverket allerede oversteg forventet tap i henhold til IFRS 9.

Kontantstrømoppstilling

KONSERN				MORBANK	
2017	2018	(Mill. kroner)	Note	2018	2017
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter					
1 905	2 059	Renteinnbetalinger, provisjonsinnbetalinger og gebyrer	18	1 497	1 408
-343	-383	Renteutbetalinger, provisjonsutbetalinger og gebyrer	18	-391	-344
2	3	Innbetalinger av utbytte og konsernbidrag	<u>18</u>	155	158
-525	-561	Driftsutbetalinger	<u>19 20 21 22</u>	-547	-497
-168	-204	Utbetalinger av skatt	<u>26</u>	-146	-117
-646	7	Netto inn-/utbetaling på utlån til og fordringer på andre finansinstitusjoner		167	-708
-3 777	-3 740	Netto inn-/utbetaling av nedbetalingslån/leasing til kunder		-1 658	-2 671
-321	303	Netto inn-/utbetaling av benyttede rammekreditter		485	-74
242	1 610	Netto inn-/utbetaling av innskudd fra kunder	<u>21</u>	1 617	246
-3 631	-906	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		1 179	-2 599
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter					
106	112	Renteinnbetalinger på sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		127	114
4 162	9 469	Innbetaling ved salg av sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		8 502	5 819
-4 022	-10 198	Utbetaling ved kjøp av sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		-9 184	-4 378
0	0	Innbetaling ved salg av driftsmidler m.v.	<u>23</u>	0	0
-24	-23	Utbetaling ved tilgang av driftsmidler m.v.	<u>23</u>	-23	-24
149	-135	Netto inn-/utbetaling av øvrige eiendeler	<u>24 25</u>	-20	69
371	-775	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-598	1 600
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter					
-380	-434	Renteutbetalinger på utstedte verdipapirer og ansvarlig lånekapital		-136	-139
-89	386	Netto inn-/utbetaling av innskudd fra Norges Bank og andre finansinstitusjoner		1 015	-275
7 942	4 603	Innbetaling ved utstedelse av verdipapirgjeld	<u>10 12</u>	799	5 655
-3 841	-2 654	Utbetaling ved innløsning av verdipapirgjeld	<u>10 12</u>	-1 809	-3 784
-138	-138	Utbetalinger av utbytte	<u>29</u>	-138	-138
-239	153	Netto inn-/utbetaling av øvrig gjeld	<u>17 22</u>	-77	-325
349	0	Innbetaling ved utstedelse av fondsobligasjon	<u>11</u>	0	349
-7	-15	Betalte renter på utstedt fondsobligasjon	<u>11</u>	-15	-7
3 597	1 901	Netto kontantstrømmer av finansieringsaktiviteter		-361	1 336
337	220	Netto endring likvider		220	337
300	637	Likviditetsbeholdning 01.01		637	300
637	857	Likviditetsbeholdning 31.12		857	637

Kontantstrømoppstillingen viser innbetalinger og utbetalinger av kontanter og kontantekvivalenter gjennom året. Oppstillingen er utarbeidet i henhold til direktemetoden. Kontantstrømmene er klassifisert som operasjonelle aktiviteter, investeringsaktiviteter eller finansieringsaktiviteter. Balansepostene er justert for effekter av valutakursendringer. Kontanter er definert som kontanter og fordringer på Norges Bank.

Note 1

REGNSKAPSPRINSIPPER

1.1 GENERELLE OPPLYSNINGER

Sparebanken Møre, som er konsernets morselskap, er en sparebank registrert i Norge. Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs.

Konsernet består av morbanken Sparebanken Møre, samt datterselskapene Møre Boligkreditt AS, Møre Eiendomsmegling AS og Sparebankeiendom AS.

Konsernet Sparebanken Møre tilbyr banktjenester for personmarked og næringsliv, samt eiendomsmegling gjennom et utstrakt kontornett i Møre og Romsdal, som er definert som geografisk hjemmemarked.

Selskapets hovedkontor er lokalisert i Keiser Wilhelmsgt. 29/33, Postboks 121 Sentrum, 6001 Ålesund, Norge.

Foreløpig årsregnskap ble godkjent for publisering av styret 23. januar 2019. Endelig årsregnskap er avlagt av styret 20. februar 2019.

Konsernets virksomhet er beskrevet i note 17.

1.2 REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med internasjonale regnskapsstandarder, International Financial Reporting Standards (IFRS), som fastsatt av International Accounting Standards Board, og godkjent av EU pr 31. desember 2018.

Hvordan konsernets regnskapsprinsipper skal leses:

Sparebanken Møre beskriver regnskapsprinsipper og prinsippvalg i tilknytning til de aktuelle notene som prinsippene omhandler. Se tabellen under for oversikt over i hvilken note de ulike prinsippene er beskrevet, samt henvisning til aktuelle og viktige IFRS-standarder.

Regnskapsprinsipp	Note	IFRS-standard
Nedskrivninger	Note 6 Tap på utlån og garantier	IFRS 9, IFRS 7
Finansielle garantier og forpliktelser	Note 8 Garantier, trekkfasiliteter og pantstillelser	IFRS 9, IAS 37
Finansielle derivat	Note 10.3 Finansielle derivat	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Sikring	Note 12 Verdipapirgjeld	IFRS 9, IFRS 7
Klassifisering av fin.instr.	Note 13 Klassifikasjon av finansielle instrument	IFRS 9, IFRS 7
Amortisert kost	Note 14 Finansielle instrument til amortisert kost	IFRS 9, IFRS 7
Virkelig verdi	Note 15 Finansielle instrument til virkelig verdi	IFRS 9, IFRS 13, IFRS 7
Driftssegment	Note 17 Driftssegment	IFRS 8
Inntektsføring	Note 18 Andre driftsinntekter	IFRS 15, IFRS 9
Leieavtaler	Note 20 Leieavtaler	IAS 17
Pensjon	Note 22 Pensjon	IAS 19
Varige driftsmidler	Note 23 Varige driftsmidler	IAS 16, IAS 36
Immaterielle eiendeler	Note 24 Immaterielle eiendeler	IAS 38, IAS 36
Skatt	Note 26 Skatt	IAS 12
Egenkapital	Note 29 Egenkapitalbevis og eierstruktur	IAS 1
Hendelser etter balansedagen	Note 30 Hendelser etter balansedagen	IAS 10

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter Sparebanken Møre og alle selskap der Sparebanken Møre har kontroll gjennom sitt eierskap. Et foretak er kontrollert når eier er eksponert for eller har rettigheter til avkastningen fra foretaket og har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin innflytelse over foretaket. Dette gjelder datterselskaper spesifisert i note 16.

Selskaper som kjøpes eller selges i løpet av året inkluderes i konsernregnskapet fra det tidspunktet kontroll oppnås og inntil kontroll opphører.

Konsernregnskapet utarbeides som om konsernet var en økonomisk enhet.

Alle transaksjoner mellom selskaper som inngår i konsernet er eliminert i konsolideringen av konsernregnskapet. Det er brukt ensartede regnskapsprinsipper for alle selskap som inngår i konsernregnskapet. Investeringer i datterselskaper er i morbankens regnskap vurdert til kost. Oppkjøpsmetoden brukes ved regnskapsføring av oppkjøpte enheter. Anskaffelseskost ved et oppkjøp måles som virkelig verdi av avgitte eiendeler, utstedte egenkapitalinstrumenter og overtatt gjeld. Identifiserbare kjøpte eiendeler, og overtatt gjeld og gjeldsforpliktelser måles til virkelig verdi på oppkjøpsdato. Anskaffelseskost utover virkelig verdi av konsernets eierandel av identifiserte netto eiendeler klassifiseres i tråd med IFRS 3 som goodwill. Transaksjonskostnader ved oppkjøp resultatføres etter hvert som de påløper.

Midlertidig overtatte andeler i forbindelse med sikring av engasjement konsolideres ikke, men behandles som en aksjeinvestering vurdert til virkelig verdi.

Endringer i regnskapsprinsipper og presentasjon (klassifiseringer)

Det foreligger ingen vesentlige endringer i regnskapsprinsipper for 2018.

Nye eller endrede standarder

Konsernet har implementert en ny standard i 2018, IFRS 9 Finansielle instrument, som erstattet IAS 39 fra 1. januar 2018. Se følgende noter for ytterligere informasjon:

- Egenkapitaloppstilling: implementeringseffekt på egenkapital ved overgang til IFRS 9
- Note 6 Tap på utlån og garantier: informasjon og spesifikasjoner knyttet til effekten av implementeringen for forventet tap
- Note 13 Klassifikasjon av finansielle instrument: effekten på klassifisering og måling
- Note 10.3 Finansielle derivat: endrede prinsipper for sikringsbokføring

Implementeringen av IFRS 9 hadde ingen effekt på konsernets eller morbankens ansvarlige kapital ettersom forventet tap i henhold til kapitaldekningsregelverket allerede oversteg forventet tap i henhold til IFRS 9. Sparebanken Møre har derfor ikke behov for å benytte seg av overgangsregelen.

I tillegg er IFRS 15 implementert i 2018, men denne standarden har ikke medført noen endringer i konsernets innregning av inntekter.

Fremtidige standarder

Standardene og fortolkningene som er vedtatt frem til tidspunkt for avleggelse av konsernregnskapet, men hvor ikrafttredelsestidspunkt er frem i tid er oppgitt under. Konsernets intensjon er å implementere de relevante endringene på ikrafttredelsestidspunktet, under forutsetning av at EU godkjenner endringene før avleggelse av konsernregnskapet.

Følgende ny standard med fremtidig ikrafttredelsestidspunkt vil ikke ha vesentlig betydning for konsernet Sparebanken Møre:

- IFRS 16 Leieavtaler

Denne standarden erstatter eksisterende IFRS-standard for leieavtaler, IAS 17 Leieavtaler. IFRS 16 angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler for begge parter i en leieavtale, dvs. kunden (leietager) og tilbyder (utleier). Den nye standarden krever at leietager innregner eiendeler og forpliktelser for de fleste leieavtaler, noe som er en vesentlig endring fra dagens prinsipper. Den regnskapsmessige behandlingen for utleier er uforandret. Den nye standarden trer i kraft for regnskapsår som begynner 1. januar 2019 eller senere. Tidlig implementering er tillatt. Sparebanken Møre har ikke benyttet seg av muligheten for tidlig implementering. Den nye standarden vil påvirke konsernets bokføring av leie av eiendom. Dette vil ved implementeringen 1.1.2019 påvirke konsernets balanse ved at eiendel knyttet til bruksrett innregnes med 90 mill.kroner og tilsvarende gjeld knyttet til leieforpliktelser innregnes med 90 mill.kroner. For morbanken vil tilsvarende tall være 202 mill.kroner. Implementeringen vil ikke ha noen effekt på konsernets eller morbankens egenkapital. Årlige avskrivninger og renter ihht IFRS 16 vil ikke avvike vesentlig i forhold til nåværende husleiekostnad ihht IAS 17.

Årlig forbedringsprosjekt

IASB har i sine årlige forbedringsprosjekter gjort mindre endringer i en rekke standarder. Ingen av disse endringene er vurdert å ha vesentlig betydning for den finansielle stilling eller resultat for konsernet Sparebanken Møre.

1.3 VALUTA

Konsernet presenterer sitt regnskap i norske kroner (NOK). Morbanken med datterselskaper har NOK som funksjonell valuta.

Alle pengeposter i utenlandsk valuta er omregnet til funksjonell valuta (NOK) etter kurser fra Norges Bank pr. 31.12.2018. Løpende inntekter og utgifter er omregnet til transaksjonstidspunktens valutakurs, og valutakursendringer er resultatført løpende i regnskapsperioden.

1.4 SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER VED BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPP

Finansielle eiendeler og forpliktelser henføres til ulike kategorier i IFRS 9 som etterfølgende styrer målingen i balansen. Banken har klare rutiner for denne kategoriseringen, og prosessen krever normalt bare begrenset bruk av skjønn.

1.5 BRUK AV ESTIMATER OG SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER VED UTARBEIDELSEN AV ÅRSREGNSKAPET

Utarbeidelse av årsregnskapet i overensstemmelse med enkelte IFRS regnskapsstandarter krever at ledelsen i noen tilfeller benytter skjønnsmessige estimater og forutsetninger. Vurderingene er basert på historisk erfaring og forutsetninger som ledelsen mener er rimelige og fornuftige. Estimaten og forutsetningene som ligger til grunn, påvirker de rapporterte beløp på eiendeler, gjeld og poster utenom balansen, samt inntekter og kostnader i de presenterte årsregnskapene. Det er risiko for at faktiske resultater senere, til en viss grad, kan avvike fra estimater og forutsetninger som er lagt til grunn.

Enkelte regnskapsprinsipper anses som spesielt viktige for å belyse konsernets finansielle stilling fordi det kreves at ledelsen gjør vanskelige eller subjektive vurderinger og fastsetter estimater som i hovedsak relaterer seg til saker som er usikre i utgangspunktet.

Ledelsen gjør vurderinger ved valg og anvendelse av regnskapsprinsipper. Selskapets finansielle eiendeler og forpliktelser allokteres til ulike kategorier i henhold til IFRS 9. Normalt er det lite skønnsutøvelse i denne sammenheng. Det vises til note 13 for måleprinsippene.

Ledelsen vurderer at de viktigste områdene som det er knyttet kritiske estimater og forutsetninger til er:

Nedskrivning på utlån og garantier

Måling av ECL (Expected Credit Loss – forventet kredittap) i henhold til IFRS 9 krever vurdering av når det har vært en betydelig økning i kredittrisiko og ved fastsettelse av nivået på verdifall, særlig med hensyn til estimeringen av beløp og tidspunkt for fremtidige kontantstrømmer og sikkerhetsverdier. Disse estimatene er drevet av en rekke faktorer, der endringer kan resultere i ulike nivåer av avsetninger.

Sparebanken Møre har utviklet en ECL-modell basert på IRB parameterne i konsernet. ECL-beregningene kommer fra komplekse modeller med flere underliggende forutsetninger knyttet til valg av variable inputs og avhengighetsforholdet mellom disse. Elementer av ECL-modellen som inneholder vurderinger og estimat inkluderer:

- Den interne kredittmodellen, som angir PD'er (PD = sannsynlighet for mislighold)
- Kriteriet som vurderer om det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko, slik at det beregnes livstids ECL (ECL = forventet kredittap)
- Utviklingen av ECL-modellen, inkludert ulike formler og valg av inputs.
- Valg av tilknytning mellom makroøkonomiske scenarioer og økonomiske inputs, for eksempel arbeidsledighetsnivå og verdi på sikkerhetsstillelse, og effekten på PD, EAD (eksponeringen på tidspunkt for mislighold) og LGD (tap ved mislighold).
- Valg av fremtidsskuende makroøkonomiske scenarioer og vektning av sannsynlighet

Virkelig verdi på finansielle instrumenter – herunder derivater

For finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked benyttes ulike verdsettelsesmetoder for å fastsette virkelig verdi. Ytterligere informasjon, samt beskrivelse av teknikkene gis i note 15. Det henvises også til notene 9-14 som omhandler finansielle instrumenter.

Pensjonsforpliktelser

Nåverdien av pensjonsforpliktelser avhenger av flere faktorer som fastsettes ved bruk av en rekke aktuarmessige forutsetninger. Enhver endring i disse forutsetningene vil påvirke balanseført beløp for pensjonsforpliktelsen. Diskonteringsrenten fastsettes ved årsslutt. Dette er renten som benyttes for å beregne nåverdien av fremtidige nødvendige utbetalinger for å dekke pensjonsforpliktelsen. Diskonteringsrenten baseres på det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett, samt swap-rentene i interbankmarkedet for ekstrapolering av krumningen utover 10 år, slik at vi oppnår tilnærmet lik forfalltid som pensjonsforpliktelsen. Andre grunnleggende forutsetninger for pensjonsforpliktelsen er delvis basert på faktiske markedsforhold. Forutsetningene om døds- og uføreutviklingen er basert på standardiserte forutsetninger, samt andre demografiske faktorer. Tilleggsinformasjon vises i note 22.

Note 2

RISIKOSTYRING

Strategi

Sparebanken Møre langsiktige strategiske utvikling og måloppnåelse støttes ved god risiko- og kapitalstyring. Overordnet formål med risikostyring og kontroll er å sikre at man oppnår de fastsatte mål, sikre effektiv drift, håndtering av risikoer som kan hindre oppnåelse av forretningsmessige mål, sikre intern og ekstern rapportering av høy kvalitet, og sikre at konsernet opererer i samsvar med relevante lover, regler og interne retningslinjer. Å ta risiko er et grunnleggende trekk ved å drive bankvirksomhet, og risikostyring er således et sentralt område i den daglige driften og i styrets løpende fokus.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt overordnede retningslinjer for styring og kontroll i konsernet. Konsernet skal ha lav til moderat risikoprofil, hvor inntjeningen skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, og ikke finansiell risikotaking. Det er videre vedtatt egne policyer for hvert vesentlige risikoområde; kreditt risiko, motpartsrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Risikostrategiene vedtas av styret, og revideres minimum årlig eller når spesielle forhold skulle tilsi det. Konsernet har etablert en oppfølgings- og kontrollstruktur som skal sørge for at strategisk plans overordnede rammeverk blir overholdt.

Bedriftskultur, organisering og ansvar

Risikostyringsprosessen er fundert på bankens og konsernets bedriftskultur. Denne inkluderer ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen. De ansattes integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger er fundamentale elementer i en velfungerende bedriftskultur. Velutviklede kontroll- og styringstiltak kan ikke kompensere for en dårlig bedriftskultur. Med bakgrunn i dette har Sparebanken Møre etablert klare etiske retningslinjer og et tydelig verdigrunnlag som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Sparebanken Møre legger vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvaret for, og gjennomføringen av risikostyring og kontroll er derfor delt mellom styret, ledelsen og ulike forretningsenheter/operative ledere.

Styret i Sparebanken Møre har det overordnede ansvaret for å påse at banken og konsernet har en kapitaldekning som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og konsernets virksomhet, samt sørge for at Sparebanken Møre er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav. Styret skal videre påse at risikostyringen og internkontrollen er god og systematisk, og at dette er etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, pålegg, eksterne og interne retningslinjer. Styret fastsetter videre prinsippene og retningslinjene for risikostyring og internkontroll for de ulike aktivitetsnivåene, og reviderer og vedtar jevnlig, og minst årlig, ulike strategier og retningslinjer for risikostyringen.

Revisjons- og risikoutvalget velges av og blant styrets medlemmer. Utvalgene er underutvalg av styret, hvis formål er å foreta mer grundige vurderinger av utpekte saksområder og rapportere resultatet til styret. Revisjons- og risikoutvalget skal se til at institusjonen har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon og en tilfredsstillende regnskapsrapportering og risikohåndtering i samsvar med lover og forskrifter.

Administrerende direktør har ansvar for at det er etablert en forsvarlig risikostyring og internkontroll på basis av vurderinger, prinsippfastsettelse og retningslinjer fastsatt av styret. Administrerende direktør er ansvarlig for at det etableres et godt kontrollmiljø på alle nivå i banken, og skal gjennomføre en løpende oppfølging av endringer i bankens risikoer, og påse at disse er forsvarlig ivarettatt i samsvar med styrets retningslinjer. Administrerende direktør skal sørge for at bankens risikostyring og internkontroll er dokumentert i henhold til gjeldende lover, regler, forskrifter og vedtekter, og skal minst én gang i året utarbeide en samlet vurdering av risikosituasjonen, som skal forelegges styret til behandling.

Avdeling Risikostyring har ansvar for å utarbeide systemer, retningslinjer og prosedyrer for å identifisere, måle, rapportere og følge opp bankens viktigste iboende risikoer. Avdelingen har ansvaret for å sørge for at Sparebanken Møres totale risikoeksponering blir rapportert til administrerende direktør og styret, herunder resultater av gjennomførte stresstester. Videre har avdelingen det koordinerende hovedansvaret for konsernets IRB-system. Funksjonen er en sentral premissleverandør og rådgiver i strategiprosessen knyttet til risikovurderinger, risikotoleranse og operasjonalisering av bankens overordnede mål med hensyn til risikoer. Avdelingen har også ansvar for å lede årlig ICAAP-arbeid. Avdelingen inngår i Seksjon Risikostyring og

Compliance som rapporterer direkte til administrerende direktør.

I henhold til krav i finansforetaksloven har Sparebanken Møre en compliance-funksjon. Sparebanken Møres styre vedtar årlig egen complianceinstruks, og det utarbeides en årlig arbeids- og handlingsplan for funksjonen. Avdelingen har ansvar for å koordinere årlig internkontrollbekreftelser fra de operative lederne. Compliance-ansvarlig rapporterer til Sparebanken Møres administrerende direktør, men er organisatorisk underlagt leder for Seksjon Risikostyring og Compliance.

Avdelingene Økonomi og Regnskap har ansvaret for konsernets samlede økonomistyring/-rapportering og regnskapsrapportering, og inngår i Seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom.

Sparebanken Møres operative ledere på vesentlige virksomhetsområder skal aktivt engasjere seg i prosessen rundt vurderingen av om etablert risikostyring og internkontroll blir gjennomført som forutsatt. Det legges til grunn at ledere på alle plan i organisasjonen overvåker vedtatte kontrolltiltak innenfor sitt ansvarsområde.

Sparebanken Møres kredittkomité behandler større engasjement og saker av spesiell karakter, og skal avgi en uavhengig innstilling til fullmakthaver. Kredittkomiteen legger særskilt vekt på å avdekke risiko i tilknytning til den enkelte søknad og gjennomfører en egen vurdering av kredittrisiko. I tillegg til dette vurderes om det enkelte engasjement er i henhold til konsernets kredittrisikostrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner.

Internrevisor er en overvåkningsinstitusjon som, uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar systematiske risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av Sparebanken Møres internkontroll for å vurdere om den virker hensiktsmessig og betryggende. Bankens styre godkjenner internrevisjonens ressurser og årsplaner. Internrevisor skal også diskutere plan og omfang av revisjonsarbeidet med revisjons- og risikoutvalget. Internrevisjonen i Sparebanken Møre er utkontraktet til EY.

Rapportering

Sparebanken Møre har fokus på korrekt, fullstendig og tidsriktig rapportering av risiko- og kapitalforhold. Med bakgrunn i dette er det etablert flere ulike periodiske rapporteringer som er rettet mot bankens ledergruppe og styret, samt rapporteringer som er rettet ut mot de enkelte segmenter og avdelinger, herunder også mot kundeansvarlige. De mest vesentlige rapporteringene som utarbeides gjennom året angis nedenfor:

ICAAP gjennomføres og rapporteres minst årlig. Styret tar aktivt del i gjennomgangen og etablerer eierskap til prosessen, blant annet gjennom ICAAPs sentrale rolle i langsiktig strategisk plan. Det er utarbeidet egne retningslinjer for arbeidet med ICAAP i Sparebanken Møre. ICAAP gjennomgås i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalget og i styret.

Balansert Målstyringsrapport (BMS) utarbeides hver måned og synliggjør status og utvikling på de viktigste faktorene for Sparebanken Møres måloppnåelse. Rapporten oversendes til banksjefene og bankens ledergruppe, og er en integrert del av den økonomiske rapporteringen til styret.

Risikorapport utarbeides månedlig. Denne er et sentralt element i Sparebanken Møres løpende oppfølging av risikobildet. Risikorapport etter påfølgende kvartalsslutt er også utvidet med utfyllende kommentarer fra ulike fagmiljø i konsernet. Rapporten behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Internkontrollrapportering utarbeides årlig. I denne gjennomføres det en vurdering av om internkontrollen er tilstrekkelig i forhold til risikotoleransen som omfatter vurdering og kommentarer til eget arbeid med internkontrollen, gjennomgang av alle viktige risikoområder, vurdering av egen etterlevelse av eksternt og internt regelverk, samt foreslåtte og planlagte forbedringstiltak. Internkontrollrapporteringen behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Compliancerapporter utarbeides periodisk, og inneholder elementer knyttet til vurdering av compliancerisiko og kontroll, testing av etterlevelse og resultat av tester, revurderinger og plan for implementering av retningslinjer, oppfølging av merknader fra ekstern og intern revisor, oppfølging av merknader fra Finanstilsynet, avvikshåndtering internkontroll mv. Compliancerapporter behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Rapporter fra ekstern og intern revisor behandles av bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og styret. Både intern og ekstern revisor har jevnlig møter med revisjons- og risikoutvalget.

Rapportering om utlån til boligformål utarbeides kvartalsvis for bankens styre.

Rapporteringsportal er etablert i Sparebanken Møre hvor hver enkelt medarbeider med kundeansvar har tilgang til rapporter som viser status og utvikling i sin porteføljes kredittrisiko. Portalen er hierarkisk oppbygd slik at ledelsen i Sparebanken Møre kan følge

utviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Rapporteringene benyttes også til analyser av kunder, porteføljer og bransjer. Portalen gir videre kundeansvarlige oversikt over kunders posisjoner og rammer relatert til eksponering i finansielle instrument.

Økonomi- og regnskapsrapporter utarbeides månedlig, herunder månedlig beregning av nedskrivningsbehov. Rapporteringen behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Kapitalstruktur

Sparebanken Møres kapital er sammensatt ut fra flere hensyn. De viktigste er konsernets størrelse, det internasjonalt rettede næringslivet i Møre og Romsdal og et stabilt marked for langsiktig funding ved behov. Videre er konsernets langsiktige strategiske plans innvirkning vesentlig i forhold til hvilken kapitalstruktur Sparebanken Møre skal ha.

Vurdering av risikoprofil, kapitalbehov og lønnsomhet bygger til en hver tid på Sparebanken Møres langsiktige strategiske plan. Det gjennomføres en beregning av konsernets kapitalbehov minst ved årlig ICAAP. Sparebanken Møre skal ha et kapitaliseringsnivå som samsvarer med konsernets aksepterte risikotoleranse. Gjennom ICAAP klargjøres samtidig alternativer som konsernet kan gjennomføre dersom kapitaldekningen kommer under stress. Alternativene listes i prioritert rekkefølge, med beskrivelse av tiltak, samt angivelse av planlagt iverksettelse om nødvendig.

Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på egenkapitalen. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen. Egenkapitaleierne andel av nettoresultatet som avsettes til utbyttedmidler, tilpasses egenkapitalsituasjonen. Sparebanken Møres resultatdisponeringer skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

Kapitaldekningsregelverket

Kapitaldekningsregelverket har som formål å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom mer risikosensitivt kapitalkrav, bedre risikostyring og kontroll, tettere tilsyn og mer informasjon til markedet.

Kapitaldekningsforskriften bygger på tre pilarer:

- Pilar I – Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar II – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging (ICAAP)
- Pilar III – Offentliggjøring av informasjon

Sparebanken Møres kapitaldekning er beregnet i henhold til grunnleggende IRB-metode for kredittrisiko. Beregninger knyttet til markedsrisiko baseres på standardmetoden og for operasjonell risiko på basismetoden. Styret i Sparebanken Møre legger til grunn at konsernet skal være godt kapitalisert, både under lavkonjunkturer og høykonjunkturer. Kapitalvurderinger (ICAAP) gjennomføres årlig, og konsernets kapitalstrategi er basert på risiko i virksomheten, hvor effekten av ulike stressscenarier er tatt hensyn til.

Det vises også til note 28 Kapitaldekning for ytterligere beskrivelser, samt kommentarer relatert til endringer i regelverket.

Risikoeksponering og strategisk risikostyring

Sparebanken Møre eksponeres for flere ulike typer risikoer. De viktigste risikogruppene er:

- Kredittrisiko: Konsernets største risikoområde. Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Inkludert i dette risikoområdet er også motpartsrisiko og konsentrasjonsrisiko
- Markedsrisiko: Risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser og renter
- Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid
- Operasjonell risiko: Risiko for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser

Sparebanken Møre forsøker å ta hensyn til samspillet mellom de ulike risikoområdene ved fastsettelse av risikotoleranse for de ulike risikoområdene. Overordnet er det de interne forhold, rammebetingelser, kundegrunnlag mv. i konsernet som danner grunnlag for hvilken overordnet risikoeksponering man ønsker å legge til grunn.

Basert på evaluering av risikoprofil, styring og kontroll legger Sparebanken Møre følgende overordnet risikotoleranse til grunn for de ulike risikoområdene:

- Kredittrisiko: Det aksepteres moderat til betydelig risiko
- Markedsrisiko: Det aksepteres lav risiko
- Likviditetsrisiko: Det aksepteres moderat risiko
- Operasjonell risiko: Det aksepteres lav risiko

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for økonomisk kapital for å kunne dekke uventede tap. Det beregnes forventet tap og økonomisk kapital for alle hovedgrupper av risiko, og for ulike forretningsområder i konsernet. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk sett må forvente å tape i løpet av en periode på 12 måneder. Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen konsernet har pådratt seg. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital. Det vises for øvrig til note 28 Kapitaldekning for ytterligere kommentarer vedrørende økonomisk kapital.

Kredittrisiko

Kredittrisiko representerer Sparebanken Møres største risikoområde. Inkludert i dette risikoområdet inngår også motpartsrisiko og konsentrasjonsrisiko. Konsernet eksponeres for denne risikoformen gjennom utlån til privatmarkeds- og næringslivskunder, samt gjennom aktiviteter i Sparebanken Møres Seksjon Treasury og Markets.

Kredittrisikostrategien revideres og vedtas årlig av styret. Strategien fokuserer på risikosensitive rammer som er satt sammen slik at de på en mest hensiktsmessig og effektiv måte styrer konsernets risikoprofil på kredittområdet. Videre er det etablert rammer, retningslinjer og fullmaktsreglement som bygger opp under Sparebanken Møres kredittrisikostrategi og langsiktige strategiske plan.

Sparebanken Møres kjerneverdier er "Engasjert, Nær og Solid". Disse verdiene skal reflekteres i alle kontaktpunkt med markedet, skape merverdi for kundene og bidra til å skape en positiv oppfatning av Sparebanken Møre. Kredittpolitikken skal videre fremme en kredittkultur der kredittverdighet sees i et langsiktig perspektiv, der generelle og bransjemessige konjunktursvingninger tas hensyn til. Sparebanken Møre skal fremstå med høy etisk standard, og skal ikke bli forbundet med aktiviteter, kunder eller bransjer med tvilsomt renommé. Konsernet er åpent for alle typer kunder innenfor definerte markedsområder, og det skal ikke finne sted diskriminering basert på kundens alder, kjønn, nasjonalitet, religion eller sivil status.

Sparebanken Møres geografiske kjerneområde er Møre og Romsdal. Det er likevel adgang til å gi finansiell bistand til investeringer/etableringer utenfor kjerneområdet når dette eiermessig er knyttet til enkeltpersoner eller selskaper i/fra Møre og Romsdal. Som et ledd i en bevisst diversifisering av porteføljen i forhold til bransje eller geografisk eksponering vil det også kunne vurderes engasjement utenfor konsernets markedsområde. Ved slike tilfeller stiller konsernets strategi klare rammer for maksimalt risikonivå ved det enkelte engasjement.

Avdeling Risikostyring har etablert månedlige porteføljestyrsrapporter som sikrer at eventuelle avvik fra de strategiske målene fastsatt i kredittrisikostrategien blir avdekket. Ledere for henholdsvis næringsliv og personmarked har et selvstendig ansvar for den løpende overvåkingen av status, for å avdekke avvik i forhold til de samme strategiske målene, og for å iverksette tiltak ved eventuelle avvik.

Styret er ansvarlig for konsernets innvilgelse av lån og kreditter. Innenfor visse rammer delegeres fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutning i kredittsakene. Innenfor sine fullmakter kan igjen administrerende direktør videre delegerer fullmakter. Bevilgningsfullmaktene er personlige og er gradert etter kriterier som størrelse på bevilgning, engasjementsgrense (NL), kundens totale lånegjeld (PM), samt risikoklasse. Fullmaktene er videre knyttet til stillingsnivå.

Sparebanken Møre benytter aktivt interne rapporter for å overvåke nivå og utvikling av konsernets kredittportefølje. Hver enkelt medarbeider med kundeansvar har tilgang til rapporter som viser status og utvikling i sin porteføljes kredittrisiko. Rapportene er hierarkisk oppbygd slik at ledelsen i banken kan følge utviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Rapporteringene benyttes også til

analyser av kunder, porteføljer og bransjer.

Konsernet har utarbeidet egne risikomodeller for næringslivssegmentet og personmarkedet som benyttes i månedlig måling og rapportering av kredittrisiko. Det er også utviklet egne søknadsscoremodeller for de to kundesegmentene som benyttes i kredittinnvilgelsesprosessen.

Det er hovedsakelig tre sentrale parametere innenfor kredittrisiko som modelleres:

1. Sannsynlighet for mislighold (PD): PD beregnes pr kunde og angir sannsynlighet for at kunden skal misligholde sitt engasjement i løpet av de neste 12 måneder. Hver kunde får beregnet sin PD basert på statistiske modeller som benytter variabler av både ekstern og bankintern informasjon, i form av både finansielle nøkkeltall og ikke-finansielle kriterier.
2. Tapsgrad ved mislighold (LGD): LGD angir hvor stor andel av engasjementet som forventes tapt ved mislighold. Vurderingene tar hensyn til verdier på kundens stilte sikkerheter, og de kostnader som vil oppstå ved inndrivelse av misligholdte engasjementer.
3. Forventet eksponering ved mislighold (EAD): EAD angir hvilken eksponering som forventes på et engasjement hvis og når dette går i mislighold.

De omtalte parameterne danner grunnlag for beregning av forventet tap (EL) og inngår i beregningen av økonomisk kapital. Ved å klassifisere kundene etter sannsynlighet for mislighold, samt beregne forventet tap og behovet for økonomisk kapital på kundenivå, får konsernet informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen. Egne migrasjonsanalyser viser utviklingen av antall kunder og EAD mellom ulike risikoklasser i ulike perioder.

Treasuryrisiko

Treasuryrisiko er en del av den totale kredittrisikoen i Sparebanken Møre. Det er definert styrevedtatte rammer for hvilken kreditteksponering konsernet kan ha innen dette området.

Kreditteksponering er knyttet til obligasjoner og sertifikat i konsernets likviditetsreserveportefølje, kortsiktige utlån til andre banker, herunder kontohold i utenlandske banker, og eksponering i forbindelse med finansielle derivater som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- og valutarisiko banken har påtatt seg. Porteføljen består av velrenommerede relasjoner i inn- og utland. Kredittkvaliteten er vurdert å være høy, hovedsakelig som følge av investeringer i utstedere med høy rating og lav kapitalvekt.

Sparebanken Møre sin policy er at spesielt i forhold til plasseringer i internasjonale banker og andre debitorer utenom Norge, skal konsernet legge til grunn vurderinger utført av de store offisielle ratingbyråene. Kredittrisikoen skal være på et minimum, men selv høyt ratede utstedere/papirer kan være utsatt for risiko. Om motparter blir satt på "negative outlook" eller får nedgradert rating gjennomføres det en ny intern vurdering i Sparebanken Møre om eksisterende kredittlinjer. Om nødvendig skal kredittlinje, og eventuell eksponering, reduseres eller fjernes.

Treasuryrisiko sees også i sammenheng med likviditetsindikatorene LCR og NSFR. Regelverket for LCR har medført en vridning mot lavere risikovektede motparter, slik som blant annet stats- og statsgaranterte papirer, samt obligasjoner med fortrinnsrett (OmF).

I preklassifiseringen av motpartsbanker legges det vekt på å vurdere de som Sparebanken Møre har et gjensidig (resiprositet) og langt forretningsmessig forhold til. Det er i tillegg behov for å ha tilstrekkelig konkurranse om de produkter og instrumenter det handles i, samt at konsernet skal være markedsmessig og geografisk diversifisert.

Dersom det skjer endringer i rammebetingelser, marked, økonomisk utvikling eller i Sparebanken Møres aktiviteter som har vesentlig innvirkning på konsernets risikoposisjon skal det vurderes og eventuelt settes begrensninger for investeringsmulighetene. I dette ligger for eksempel å ikke investere i enkeltland, grupper av land, enkeltmotparter, motparter med visse karakteristika mv.

Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS stiller krav om inngåelse av CSA-avtale (Credit Support Annex) før derivathandel mot enhver motpart. CSA-avtaler er en del av en ISDA-avtale og bidrar til å regulere motpartsrisiko knyttet til endringer i markedsforhold. Dette gir Sparebanken Møre sikkerhet for en gitt eksponering, og avtalen med motpart definerer når pant skal overføres mellom partene. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot sine motparter. Markedsverdien av alle derivater inngått mellom Sparebanken Møre og motparten avregnes i henhold til de ulike CSA-avtalene, og motpartsrisikoen vil da i stor grad elimineres. EMIR – European Market Infrastructure Regulation – skal sikre regulering og kontroll med markedet for derivater som handles utenfor regulerte markeder gjennom krav til innberetning til transaksjonsregistre og krav til avregning (clearing)

gjennom sentrale motparter (CCP).

Markedsrisiko

Sparebanken Møres markedsrisiko styres gjennom definerte posisjonsrammer for hvert risikoområde. Styring av markedsrisiko er nedfelt i Sparebanken Møres markedsrisikostrategi. Strategien vedtas av styret, og gir de overordnede føringene for konsernets aktiviteter i kapitalmarkedet, herunder rammer for Sparebanken Møres samlede eksponeringer innenfor valuta, renter og aksjer.

Konsernets markedsrisiko kan splittes i følgende elementer:

- **Renterisiko:** Består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i rentebærende finansielle instrumenter, herunder derivater med renteinstrumenter som underliggende. Renterisiko knyttet til likviditetsporteføljen, samt sikringsforretninger knyttet til denne, vurderes særskilt og har egen risikoramme. Det vises til note 10.1 for konsernets renterisiko.
- **Aksjerisiko:** Består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Aksjer i datterselskap er ikke inkludert. Sparebanken Møre har ingen handelsportefølje. Sparebanken Møres finansielle risiko vurderes å være lav. Det vises til note 13 for konsernets aksjerisiko.
- **Valutarisiko:** Består av risikoen for tap når valutakursene endres. Alle finansielle instrumenter og øvrige posisjoner med valutarisiko blir inkludert i vurderingen. Valutarisiko knyttet til bankporteføljen, det vil si valutarisiko som oppstår som et resultat av sikring kundehandel, herunder utlån-/innskuddsvirksomhet, vurderes særskilt og har et eget sett av risikorammer.

Sparebanken Møres eksponering for valutarisiko fremkommer som følge av mismatch mellom underliggende forretninger og sikringsforretninger, samt nødvendig beholdning på konsernets arbeidskonti i utenlandske banker. Endringer i markedskurser medfører endringer i verdien av Sparebanken Møres valutaposisjon. Valutaposisjonen inneholder også Sparebanken Møres kassabeholdning av sedler i utenlandsk valuta. Sparebanken Møre har ikke handelsportefølje i FX-kontrakter. Sparebanken Møres valutarisiko er lav og godt innenfor de grenser som er angitt i forskrift. Det vises til note 10.2 for konsernets valutarisiko.

- **Spreadrisiko:** Defineres som risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader.
- **Total markedsrisiko:** Den samlede risikovurderingen fremkommer ved å sammenstille vurderingene fra områdene renter, aksjer og valuta. Finanstilsynets metodikk på dette området legges til grunn for å vurdere det samlede markedsrisikoområdet. Vurderingene baseres på tre ulike risikofaktorer:

- Eksponering
- Risikospredning
- Markedslikviditet

Det tas ikke hensyn til eventuelle diversifiseringseffekter mellom aktivaklassene.

Basert på innstilling fra administrerende direktørs Balansekomité godkjenner styret hvert år en totalramme for Sparebanken Møres markedsrisiko. Rammene er tilpasset konsernets aktivitetsnivå og risikotoleranse. Ved behov kan totalrammen bli endret hyppigere enn den årlige gjennomgangen.

Total markedsrisikoramme defineres som maksimalt tap ved et stressscenario der Finanstilsynets metodikk legges til grunn. Den godkjente overordnede markedsrisikorammen delegeres til administrerende direktør, mens banksjef Seksjon Treasury og Markets har forvaltningsfullmakten for den totale markedsrisikorammen. Seksjonsleder har ansvar for at forvaltningen av rammene innenfor ulike underporteføljer blir overholdt til enhver tid.

Seksjon Treasury og Markets har et selvstendig ansvar for den løpende overvåkingen av posisjoner innenfor de ulike porteføljene og følger dette opp daglig eller med den frekvens som er nødvendig i forhold til aktivitetsnivå. Avdeling Risikostyring har hovedansvaret for måling, rapportering og kontroll av markedsrisikoområdet. Back-office har ansvaret for transaksjonskontroll og prosessering av betalingstransaksjoner.

SimCorp Dimension er det bærende risk management systemet i Sparebanken Møre knyttet til markedsrisikoområdet. Systemet gir løpende status på markedsutviklingen. Alle finansielle instrumenter blir registrert i systemet og overvåket kontinuerlig. Avdeling Risikostyring er ansvarlig for at verdivurderingen av finansielle instrument er god og relevante.

Avdeling Risikostyring overvåker at rammer og strategi til enhver tid overholdes. Dersom aktiviteter overskrider rammer eller strategi er det nedfelt skriftlige rapporteringsinstrukser.

Rapportering av markedsaktiviteten inngår i Sparebanken Møres periodiske "Risikorapport" til ledelse, revisjons- og risikoutvalg og styre. Månedlig rapporteres resultatutvikling, samt faktisk risikoeksponering innenfor hver portefølje enkeltvis og aggregert. Rapportene blir sammenholdt mot maksimal aktivitetsramme og total markedsrisikoramme (stressramme). Styret blir også hvert kvartal gitt logg over eventuelle brudd på rammer, strategi eller lov og forskrift.

Det er ikke knyttet resultatbasert avlønning til noen personer som arbeider innen markedsrisikoområdet utover det som inngår i Sparebanken Møres generelle bonusordning som omhandler, og er lik for, alle ansatte i konsernet.

Likviditetsrisiko

Likviditet kan defineres som konsernets evne til å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet oppstår. Sparebanken Møre er likvid når den er i stand til å innfri gjelden sin etter hvert som den forfaller.

Styring av konsernets likviditetsrisiko tar utgangspunkt i konsernets overordnede finansieringsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum en gang årlig. Strategien gjenspeiler det moderate risikonivået som aksepteres for dette risikoområdet.

Konsernets likviditetsrisiko krever særskilt oppfølging. Dette skyldes konsernets særstilling som forvalter av innskuddsmidler for små og uprofesjonelle aktører, og konsernets sentrale rolle i betalingsformidlingen. Bankers forpliktelse til å motta innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere, og det forhold at disse innskuddene normalt er disponible på dagen, medfører at de står ovenfor en vesentlig større likviditetsrisiko enn andre finansforetak. Myndighetenes låneordninger og sikkerhetsnett for bankene er begrunnet nettopp i disse forholdene. Kostnadene ved å redusere likviditetsrisikoen må sees i sammenheng med de fordeler lavere likviditetsrisiko gir. En grunnleggende forutsetning for å opprettholde innskyteres og andre långiveres tillit er at institusjonene alltid har tilstrekkelig likviditet til å dekke løpende forpliktelser.

LCR måler institusjonenes evne til å overleve en stressperiode på 30 dager. LCR øker betydningen av likvide eiendeler med høy kvalitet. NSFR måler langsiktigheten i institusjonens finansiering. NSFR medfører at institusjonene i større grad må finansiere illikvide eiendeler ved hjelp av stabil og langsiktig finansiering. I den sammenheng er innskudd ikke sett på som en like stabil finansieringskilde, noe som medfører at kvaliteten på innskuddene vil få økt betydning. Dette betyr at finansinstitusjonene i større grad må finansiere seg gjennom lengre obligasjonslån.

Konsernet rapporterer også regelmessig, i henhold til rapporteringskrav, til tilsynsmyndighetene om utviklingen knyttet til likviditetsindikatorer.

Gjennom konsernets langsiktige strategiske plan, "Møre 2022", er det lagt en likviditetsstrategi som ivaretar struktur og volum i LCR-kravet. Myndighetens krav til LCR utgjør 100 prosent.

Ved utgangen av 2018 utgjorde LCR-indikatoren for konsernet 158 % og NSFR 108 %. I sammensetningen av den eksterne finansieringen er det prioritert å ha en relativt høy andel med løpetid over ett år.

Likviditetsfunksjonen i Sparebanken Møre er organisert i Seksjon Treasury og Markets. Seksjonen styrer således dag til dag flyten av likvider, og har ansvaret for å dekke finansieringsbehovet i Sparebanken Møre. Utnyttelsen av boligkredittselskapet, Møre Boligkreditt AS, er herunder sentralt.

Likviditetskontrollen ivaretas både gjennom Seksjon Treasury og Markets og avdeling Risikostyring. Det skilles i denne sammenheng mellom overordnet og daglig operasjonell likviditetsstyring og -kontroll. Den daglige operasjonelle styringen ivaretas av Seksjon Treasury og Markets, mens den overordnede risikostyringen, herunder kontroll mot strategier og rammer, ivaretas av avdeling Risikostyring.

Når det oppstår unormale likviditetssituasjoner enten i markedet eller i Sparebanken Møre, skal bankens beredskapsgruppe komme sammen. Gruppen består av følgende personer:

- Administrerende direktør (leder)
- Leder Seksjon Treasury og Markets
- Kommunikasjonssjef
- Leder Seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom
- Leder Seksjon Risikostyring og Compliance
- Leder avdeling Risikostyring
- Leder Divisjon Næringslivmarked
- Leder Divisjon Personmarked
- Daglig leder Møre Boligkreditt AS
- Leder Treasury

Styret mottar månedlige rapporter om likviditetssituasjonen hvor det inngår flere ulike nøkkeltall. I tillegg rapporteres tidlige faresignaler gjennom utvikling i soliditet, balanse- og resultatutvikling, tap/mislighold, utviklingen i cost of funds.

Likviditetsrisikoen forsøkes redusert ved en spredning av innlånene på markeder, kilder, instrumenter og løpetider. For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd, samt langsiktig verdipapirgjeld. Arbeidet med å øke ordinære innskudd er sterkt fokusert i kundearbeidet i alle deler av Sparebanken Møre. Konsernets innskuddsdekning, innskudd fra kunder i forhold til utlån til kunder, var ved utgangen av året på 57 %.

Styret skal informeres om bankens likviditetssituasjon på månedsbasis, og umiddelbart hvis det skjer viktige endringer som kan påvirke nåværende eller framtidig likviditetssituasjon. Rapporteringen søker å identifisere likviditetssituasjon under normal drift, avdekke tidlige «faresignaler» og vurdere bankens stresskapasitet.

Møre Boligkreditt AS har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak, og selskapet gir konsernet en økt diversifisering av dets fundingkilder. Morbanken har gjennom året overført deler av boliglånsporteføljen til kredittforetaket.

Operasjonell risiko

I operasjonell risiko ligger alle de potensielle tapskilder som er knyttet til den løpende driften av Sparebanken Møre. Konsernet har definert ulike typer operasjonell risiko inn i følgende hovedkategorier:

- Internt bedrageri
- Eksternt bedrageri
- Ansettelsesvilkår og sikkerhet på arbeidsplassen
- Kunder, produkter og forretningspraksis
- Skade på fysiske eiendeler
- Avbrudd i drift og/eller systemer
- Oppgjør, levering eller annen transaksjonsbehandling

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt at det aksepteres en lav risikoprofil knyttet til operasjonell risiko. Det er utarbeidet en egen overordnet strategi for risikoområdet, og det foreligger flere dokumenter som underbygger konsernets risikohåndtering. Disse dokumentene omhandler blant annet IKT-området, beredskapsplaner for personell og eiendom, sikkerhetshåndbok, fullmakts strukturer, etiske retningslinjer og forsikringsstrategi.

For Compliance er det etablert styrevedtatt instruks, arbeidsplaner og handlingsplaner.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko, og således også kvaliteten i Sparebanken Møres drift, ligger hos den enkelte leder. Dette ansvaret følger av stillingsinstrukser og ulike retningslinjer og rutiner. Alle ledere avgir årlig en bekreftelse til administrerende direktør på kvalitet og etterlevelse av internkontroller innenfor de risikoområdene som er gjengitt i dette dokumentet. Det angis også forbedringsområder som går inn i egne handlingsplaner, og administrerende direktør legger rapporten frem for revisjons- og risikoutvalget og styret. Årlig ICAAP medfører også en gjennomgang av konsernets vesentlige risikoområder, inklusive operasjonell risiko.

Konsernets etablerte internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen, både for avdekking og oppfølging.

Internkontroll

Internkontroll skal utformes for å gi rimelig sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen områdene strategisk utvikling, målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og overholdelse av lover og regler, herunder også etterlevelse av konserninterne retningslinjer og policyer. En velfungerende internkontroll skal videre sikre at konsernets risikoeksponering er innenfor vedtatt risikoprofil.

Internkontroll i Sparebanken Møre er organisert desentralt med Seksjon Risikostyring og Compliance som koordinerende enhet og ansvarlig for den årlige rapporteringen til revisjons- og risikoutvalget og styret. Compliance overvåker hvordan konsernet operasjonaliserer lover og regler i virksomheten, og hvordan ansatte overholder relevante regler, herunder lover, forskrifter, konsesjoner, avtaler, bransjestandarder, interne instruksjoner mv. i den daglige driften. Avdeling risikostyring har ansvar for å utarbeide systemer, retningslinjer og prosedyrer for å identifisere, måle, rapportere og følge opp konsernets viktigste iboende risikoer.

Det rapporteres løpende til konsernets revisjons- og risikoutvalg og styre om driften og risikosituasjonen gjennom året. Administrerende direktør avlegger årlig en samlet vurdering til styret av risikosituasjonen, og om de etablerte internkontrollene fungerer tilfredsstillende. Denne rapporten baserer seg på bekreftelser fra ledere på ulike nivå i Sparebanken Møre.

Sparebanken Møres internrevisor rapporterer regelmessig til konsernets revisjons- og risikoutvalg og styre forhold vedrørende konsernets internkontroll.

Aktiv Forvaltning

Konsernet tilbyr aktiv forvaltning ovenfor kunder. Forvaltningen utføres på vegne av kunder, og tilhørende eiendeler er kundens og ikke konsernets eiendeler.

Finansielle derivater

Sparebanken Møre benytter finansielle derivater for å håndtere risiko som oppstår som følge av bankens ordinære virksomhet. Som hovedprinsipp skal alle kundeforretninger omgående dekkes med en motgående forretning i markedet.

Følgende derivater benyttes i Sparebanken Møre:

• Terminer

En avtale om kjøp eller salg av et bestemt beløp i en valuta, mot et fastsatt beløp i en annen valuta til en på forhånd avtalt kurs, med oppgjør på et bestemt tidspunkt senere enn to virkedager etter avtalens inngåelse.

• Swapper

En byttehandel hvor to parter bytter kontantstrømmer for et avtalt beløp over en periode. Ved en renteswap byttes rentebetingelsene. Ved en rente- og valutaswap byttes både valuta- og rentebetingelser.

• FRA-kontrakter

En forpliktende avtale om en rentesats som skal gjelde for en framtidig periode for en definert hovedstol. Ved oppgjør utveksles kun forskjellen mellom avtalt rente og faktisk markedsrente.

• Opsjoner

En rett - men ikke en plikt til å kjøpe («call - opsjon») eller selge («put - opsjon») et spesifisert produkt til en på forhånd bestemt pris («strikeprice»). Ved inngåelse av en opsjonskontrakt vil den som kjøper en kjøps- eller salgsrett måtte betale en premie til de som utsteder («skriver») opsjonen. Opsjoner kan tilbys med basis i et finansielt instrument.

Risikoen til disse instrumentene er knyttet til kredittrisiko mot avdekkingsmotparter som er kredittmessig klarert av styret, samt operasjonell risiko.

Disse instrumentene benyttes i hovedsak til å gi bankens kunder en sikker cash-flow samt en ønsket risikoposisjon i de ulike markeder. Rammer for finansielle instrumenter mot kunder er etablert av de respektive kundeansvarlige. Rammene skal sette maksimumsgrense for bankens eksponering mot hver enkelt kunde knyttet til kundens forretningsvolum i finansielle instrumenter

og den markedsmessige utviklingen av disse. Det er den enkelte kundeansvarlige som har ansvar for etableringen av rammen og for at den har gjennomgått nødvendig formell kredittbehandling, samt at det er etablert tilstrekkelig sikkerhet for rammen. Videre har kundeansvarlig, sammen med utøvende megler, ansvar for at kredittrisiko som følge av kunders eksponering i finansielle instrumenter til enhver tid ligger innenfor innvilgede rammer. For alle kunder som handler med finansielle instrument, skal det innhentes motregningsavtale. Denne avtalen har som formål å redusere bankens kreditteksponering mot kunden ved at alle kontrakter nettes og banken oppnår kun en nettoeksponering mot kunden. Det er den enkelte kundeansvarlig som er ansvarlig for etablering av motregningsavtale med aktuelle kunder og at alle kunder som handler denne typen instrumenter gjøres kjent med bankens alminnelige forretningsvilkår.

Avdeling Risikostyring har ansvar for oppfølging, samt all internrapportering og rapportering til myndighetene vedrørende bankens eksponering mot ulike motparter som følge av handel med finansielle instrument.

Note 3

KREDITTRISIKO

Kredittrisiko er konsernets største risikoområde, og defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsernet eksponeres for denne risikoformen gjennom utlånsprodukter til privatmarkeds- og næringslivskunder, samt gjennom aktiviteter i seksjon Treasury og Markets. Note 2 "Risikostyring" angir nærmere vedtatte strategier for kredittrisikoen i konsernet, samt prosesser for styring og kontroll av risikoområdet. Sentralt står beregning av misligholdssannsynlighet på den enkelte kunde og portefølje.

Kredittrisiko omfatter også restrisiko og konsentrasjonsrisiko. Restrisikoen er risikoen for at sikkerheter ved et engasjement er mindre effektive enn forventet. Konsentrasjonsrisiko er risiko knyttet til store engasjement med samme kunde, konsentrasjon innenfor geografiske områder, bransjer eller med likeartede grupper av kunder.

Konsentrasjonsrisiko styres i forhold til ramme for bransjeandeler, største enkeltengasjementer og samlet ramme for store engasjementer. Det gjennomføres periodiske stresstester for å vurdere tapspotensialet i kredittporteføljen som følge av store, men ikke usannsynlige, negative endringer i rammebetingelsene. Styring og måling av kredittrisiko er videre nærmere beskrevet i rapporten Risiko- og kapitalstyring (Pilar 3). Se også note 28 hvor kredittrisiko for konsernet er kvantifisert gjennom risikojustert kapitalbehov. Som beskrevet i note 2 er det beregnet sannsynlighet for mislighold (PD) for engasjementene i Sparebanken Møres kredittportefølje. PD beregnes pr kunde og angir sannsynlighet for at kunden skal misligholde sitt engasjement i løpet av de neste 12 måneder og er modellert for å være i tråd med Kapitalkravsforskriftens spesifikasjoner for grunnleggende IRB. Beregnet forventet tap ($PD \times LGD \times EAD$) legges til grunn ved vurdering av kundelønnsomhet og blir tatt hensyn til ved fastsettelse av rentevilkår.

Utlån og fordringer

Alle utlån og fordringer balanseføres til virkelig verdi ved første gangs innregning, med tillegg av direkte henførbare transaksjonskostnader for instrumenter som ikke måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Virkelig verdi ved førstegangs innregning vil normalt være lik transaksjonsprisen. Ved fastsettelse av utlånets verdi på transaksjonstidspunktet (transaksjonspris) kommer etableringsgebyr til fradrag og periodiseres over utlånets løpetid som en del av utlånets effektive rente. Utlån måles etterfølgende til amortisert kost ved anvendelse av effektiv rentemethode. Den effektive renten er den renten på inngåelsestidspunktet som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontantstrømmer over utlånets forventede levetid, til netto balanseført verdi av utlånet. Ved gjennomføring av denne beregningen estimeres kontantstrømmene, og alle kontraktsmessige vilkår ved utlånet blir tatt i betraktning.

Kategoriseringen av utlån og fordringer til amortisert kost forutsetter at følgende krav er oppfylt:

- eiendelen er anskaffet for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer
- kontantstrømmene består utelukkende av hovedstol og renter

Basert på bankens risikovurderinger kan kundeengasjementene risikogrupperes som følger (tallene er basert på nominell hovedstol):

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - KONSERN 2018	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total eksponering
Lav risiko (0 % - < 0,5 %)	49 858	540	4 155	571	55 125	54 493
Middels risiko (0,5 % - < 3 %)	9 175	391	1 015	25	10 606	10 289
Høy risiko (3 % - <100 %)	1 382	359	394	5	2 140	2 059
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	174	223	5	8	410	387
Sum før nedskrivninger	60 589	1 513	5 569	609	68 281	67 229
- Nedskrivning	-243	-95	0	0	-338	-338
Sum kunder 31.12.2018	60 346	1 418	5 569	609	67 943	66 891

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - KONSERN 2017	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total eksponering
Lav risiko (0 % - < 0,5 %)	47 988	695	4 103	420	53 206	52 592
Middels risiko (0,5 % - < 3 %)	8 039	782	697	144	9 663	9 382
Høy risiko (3 % - <100 %)	963	111	115	1	1 190	1 193
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	161	181	17	0	359	355
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	57 151	1 769	4 932	565	64 418	63 521
- Nedskrivning (individuelle og gruppevis nedskrivninger)	-284	-52	0	0	-336	-336
Sum kunder 31.12.2017	56 867	1 717	4 932	565	64 082	63 185

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - MORBANK 2018	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total eksponering
Lav risiko (0 % - < 0,5 %)	27 851	540	2 944	571	31 462	31 175
Middels risiko (0,5 % - < 3 %)	8 047	391	1 011	25	9 474	9 157
Høy risiko (3 % - <100 %)	1 220	359	394	5	1 977	1 897
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	167	223	5	8	403	380
Sum før nedskrivninger	37 284	1 513	4 354	609	43 316	42 609
- Nedskrivning	-225	-95	0	0	-320	-320
Sum kunder 31.12.2018	37 059	1 418	4 354	609	42 996	42 289

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - MORBANK 2017	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total eksponering
Lav risiko (0 % - < 0,5 %)	28 010	695	2 905	420	32 030	31 311
Middels risiko (0,5 % - < 3 %)	7 095	782	696	144	8 717	8 436
Høy risiko (3 % - <100 %)	848	111	115	1	1 075	1 077
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	161	181	17	0	359	355
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	36 114	1 769	3 733	565	42 181	41 178
- Nedskrivning (individuelle og gruppevis nedskrivninger)	-282	-52	0	0	-334	-334
Sum kunder 31.12.2017	35 832	1 717	3 733	565	41 847	40 844

Sikkerheter og andre risikoreducerende tiltak

I tillegg til vurdering av gjeldsbetjeningsevne, benytter konsernet ulike sikkerheter for å redusere kredittrisiko avhengig av marked og type transaksjon.

Hovedprinsippet for verdivurdering av sikkerheter er at realisasjonsverdien, slik den antas å være når banken har behov for sikkerheten, legges til grunn. Med unntak av engasjement hvor det er foretatt nedskrivning er sikkerhetenes verdi beregnet under forutsetning om fortsatt drift. Ved vurdering av sikkerheter tas det hensyn til estimerte salgskostnader.

I årets beregninger av individuelle nedskrivninger av utlån er bankens verdsettelse av sikkerhetsobjekter hensyntatt. Se note 6 for ytterligere informasjon.

Hovedtyper av pant som benyttes er pant i fast eiendom (bolig/næringsbygg), garantier, kausjoner, registrerbart løsøre, varelager, driftstilbehør, konsesjoner eller avtaler om motregning. Garantier utgjør en liten del av bankens risikoeksponering og det benyttes garantister fra privatpersoner (forbrukerkausjoner), foretak (profesjonelle), garantiinstitutter og banker.

Sikkerheter oppdateres minimum årlig eller ved ny sak for personmarked. For næringslivskunder oppdateres sikkerheter ved ny sak eller engasjementsoppfølging. Verdivurdering er en del av kredittbeslutningen.

Banken foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko.

Sparebanken Møre stiller krav om inngåelse av CSA-avtale før derivathandel mot enhver interbankmotpart. Dette gir Sparebanken Møre sikkerhet for en gitt eksponering. Avtalen med motpart definerer når pant skal overføres mellom partene. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot sine motparter. Markedsverdien av alle derivater inngått mellom Sparebanken Møre og motparten avregnes i henhold til den enkelte CSA-avtale. Derivathandler presenteres brutto i balansen som eiendel eller gjeld avhengig av hvorvidt derivatet har en positiv eller negativ verdi, og netto bare i de tilfeller det er samme motpart og avtale med motpart gir rett til motregning.

I tillegg til en vurdering av gjeldsbetjeningsevne og framtidig realisasjonsverdi av sikkerheter, er finansielle engasjementsvilkår (covenants) tatt inn i de fleste kredittavtaler for større næringslivskunder. Disse vilkårene er et supplement for å redusere risiko og sikre god oppfølging og styring av engasjementene.

Tabellen nedenfor viser den prosentvise fordelingen av engasjement knyttet til ulike nivåer for sikkerhetsstillelse. Eksempelvis betyr linjen 0-60 % at engasjementene er lavere enn 60 % av sikkerhetsobjektet. Over 100 % betyr at lånebeløpet overstiger verdien på sikkerhetsobjektet. Bankens retningslinjer for verdifastsettelse av sikkerhetsobjekter er benyttet. Dette innebærer at sikkerhetsobjektene er forsiktig vurdert sett i forhold til markedsverdier. Tallene i tabellen er på konsernnivå.

Sikkerhetsnivå - 2018	Personkunder volum i mill	Personkunder andel i %	Næringsliv volum i mill	Næringsliv andel i %	Volum i mill totalt	Andel i % totalt
0 % - 60 %	18 139	41,80	8 710	50,72	26 849	44,33
60 % - 70 %	7 327	16,88	1 219	7,10	8 546	14,11
70 % - 80 %	8 895	20,50	1 484	8,64	10 379	17,14
80 % - 90 %	3 771	8,69	1 303	7,59	5 074	8,38
90 % - 100 %	1 738	4,00	1 820	10,60	3 557	5,87
Over 100 %	3 208	7,39	2 408	14,02	5 616	9,27
Usikret	317	0,73	229	1,33	546	0,90
Totalsum	43 395	100,00	17 171	100,00	60 566	100,00

Sikkerhetsnivå - 2017	Personkunder volum i mill	Personkunder andel i %	Næringsliv volum i mill	Næringsliv andel i %	Volum i mill totalt	Andel i % totalt
0 % - 60 %	17 428	42,35	6 914	43,39	24 342	42,64
60 % - 70 %	7 299	17,73	1 417	8,89	8 716	15,27
70 % - 80 %	7 824	19,01	1 482	9,30	9 306	16,30
80 % - 90 %	3 474	8,44	1 319	8,28	4 793	8,40
90 % - 100 %	1 839	4,47	1 090	6,84	2 929	5,13
Over 100 %	2 949	7,17	3 529	22,15	6 478	11,35
Usikret	343	0,83	183	1,15	526	0,92
Totalsum	41 156	100,00	15 934	100,00	57 091	100,00

Sikkerhetsmassens fyllingsgrad er en størrelse som viser nivået av overpantsettelse i forhold til utestående volum av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF).

Sikkerhetsmasse knyttet til utstedte obligasjoner i Møre Boligkreditt AS	2018	2017
Brutto utlån sikret med pant i bolig (bolighypoteklån)	22 976	20 814
Fordringer som utgjør fyllingssikkerhet	1 300	85
Finansielle derivat i sikringsforhold (gjeld)	-23	-4
Finansielle derivat i sikringsforhold (eiendeler)	625	439
Sum sikkerhetsmasse 1)	24 878	21 334
Sikkerhetsmassens fyllingsgrad i %	111,1	113,3

1) NOK 433 millioner av totale brutto utlån er på balansedagen ikke kvalifisert til den tellende sikkerhetsmasse (NOK 348 millioner i 2017).

Note 4

ENGASJEMENT FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER

I årsregnskapet er utlånsporteføljen med avtalt flytende rente målt til amortisert kost, mens utlånsporteføljen med fast rente er målt til virkelig verdi. Innskudd med avtalt flytende rente og fast rente er målt til amortisert kost.

UTLÅN TIL KUNDER	Konsern		Morbank	
Sektor/næring	2018	2017	2018	2017
Jordbruk og skogbruk	542	464	536	461
Fiske og fangst	3 206	2 402	3 197	2 397
Industri	2 369	2 030	2 364	2 024
Bygg og anlegg	698	562	658	536
Varehandel og hotell	676	620	653	614
Supply/Offshore	1 005	882	1 005	882
Eiendomsdrift	6 733	6 672	6 576	6 584
Faglig/finansiell tjenesteytelse	1 272	1 261	1 238	1 230
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 867	2 152	1 728	2 064
Offentlig forvaltning	0	0	0	0
Utlandet	248	123	248	123
Sum næringsliv/offentlig	18 616	17 168	18 203	16 915
Personkunder	41 917	39 817	19 029	19 058
Verdijustering utlån til virkelig verdi	56	66	52	66
Opptjente, ikke forfalte renter	-	100	-	75
Sum brutto utlån og fordringer på kunder	60 589	57 151	37 284	36 114
Forventet tap (ECL) - Steg 1	-25		-22	
Forventet tap (ECL) - Steg 2	-60		-46	
Forventet tap (ECL) - Steg 3	-111		-110	
Individuelle nedskrivninger	-47	-48	-47	-48
Gruppevise nedskrivninger (IAS 39)	-	-236	-	-234
Sum netto utlån og fordringer på kunder	60 346	56 867	37 059	35 832
Herav utlån vurdert til amortisert kost	56 535	52 944	29 752	31 909
Herav utlån vurdert til virkelig verdi	3 811	3 923	7 307	3 923

INNSKUDD FRA KUNDER		Konsern		Morbank	
Sektor/næring	2018	2017	2018	2017	
Jordbruk og skogbruk	181	186	181	186	
Fiske og fangst	995	1 214	995	1 214	
Industri	1 559	1 806	1 559	1 806	
Bygg og anlegg	661	636	661	636	
Varehandel og hotell	813	842	813	842	
Eiendomsdrift	1 576	1 309	1 588	1 316	
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	5 043	4 201	5 054	4 211	
Offentlig forvaltning	780	723	780	723	
Utlandet	5	5	5	5	
Andre	2 177	2 179	2 177	2 179	
Sum næringsliv/offentlig	13 790	13 101	13 813	13 118	
Personkunder	20 624	19 688	20 624	19 688	
Verdijustering innskudd til virkelig verdi	0	2	0	2	
Påløpte renter	-	12	-	12	
Sum	34 414	32 803	34 437	32 820	

Note 5

ENGASJEMENT FORDELT GEOGRAFISK

	Møre og Romsdal		Landet ellers		Utlandet		Sum	
KONSERN	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Brutto utlån	49 851	47 536	10 410	9 446	328	169	60 589	57 151
Andel i %	82,3	83,2	17,2	16,5	0,5	0,3	100,0	100,0
Innskudd	27 254	26 285	6 681	6 108	479	410	34 414	32 803
Andel i %	79,2	90,1	19,4	8,6	1,4	1,3	100,0	100,0

MORBANK	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Brutto utlån	32 004	31 207	4 990	4 758	290	149	37 284	36 114
Andel i %	85,8	86,4	13,4	13,2	0,8	0,4	100,0	100,0
Innskudd	27 277	26 302	6 681	6 108	479	410	34 437	32 820
Andel i %	79,2	80,1	19,4	18,6	1,4	1,3	100,0	100,0

Note 6

TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Implementeringseffekt av IFRS 9 pr 1.1.2018

IFRS 9 trådte i kraft 1.1.2018 og erstattet da gjeldende standard IAS 39. Nedskrivningsreglene i IFRS 9 er basert på en modell for forventede kredittap (Expected Credit Loss - ECL). Reglene i IFRS 9 gjelder for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi over utvidet resultat (OCI). I tillegg er også finansielle garantikontrakter omfattet. Det skal foretas avsetning for forventet kredittap på alle engasjement fra dag 1.

Følgende tabell viser effekten av implementering av IFRS 9. Tabellen viser en avstemming av totale tapsnedskrivninger i henhold til IAS 39 mot avsetninger for forventet tap under IFRS 9 :

KONSERN	Tapsnedskrivninger i henhold til IAS 39 pr 31.12.2017	Remåling	Forventet tap i henhold til IFRS 9 pr 1.1.2018
Nedskrivninger på utlån og fordringer i henhold til IAS 39/finansielle eiendeler til amortisert kost i henhold til IFRS 9	-336	1	-335
	-336	1	-335

Foretatt beregning av forventet tap for konsernet Sparebanken Møre pr 1.1.2018 medførte en reduksjon av konsernets tapsnedskrivninger med 1 mill. kroner.

MORBANK	Tapsnedskrivninger i henhold til IAS 39 pr 31.12.2017	Remåling	Forventet tap og justering for virkelig verdi i henhold til IFRS 9 pr 1.1.2018
Nedskrivninger på utlån og fordringer i henhold til IAS 39/finansielle eiendeler til amortisert kost i henhold til IFRS 9	-334	22	-312
Virkelig verdiendring av utlån klargjort for salg	0	-9	-9
	-334	13	-321

Foretatt beregning av forventet tap for morbanken Sparebanken Møre pr 1.1.2018 medførte en reduksjon av morbankens tapsnedskrivninger med 22 mill. kroner.

I tillegg ble verdien på utlån klargjort for salg til Møre Boligkreditt AS, som er klassifisert til virkelig verdi, redusert med 9 mill.kroner pr 1.1.2018.

Metodikk for måling av forventet tap (ECL) i henhold til IFRS 9

Sparebanken Møre har utviklet en ECL-modell med utgangspunkt i konsernets IRB parametere og fordeler engasjementene i 3 steg ved beregning av forventet tap (ECL) på utlån og garantier som omfattes av nedskrivningsreglene i IFRS 9:

Steg 1: Ved førstegangs innregning og hvis kredittrisikoen ikke har økt vesentlig, skal engasjementet plasseres i steg 1 og det avsettes for 12-måneders forventet tap.

Steg 2: Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs innregning, og det ikke er objektive bevis for tap, skal engasjementet overføres til steg 2 og det avsettes for forventet tap over hele levetiden.

Steg 3: Hvis kredittrisikoen svekkes ytterligere, herunder at det foreligger objektive bevis for tap, $PD = 100\%$, og/eller det er foretatt individuell nedskrivning, blir engasjementet overført til steg 3 og det avsettes for forventet tap over hele levetiden. I motsetning til steg 1 og 2 blir effektiv rente i steg 3 beregnet på netto nedskrevet engasjement (brutto engasjement redusert for forventet tap) istedenfor brutto engasjement.

En økning i kredittrisiko reflekterer både kundespesifikke omstendigheter og utvikling i relevante makrofaktorer for det aktuelle kundesegmentet. Vurderingen av hva som betraktes for å være en vesentlig økning i kredittrisiko er basert på en kombinasjon av kvantitative og kvalitative indikatorer, samt «backstops» (se eget avsnitt for «backstops»).

Beregningen av forventet tap er basert på følgende prinsipper:

- Tapsnedskrivning for engasjement som ikke vurderes individuelt beregnes som nåverdien av eksponering ved mislighold (EAD) multiplisert med sannsynligheten for mislighold (PD) multiplisert med forventet tap ved mislighold (LGD). For parameterne PD, LGD og EAD benyttes IRB-rammeverket som et utgangspunkt, men de konverteres til å gjelde for et gitt tidspunkt og være framoverskuende, i motsetning til å gjelde for en konjunktursyklus og være konservative.

- Historisk, dagsaktuell og framoverskuende informasjon benyttes for å estimere forventet tap. For dette formålet er porteføljen til Sparebanken Møre delt inn i 7 segment (PM porteføljen og 6 bransjespesifikke NL porteføljer). Alle kunder innenfor et segment antas å være eksponert for de samme risikodriverne.

- For engasjement hvor det eksisterer objektive tapshendelser blir det foretatt individuell vurdering av tapsnedskrivning, og disse engasjementene blir tilordnet steg 3.

Modellen som benyttes for beregning av forventet tap (ECL) følger fire steg: segmentering, fastsettelse av makrojusteringer, migrering og kalkulering av forventet tap.

Segmentering og makrojusteringer

Vurderingen av vesentlig økning i kredittrisiko og beregningen av forventet tap tar hensyn til historisk, dagsaktuell og framoverskuende informasjon. Hvert segment er gjenstand for ulike makrojusteringer.

Det er benyttet teori om konjunktursykler for å modellere makrofaktorer som skal estimere livstids ECL i modellen. Det forutsettes en trendkurve som viser langsiktig utvikling av BNP. Basert på en vurdering av sjeføkonom og bransjeledere er det valgt ut sentrale konjunkturindikatorer for de ulike segmentene. Indikatorer utgitt av Statistisk Sentralbyrå (SSB) er benyttet i stor grad. Volatilitet i indikatorene hensyntas ved beregning av makrofaktorene. Det beregnes standardavvik for hver indikator som fører til at indikatorer med høy/lav grad av volatilitet vil medføre et høyere/lavere påslag på makrofaktoren.

Viktige indikatorer for makrojusteringer kan for eksempel være:

- Arbeidsledighet
- Renteutvikling
- Gjeldsgrad
- Boligprisutvikling

Kalkulering av forventet tap

Fastsettelsen av en betydelig økning i kredittrisiko og måling av ECL er basert på parametere som allerede er benyttet i bankens kredittrisikostyring og for kapitaldekningsberegninger: PD, LGD og EAD. Parameterne har blitt justert for å kunne gi et objektivt estimat for forventet tap.

Sannsynlighet for mislighold (PD)

Sparebanken Møre benytter flere ulike modeller for å fastsette kundenes PD. Valg av modell avhenger av om det er en personmarkeds- eller næringslivskunde. PD-modeller er nøkkelkomponenter, både for å kalkulere ECL og for å vurdere hvorvidt en økning i kredittrisiko har vært vesentlig. Disse modellene tilfredsstiller kravet i IFRS 9 om at estimatet av forventet tap skal være objektivt og sannsynlighetsvektet. Sparebanken Møre har fått tillatelse til å benytte interne modeller (IRB) for fastsettelse av

PD for kapitaldekningsformål. For å kunne benytte disse PD'ene for IFRS 9-formål har det blitt foretatt modifiseringer slik at PD'ene som benyttes i IFRS 9 skal reflektere ledelsens nåværende syn på forventede konjunkturrendringer, og for at alle PD-estimer skal være objektive.

Tap ved mislighold (LGD)

LGD angir hvor stor prosentandel av EAD banken forventer å tape hvis kunden unnlater å oppfylle sine forpliktelser, hensyntatt sikkerhetsstillelser, forventede framtidige kontantstrømmer og andre relevante forhold.

Tilsvarende som for PD'er benytter Sparebanken Møre IRB LGD'er til kapitaldekningsberegninger. For å kunne konvertere IRB LGD'er til IFRS LGD'er har det blitt gjort modifikasjoner for å fjerne sikkerhetsmarginer for å kunne produsere objektive framskrivninger istedenfor nedgangsjusterte framskrivninger, samt for å fjerne effekten av regulatoriske gulv.

Disse modifikasjonene innebærer at LGD'er benyttet i IFRS 9 skal reflektere ledelsens nåværende syn og at alle LGD-estimer er objektive.

Eksposering ved mislighold (EAD)

EAD er den andelen av den godkjente kreditten som er forventet å være trukket på tidspunktet for et eventuelt fremtidig mislighold. EAD er justert for å reflektere kontraktuelle betalinger av avdrag og renter. Andelen av utrukne bevilgninger som forventes å være opptrukket på tidspunktet for mislighold er reflektert i kredittkonverteringsfaktoren.

Vesentlig økning i kredittrisiko

Vurderingen av om det har oppstått en vesentlig økning i kredittrisiko er basert på en kombinasjon av kvantitative og kvalitative indikatorer og «backstops». En vesentlig økning i kredittrisiko har oppstått når en eller flere av kriteriene er tilstede:

Kvantitative kriterier

Om en økning i kredittrisiko er å anse som vesentlig bestemmes ved å sammenligne PD på rapporteringstidspunktet med PD ved første gangs innregning. Dersom PD har økt gjøres det en vurdering av om økningen er vesentlig.

Vesentlig økning i kredittrisiko etter første gangs innregning anses å ha inntrådt når enten

- PD har økt med 100 % eller mer og økningen i PD er på mer enn 0,5 prosentpoeng, eller
- PD har økt med mer enn 2,0 prosentpoeng

Kvalitative kriterier

Kvalitativ informasjon er vanligvis reflektert i de respektive PD-modellene for de ulike kundegruppene.

«Backstops»

Kredittrisiko anses alltid for å ha økt vesentlig dersom følgende hendelser, «backstops», har inntruffet:

- Kundens avtalte betalinger er forfalt med mer enn 30 dager
- Kunden har fått innvilget betalingslettelse som følge av betalingsvansker, selv om denne hendelsen ikke medfører individuell nedskrivning.

Definisjon av mislighold, betalingslettelse og individuell nedskrivning

Et engasjement defineres som misligholdt hvis kravet er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet overstiger 1 000 kroner.

Et engasjement er gjenstand for betalingslettelse hvis banken innvilger endringer i engasjementsvilkårene som en følge av at skyldneren har problemer med å innfri sine betalingsforpliktelser.

Et engasjement defineres for å være «credit-impaired» hvis engasjementet på grunn av svekket kredittverdighet hos debitor har blitt gjenstand for en individuell vurdering som har resultert i en individuell nedskrivning. Prinsippene og estimeringsteknikkene for individuelt vurderte engasjement er ikke endret som følge av ikrafttreddelsen av IFRS 9.

Ekspertvurderinger

De nye reglene krever betydelig faglig vurdering av input-parameterne i beregningen av ECL. Vurdering av makroprognoser og virkningen av disse er vesentlige og Sparebanken Møre har opprettet en gruppe for å gjennomgå dette. Gruppens formål er å vurdere om makroprognosene for hvert segment gjenspeiler ledelsens syn på forventet fremtidig økonomisk utvikling.

Validering

ECL-modellen er underlagt årlig validering og gjennomgang.

Individuelle nedskrivninger

Individuell nedskrivning for tap foretas når det foreligger indikasjoner på at et utlån er verdiforringet. En nedskrivning blir reversert når tapet er redusert og kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet. Alle utlån som anses som vesentlige, samt et utvalg andre, blir vurdert individuelt for å se om det foreligger indikasjoner på kredittforringelse.

En finansiell eiendel er kredittforringet når én eller flere hendelser som har en negativ innvirkning på den finansielle eiendelens estimerte framtidige kontantstrømmer, har funnet sted. Indikasjoner på at en finansiell eiendel er kredittforringet, omfatter observerbare data om følgende hendelser:

a) vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker,

b) kontraktsbrudd, for eksempel mislighold eller forfalte betalinger,

En finansiell eiendel blir vurdert som misligholdt dersom låntakeren ikke betaler forfalte terminer, eller overtrekk ikke er dekt inn, maksimalt innen 90 dager

c) når låntakers långiver av økonomiske eller kontraktsmessige grunner knyttet til låntakers finansielle vanskeligheter har gitt låntaker innrømmelser som långiver ellers ikke ville ha vurdert,

d) når det blir sannsynlig at låntaker vil gå konkurs eller utsettes for en annen form for finansiell omorganisering,

e) når et aktivt marked for den finansielle eiendelen forsvinner på grunn av finansielle vanskeligheter, eller

f) kjøp eller opprettelse av en finansiell eiendel med en betydelig rabatt som gjenspeiler påløpte kredittap.

Det er kanskje ikke mulig å identifisere en enkelt separat hendelse - isteden kan den samlede virkningen av flere hendelser ha vært årsak til at finansielle eiendeler blir kredittforringet.

Det blir foretatt avsetning for garantiforpliktelser dersom det er sannsynlig at forpliktelsen vil komme til oppgjør og forpliktelsen kan estimeres pålitelig. Beste estimat er lagt til grunn ved estimering av avsetningen. Regresskrav knyttet til garanti hvor det er foretatt avsetning er balanseført som eiendel maksimalt lik avsetning.

Ved individuell nedskrivning beregnes nedskrivningsbeløpet som forskjellen mellom balanseført verdi (hovedstol + påløpte renter på vurderingstidspunktet) og nåverdien av fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med effektiv rente over lånets forventede levetid.

For utlån med flytende rente er diskonteringsrenten lik den effektive rente på måletidspunktet. For utlån med fastrente er diskonteringsrenten lik opprinnelig effektiv rente. For utlån med endret rentesats som følge av finansielle problemer hos debitor er det brukt effektiv rente som gjaldt før lånets rente ble endret. Ved estimering av fremtidige kontantstrømmer er eventuell overtakelse og salg av tilhørende sikkerheter hensyntatt, herunder også utgifter ved overtakelse og salg.

Nedskrivning for forventet tap på utlån er resultatført som tap på utlån. Beregnede renter på utlån som tidligere er nedskrevet er resultatført som renteinntekter. Reversering av nedskrivning for øvrig er resultatført som korrigering av tap. Estimering av fremtidige kontantstrømmer fra et utlån skal også hensynta overtakelse og salg av tilhørende sikkerheter. Ved vurdering av sikkerhetsdekning skal det foretas en kvalifisert vurdering av panteobjektets beskaffenhet og reelle omsetningsverdi hensyntatt utgifter ved overtakelse og salg. Realisasjonsverdier for ulike panteobjekter i en realisasjonssituasjon fastsettes etter beste skjønn. Tidspunkt for avvikling av utlån med nedskrivning er basert på skjønnsmessige vurderinger og erfaringer fra tilsvarende avviklingsengasjement og konkursavviklinger. Når alle sikkerheter er realisert og det er utvilsomt at banken ikke får flere innbetalinger på engasjementet blir tapsnedskrivningen konstatert. Kravet mot kunden vil likevel bestå og bli fulgt opp, med mindre det er inngått avtale om gjeldsettergivelse med kunden.

Konstatering av tap

Konstatering av tap på finansielle eiendeler (delvis eller fullt) gjennomføres når det ikke er noen forventning om å gjenvinne eiendelen, enten delvis eller i sin helhet. Dette er vanligvis tilfellet når konsernet fastslår at låntaker ikke har eiendeler eller

inntekspotensiale til å generere tilstrekkelige kontantstrømmer for å kunne betale tilbake det tapsutsatte beløpet. Vurderingen gjennomføres på individuelt nivå. Inntektsføring av tidligere konstaterte tap er inkludert i «Tap på utlån, garantier m.v.» i resultatoppstillingen. Tidligere konstaterte tap kan bli gjenstand for innfordringsaktiviteter i tråd med konsernets prosedyrer.

Tap på utlån og garantier

KONSERN			MORBANK	
2017	2018	Spesifikasjon av periodens tapskostnad	2018	2017
-45	-	Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån (IAS 39)	-	-42
-	1	Endring i ECL Steg 1	1	-
-	16	Endring i ECL Steg 2	14	-
-	-12	Endring i ECL Steg 3	-6	-
5	2	Økning i eksisterende individuelle nedskrivninger	2	5
65	30	Nye individuelle nedskrivninger	30	65
25	11	Konstaterte tap dekket av tidligere individuelle nedskrivninger	11	25
-49	-33	Reversering av tidligere individuelle nedskrivninger	-33	-49
18	8	Konstaterte tap hvor det tidligere ikke er avsatt for individuelle nedskrivninger	8	18
-6	-7	Inngang på tidligere konstaterte tap	-7	-6
13	16	Tap på utlån og garantier	20	16

Endring i ECL i perioden

KONSERN	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Sum
Totale nedskrivninger pr 31.12.2017 ihht IAS 39				336
Effekt av endring av regler ifbm overgang til IFRS 9				-1
ECL 01.01.2018 ihht IFRS 9	25	46	264	335
Tilgang av nye engasjement	9	16	1	26
Avgang av engasjement	-6	-12	-13	-30
Endret ECL i perioden for engasjement som ikke har migrert	-2	-3	13	8
Migrering til steg 1	3	-18	-8	-23
Migrering til steg 2	-2	32	-11	19
Migrering til steg 3	0	-1	6	5
Endring i individuelle tapsnedskrivninger			-1	-1
ECL 31.12.2018	26	61	251	338
- herav forventet tap på utlån	25	60	158	243
- herav forventet tap på garantier	1	1	93	95

MOR	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Sum
Totale nedskrivninger pr 31.12.2017 ihht IAS 39				334
Effekt av endring av regler ifbm overgang til IFRS 9				-22
ECL 01.01.2018 ihht IFRS 9	22	32	258	312
Tilgang av nye engasjement	8	13	2	23
Avgang av engasjement	-6	-11	-10	-27
Endret ECL i perioden for engasjement som ikke har migrert	-1	0	13	12
Migrering til steg 1	2	-12	-8	-18
Migrering til steg 2	-2	26	-9	15
Migrering til steg 3	0	-1	5	4
Endring i individuelle tapsnedskrivninger			-1	-1
ECL 31.12.2018	23	47	250	320
- herav forventet tap på utlån	22	46	157	225
- herav forventet tap på garantier	1	1	93	95

Endring i eksponering i perioden

KONSERN	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Sum
Eksponering 01.01.2018 ihht IFRS 9	51 591	2 383	3 167	57 141
Tilgang av nye engasjement	15 533	686	27	16 246
Avgang av engasjement	-9 299	-441	-645	-10 385
Endret ECL i perioden for engasjement som ikke har migrert	-2 101	-53	-88	-2 242
Migrering til steg 1	1 791	-1 107	-739	-55
Migrering til steg 2	-2 260	2 527	-493	-226
Migrering til steg 3	-21	-14	33	-2
Andre endringer	-31	-8	-11	-50
Eksponering 31.12.2018*	55 203	3 973	1 251	60 427

MOR	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Sum
Eksponering 01.01.2018 ihht IFRS 9	27 160	1 691	3 013	31 864
Tilgang av nye engasjement	9 303	497	32	9 832
Avgang av engasjement	-6 814	-394	-631	-7 839
Endret ECL i perioden for engasjement som ikke har migrert	-1 170	-39	-88	-1 297
Migrering til steg 1	1 431	-823	-645	-37
Migrering til steg 2	-1 902	2 150	-459	-211
Migrering til steg 3	-10	-11	20	-1
Andre endringer	-23	-2		-25
Eksponering 31.12.2018*	27 975	3 069	1 242	32 286

*) Tabellene over tar utgangspunkt i eksponering på rapporteringstidspunktet og inkluderer ikke fastrenteutlån vurdert til virkelig verdi. Tallene vil dermed ikke være avstembare mot balansen.

Engasjement (eksponering) fordelt på risikogrupper basert på sannsynligheten for mislighold

KONSERN	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Sum 31.12.2018
Lav risikoklasse (0 % - < 0,5 %)	48 342	833	0	49 175
Middels risikoklasse (0,5 % - < 3 %)	6 345	2 533	681	9 559
Høy risikoklasse (3 % - <100 %)	516	607	188	1 311
Misligholdte/tapsutsatte engasjement			382	382
Brutto engasjement før ECL	55 203	3 973	1 251	60 427
- Forventet tap (ECL)	-26	-61	-251	-338
Netto engasjement *)	55 177	3 912	1 000	60 089

MOR	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Sum 31.12.2018
Lav risikoklasse (0 % - < 0,5 %)	21 975	549	0	22 524
Middels risikoklasse (0,5 % - < 3 %)	5 569	2 024	681	8 274
Høy risikoklasse (3 % - <100 %)	431	496	179	1 106
Misligholdte/tapsutsatte engasjement			382	382
Brutto engasjement før ECL	27 975	3 069	1 242	32 286
- Forventet tap (ECL)	-23	-47	-250	-320
Netto engasjement *)	27 952	3 022	992	31 966

*) Tabellene over tar utgangspunkt i eksponering på rapporteringstidspunktet og inkluderer ikke fastrenteutlån vurdert til virkelig verdi. Tallene vil dermed ikke være avstembare mot balansen.

Note 7

MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENT

Regnskapsprinsippene for måling av utlån er redegjort for i note 6. Tabellen Forfalte engasjement viser samlet engasjement fordelt på antall dager etter forfall som skyldes manglende betalingsevne/-vilje. Dersom ett engasjement med kunden er forfalt så anses også øvrige engasjement som forfalt. Forfalte engasjement og overtrekk blir løpende overvåket. Engasjement hvor det identifiseres en sannsynlig svekkelse i kundens betalingsevne, blir vurdert for individuell nedskrivning.

Tabellen Tapsutsatte engasjement består av sum av misligholdte engasjement over 3 mnd. og øvrige tapsutsatte engasjement (ikke-misligholdte engasjement med individuell nedskrivning).

Aldersfordeling av betalingsmislighold (kundens totale engasjement)

Forfalte engasjement	2018			2017		
KONSERN	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
0-1 måneder	405	363	42	524	465	59
1-3 måneder	81	20	61	39	31	8
3-6 måneder	22	10	12	12	10	2
6-12 måneder	35	27	8	18	18	0
Over 12 måneder	19	18	1	32	26	6
Brutto forfalte engasjement	562	438	124	625	550	75
Herav engasjement med tapsnedskrivning	26	11	15	23	14	9
Herav engasjement uten tapsnedskrivning	536	427	109	602	536	66

MORBANK	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
0-1 måneder	277	235	42	362	304	58
1-3 måneder	76	15	61	34	26	8
3-6 måneder	22	10	12	12	10	2
6-12 måneder	35	27	8	18	18	0
Over 12 måneder	19	18	1	32	26	6
Brutto forfalte engasjement	429	305	124	458	384	74
Herav engasjement med tapsnedskrivning	26	11	15	23	14	9
Herav engasjement uten tapsnedskrivning	403	294	109	435	370	65

Tapsutsatte engasjement

Sum av misligholdte engasjement over 3 mnd. med individuell nedskrivning og øvrige tapsutsatte engasjement (ikke-misligholdte engasjement med individuell nedskrivning)

KONSERN	2018			2017		
	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
Brutto misligholdte engasjement over 3 mnd.	76	55	21	62	53	9
Brutto øvrige tapsutsatte engasjement	306	17	289	274	8	266
Brutto tapsutsatte engasjement	382	72	310	336	61	275
Individuell nedskrivning på misligholdte engasjement over 3 mnd.	11	9	2	4	2	2
Individuell nedskrivning på øvrige tapsutsatte engasjement	88	0	88	96	4	92
Sum individuelle nedskrivninger	99	9	90	100	6	94
Netto misligholdte engasjement over 3 mnd.	65	46	19	58	51	7
Netto øvrige tapsutsatte engasjement	218	17	201	178	4	174
Netto tapsutsatte engasjement	283	63	220	236	55	181
Brutto tapsutsatte engasjement i % av utlån/garantier	0,62	0,17	1,54	0,57	0,15	1,46
Netto tapsutsatte engasjement i % av utlån/garantier	0,46	0,15	1,09	0,40	0,14	0,96

MORBANK	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
Brutto misligholdte engasjement over 3 mnd.	76	55	21	62	53	9
Brutto øvrige tapsutsatte engasjement	306	17	289	274	8	266
Brutto tapsutsatte engasjement	382	72	310	336	61	275
Individuell nedskrivning på misligholdte engasjement over 3 mnd.	11	9	2	4	2	2
Individuell nedskrivning på øvrige tapsutsatte engasjement	88	0	88	96	4	92
Sum individuelle nedskrivninger	99	9	90	100	6	94
Netto misligholdte engasjement over 3 mnd.	65	46	19	58	51	7
Netto øvrige tapsutsatte engasjement	218	17	201	178	4	174
Netto tapsutsatte engasjement	283	63	220	236	55	181
Brutto tapsutsatte engasjement i % av utlån/garantier	0,99	0,40	1,63	0,89	0,32	1,48
Netto tapsutsatte engasjement i % av utlån/garantier	0,74	0,35	1,16	0,62	0,29	0,97

Utvikling siste 5 år

KONSERN						MORBANK				
2014	2015	2016	2017	2018		2018	2017	2016	2015	2014
86	74	65	62	76	Brutto misligholdte engasjement over 3 mnd.	76	62	63	72	86
306	170	546	274	306	Brutto øvrige tapsutsatte engasjement	306	274	546	170	306
392	244	611	336	382	Brutto tapsutsatte engasjement	382	336	609	242	392
21	14	15	4	11	Individuell nedskrivning på misligholdte engasjement over 3 mnd.	11	4	15	14	21
122	65	64	96	88	Individuell nedskrivning på øvrige tapsutsatte engasjement	88	96	64	65	122
143	79	79	100	99	Sum individuelle nedskrivninger	99	100	79	79	143
65	60	50	58	65	Netto misligholdte engasjement over 3 mnd.	65	58	48	58	65
184	105	482	178	218	Netto øvrige tapsutsatte engasjement	218	178	482	105	184
249	165	532	236	283	Netto tapsutsatte engasjement	283	236	530	163	249
0,80	0,47	1,12	0,57	0,62	Brutto tapsutsatte engasjement i % av utlån/garantier	0,99	0,89	1,74	0,70	1,16
0,51	0,32	0,98	0,40	0,46	Netto tapsutsatte engasjement i % av utlån/garantier	0,74	0,62	1,51	0,47	0,74

Note 8

GARANTIER, TREKKFASILITETER OG PANTSTILLELSER

Finansielle garantier

Konsernet utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Kredittrisiko fremgår av note 3 og omfatter også finansielle garantier og forpliktelser. Disse er tapsvurdert etter de samme prinsipper som for utlån og omtales i note 6.

Usikre forpliktelser

Disse postene er usikre forpliktelser og avsetninger som ikke skriver seg fra bankens direkte utlånsaktiviteter. En avsetning blir regnskapsført når konsernet har en gjeldende (rettslig eller antatt) forpliktelse som en følge av hendelser som har skjedd, og det kan sannsynliggjøres (mer sannsynlig enn ikke) at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av hendelsen, og at beløpet kan måles pålitelig. Eventuelle avsetninger er gjennomgått hver balansedato og vurdert til det beste estimatet på forpliktelsen. Ved uvesentlig tidsavvik er avsetningen lik utgiften som kreves for å bli fri fra forpliktelsen. Når tidsavviket er vesentlig vil avsetningen være lik nåverdien av fremtidige utbetalinger til å dekke forpliktelsen. Økning i avsetningen som følge av tiden presenteres som rentekostnader.

En usikker forpliktelse der det ikke er sannsynlig at det vil skje et økonomisk oppgjør, regnes som en betinget forpliktelse. Det skal ikke avsettes for betingede forpliktelser. Det er opplyst om vesentlige betingede forpliktelser, med unntak av betingede forpliktelser hvor sannsynligheten for forpliktelsen er lav. En betinget eiendel er ikke regnskapsført i årsregnskapet, men opplyst om dersom det er sannsynlig at en fordel vil tilflyte konsernet.

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
1 717	1 418	Garantiansvar overfor kunder	1 418	1 717
0	0	Garanti overfor kredittinstitusjoner	0	0
0	0	Garanti overfor Bankenes sikringsfond	0	0
1 717	1 418	Garantiansvar pr. 31.12	1 418	1 717
4 932	5 569	Ubenyttede trekkfasiliteter kunder	4 354	3 733

2017	2018	Pantstillelser	2018	2017
1 105	1 400	Sertifikater og obligasjoner stilt som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank	1 400	1 105
0	0	Benyttet låneadgang i Norges Bank (F-lån)	0	0

Konsernet er pr 31.12.2018 ikke involvert i rettslige prosesser.

Note 9

LIKVIDITETSRISIKO

Styringen av Sparebanken Møres finansieringsstruktur er fastsatt i en overordnet likviditetsstrategi som blir evaluert og vedtatt av styret minimum en gang i året. Her beskrives de mål banken har for å bevare sin finansielle styrke, og det er definert konkrete rammer på ulike områder for bankens likviditetsstyring. Likviditetsstyringen inneholder også stresstester hvor en simulerer likviditetseffekten av ulike scenarier ved å kvantifisere sannsynligheten for refinansiering fra de ulike likviditetskildene. Banken har inkludert i sin strategi å spre finansieringen på flere kilder, både hva gjelder markeder, instrumenter og løpetider, for å redusere risikoen.

For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd, samt langsiktig verdipapirgjeld. Likviditetsrisikoen styres gjennom både kortsiktige rammer som begrenser netto refinansieringsbehov, og et langsiktig styringsmål.

Innskuddsdekningen i konsernet, beregnet inklusive overførte boliglån til Møre Boligkreditt AS, utgjorde 57,0 % ved utgangen av 2018, mot 57,7 % ved utgangen av 2017.

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av senior obligasjonslån og obligasjoner med fortrinnsrett var henholdsvis 1,9 år og 3,7 år ved utgangen av 2018, mot 2,4 år og 3,5 år ett år tidligere.

Banken har også beholdning av verdipapirer, som inngår som et ledd i den løpende likviditetsstyringen. Se ytterligere informasjon i note 13 og 15.

Tabellene nedenfor viser kontraktmessige ikke-diskonterte kontantstrømmer. Tallstørrelsene kan således ikke avstemmes mot balansen.

Likviditetsrisiko 2018

KONSERN	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	857	0	0	0	0	857
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 288	0	0	0	0	1 288
Utlån til og fordringer på kunder	8 122	193	1 495	12 944	46 073	68 827
Sertifikater og obligasjoner	28	404	999	5 260	619	7 310
Sum eiendeler	10 295	597	2 494	18 204	46 692	78 282
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	455	0	0	500	0	955
Innskudd fra kunder	33 048	339	1 000	39	0	34 426
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	10	81	3 394	19 466	5 075	28 026
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	3	1	324	76	787	1 191
Sum forpliktelser	33 516	421	4 718	20 081	5 862	64 598
Finansielle derivat						
Kontantstrømmer inn	9	50	292	774	388	1 513
Kontantstrømmer ut	12	79	316	870	264	1 541
Sum finansielle derivat	-3	-29	-24	-96	124	-28

Likviditetsrisiko 2017

KONSERN	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637	0	0	0	0	637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 295	0	0	0	0	1 295
Utlån til og fordringer på kunder	8 712	789	3 086	14 828	42 132	69 547
Sertifikater og obligasjoner	351	158	824	4 214	834	6 381
Sum eiendeler	10 995	947	3 910	19 042	42 966	77 860
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	69	0	0	500	0	569
Innskudd fra kunder	31 141	362	1 316	14	0	32 833
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	29	862	2 887	20 064	1 720	25 562
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	3	336	53	730	500	1 622
Sum forpliktelser	31 242	1 560	4 256	21 308	2 220	60 586
Finansielle derivat						
Kontantstrømmer inn	10	23	79	340	195	647
Kontantstrømmer ut	15	39	102	462	129	747
Sum finansielle derivat	-5	-16	-23	-122	66	-100

Likviditetsrisiko 2018

MORBANK	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	857	0	0	0	0	857
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 330	0	0	0	0	2 330
Utlån til og fordringer på kunder	4 310	192	1 487	12 555	26 996	45 540
Sertifikater og obligasjoner	28	107	1 646	5 219	619	7 619
Sum eiendeler	7 525	299	3 133	17 774	27 615	56 346
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	1 168	0	0	500	0	1 668
Innskudd fra kunder	33 071	339	1 000	39	0	34 449
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	24	1 468	4 069	0	5 561
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	3	1	324	76	787	1 191
Sum forpliktelser	34 242	364	2 792	4 684	787	42 869
Finansielle derivat						
Kontantstrømmer inn	9	35	196	347	117	704
Kontantstrømmer ut	10	44	205	410	123	792
Sum finansielle derivat	-1	-9	-9	-63	-6	-88

Likviditetsrisiko 2017

MORBANK	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637	0	0	0	0	637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 497	0	0	0	0	2 497
Utlån til og fordringer på kunder	4 846	608	2 204	10 696	25 442	43 796
Sertifikater og obligasjoner	351	128	1 248	4 183	834	6 744
Sum eiendeler	8 331	736	3 452	14 879	26 276	53 674
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	154	0	0	500	0	654
Innskudd fra kunder	31 141	362	1 316	14	0	32 833
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21	812	628	4 792	0	6 253
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	3	336	53	730	500	1 622
Sum forpliktelser	31 319	1 510	1 997	6 036	500	41 362
Finansielle derivat						
Kontantstrømmer inn	10	8	19	42	5	84
Kontantstrømmer ut	14	23	53	231	69	390
Sum finansielle derivat	-4	-15	-34	-189	-64	-306

Note 10

MARKEDSRISIKO

Styret i banken fastsetter de langsiktige målene for bankens risikoprofil. Disse gjøres operasjonelle gjennom de fullmakter og rammer som er delegert i organisasjonen. Sparebanken Møre styrer markedsrisiko og håndterer fullmakter, rammer og retningslinjer knyttet til finansielle instrument basert på styrevedtatte strategidokument. Strategidokumentene er underlagt periodisk gjennomgang ved at de revideres/vedtas en gang i året av styret i banken. Dokumentene skal utover dette være videreformidlet, godkjent og forstått av de operative enhetene, bankens kontrollfunksjoner og administrasjon. For å sikre en nødvendig kvalitet og uavhengighet er utviklingen av risikostyringsverktøy og utføring av risikorapporteringen organisert i en enhet uavhengig av de operative virksomhetene.

Konsernets markedsrisiko måles og overvåkes med bakgrunn i konservative rammer som fornyes og godkjennes av styret minimum årlig.

Note 10.1

RENTERISIKO

Renterisiko oppstår ved at konsernet kan ha ulik rentebindingstid på sine eiendeler og forpliktelser. Sparebanken Møre måler renterisikoen ved analyser som gir effekten på resultatet av en renteendring på 1 prosentpoengs parallellskift i rentekurven. På denne måten kan en kvantifisere hvilken risiko banken har påtatt seg og hvilken effekt denne har på resultatet ved endringer i markedsrenten. Analysen angir effektiv løpetid på den rentebærende delen av balansen. Desto lenger midler bindes opp ved en plassering, jo større er det potensielle tap/gevinst ved en stigning/et fall i markedsrenten. Konsernet har en kort rentebinding og renterisikoen vurderes som moderat. Tabellen nedenfor viser potensiell resultateffekt av verdiendringer på rentebærende finansielle eiendeler og forpliktelser for konsernet ved en økning i rentenivået på ett prosentpoeng. Beregningen er foretatt basert på gjeldende posisjoner og markedsrenter pr 31. desember. De foretatte beregningene bekrefter bankens lave risikotoleranse for verdiendringer grunnet renteutviklingen. Potensiell resultateffekt over en 1-års periode av en renteendring på 1 prosentpoeng er for konsernet 64 mill. kroner.

KONSERN - 2018	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	8	9	5	-16	-3	3
Val	1	4	0	-1	-3	1
Totalt	9	13	5	-17	-6	4

KONSERN - 2017	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	8	7	7	-9	-3	10
Val	1	3	-1	-4	0	-1
Totalt	9	10	6	-13	-3	9

MORBANK - 2018	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	-3	15	4	-13	-2	1
Val	2	4	0	-1	-3	2
Totalt	-1	19	4	-14	-5	3

MORBANK - 2017	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	-3	16	6	-7	-2	10
Val	1	3	-1	-4	0	-1
Totalt	-2	19	5	-11	-2	9

Note 10.2

VALUTARISIKO

Sparebanken Møre måler valutarisikoen ut fra nettoposisjonene i de ulike valutaene. Det er et hovedprinsipp at alle forretninger mot kunder omgående skal dekkes med motgående forretning i markedet slik at valutakursrisikoen reduseres til et minimum. Banken har ingen egenhandel innenfor valutainstrumenter. Alle balanseposter i utenlandsk valuta er omregnet til NOK etter midtkurser fra Norges Bank pr. 31.12. For sedler og mynter er det brukt tilnærmet kjøpskurser. Løpende inntekter og utgifter er omregnet til NOK etter kurser på det tidspunkt de oppsto. Netto realiserste og urealiserte gevinster/tap er resultatført. Den utilsiktede valutarisikoen har vært på et minimum gjennom året.

KONSERN - 2018	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	857	856	1		1			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 288	1 175	113	46	11	8	8	40
Utlån til og fordringer på kunder	60 346	57 136	3 210	1 054	451	24	1 065	616
Sertifikater og obligasjoner	6 789	5 988	801		469			332
Øvrige eiendeler	1 794	1 772	22	12	1		8	1
Sum eiendeler	71 074	66 927	4 147	1 112	933	32	1 081	989
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	955	943	12	8				4
Innskudd fra kunder	34 414	34 152	262	211	33	7		11
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	26 980	21 354	5 626		5 626			
Øvrige forpliktelser	1 335	1 330	5	5				
Ansvarlig lånekapital	996	996	0					
Egenkapital	6 394	6 394	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	71 074	65 169	5 905	224	5 659	7	0	15
Valutakontrakter			1 762	-892	4 727	-24	-1 073	-976
Netto valutaeksponering			4	-4	1	1	8	-2
Effekt ved 10 % kursendring	1							

KONSERN - 2017	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637	635	2		2			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 295	1 253	42	1	8	6	12	15
Utlån til og fordringer på kunder	56 867	53 824	3 043	942	509	23	1 117	452
Sertifikater og obligasjoner	6 096	5 386	710		415			295
Øvrige eiendeler	1 596	1 538	58	13	34		5	6
Sum eiendeler	66 491	62 636	3 855	956	968	29	1 134	768
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	569	562	7	6				1
Innskudd fra kunder	32 803	32 562	241	202	22	6		11
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	24 488	21 444	3 044		3 044			
Øvrige forpliktelser	1 215	1 207	8	5				3
Ansvarlig lånekapital	1 338	1 338	0					
Egenkapital	6 078	6 078	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	66 491	63 191	3 300	213	3 066	6	0	15
Valutakontrakter			-540	-741	2 102	-23	-1 129	-749
Netto valutaeksponering			15	2	4	0	5	4
Effekt ved 10 % kursendring	2							

MORBANK - 2018	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	857	856	1		1			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 330	2 217	113	46	11	8	8	40
Utlån til og fordringer på kunder	37 059	33 849	3 210	1 054	451	24	1 065	616
Sertifikater og obligasjoner	7 095	6 294	801		469			332
Øvrige eiendeler	2 599	2 577	22	12	1		8	1
Sum eiendeler	49 940	45 793	4 147	1 112	933	32	1 081	989
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	1 668	1 656	12	8				4
Innskudd fra kunder	34 437	34 175	262	211	33	7		11
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5 415	5 415	0					
Øvrige forpliktelser	1 258	1 253	5	5				
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	996	996	0					
Egenkapital	6 166	6 166	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	49 940	49 661	279	224	33	7	0	15
Valutakontrakter			-3 864	-892	-899	-24	-1 073	-976
Netto valutaeksponering			4	-4	1	1	8	-2
Effekt ved 10 % kursendring	1							

MORBANK - 2017	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637	635	2		2			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 497	2 455	42	1	8	6	12	15
Utlån til og fordringer på kunder	35 832	32 789	3 043	942	509	23	1 117	452
Sertifikater og obligasjoner	6 461	5 751	710		415			295
Øvrige eiendeler	2 486	2 428	58	13	34		5	6
Sum eiendeler	47 913	44 058	3 855	956	968	29	1 134	768
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	654	647	7	6				1
Innskudd fra kunder	32 820	32 579	241	202	22	6		11
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	6 090	6 090	0					
Øvrige forpliktelser	1 154	1 146	8	5				3
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	1 338	1 338	0					
Egenkapital	5 857	5 857	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	47 913	47 657	256	213	22	6	0	15
Valutakontrakter			-3 584	-741	-942	-23	-1 129	-749
Netto valutaeksponering			15	2	4	0	5	4
Effekt ved 10 % kursendring	2							

Note 10.3

FINANSIELLE DERIVAT

IFRS 9 ga nye prinsipper for sikringsbokføring med formål at regnskapet bedre skal reflektere bankens risikostyringsaktiviteter. Finansielle sikringsforhold som tidligere tilfredsstilte reglene for sikringsbokføring i henhold til IAS 39 vil bli videreført med den nye standarden. Verdiendring på konsernets basisswapper som inngår i sikringsforhold, ble til og med 31.12.2017 innregnet i ordinært resultat. Fra og med 1.1.2018 vil verdiendringer på basisswapper som skyldes endringer i basissspreader, bli regnskapsført i utvidet resultat som en sikringskostnad (cost of hedging).

Beregning av virkelig verdi for finansielle derivat baseres på verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende, rente og valuta, innhentes i markedet.

Finansielle derivat er kontrakter som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- eller valutarisiko banken har påtatt seg. Finansielle derivat bokføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, og balanseføres brutto pr. kontrakt som henholdsvis eiendel eller gjeld. Endringer i basisswap-effekter bokføres over utvidet resultat. Den estimerte virkelige verdien av finansielle OTC-derivat justeres for motpartens kredittrisiko (CVA) eller for konsernets egen kredittrisiko (DVA).

Tabellen viser de finansielle derivatenes nominelle verdier og markedsverdier. I regnskapet blir positiv markedsverdi pr. kontrakt bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som forpliktelse i balansen. Tabellen inkluderer både finansielle derivat for kundehandler som inngår i Andre driftsinntekter og finansielle derivat i bankporteføljen som inngår i Netto renteinntekter.

KONSERN	2018			2017		
	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse
Renterelaterte kontrakter						
Swapper	12 053	329	209	12 166	365	261
Valutarelaterte						
Swapper	6 725	446	112	4 263	238	103
Terminer	9 349	434	204	9 203	361	89
Opptjente renter					40	30
Sum finansielle derivat		1 209	525		1 004	483
- herav anvendt til sikringsbokføring	8 405	558	13	4 958	374	0

MORBANK	2018			2017		
	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse
Renterelaterte kontrakter						
Swapper	9 003	146	207	10 116	185	261
Valutarelaterte						
Swapper	1 375	4	91	1 363	3	100
Terminer	9 349	434	204	9 203	361	89
Opptjente renter					15	30
Sum finansielle derivat		584	502		564	480
- herav anvendt til sikringsbokføring	277	6	0	277	17	0

Oversikten viser verdien av derivatkontrakter som er omfattet av motregningsavtaler eller er sikret med kontanter under Credit Support Annex (CSA). For kundeforretninger etableres det rammer basert på nødvendig formell kredittbehandling hvor det stilles tilstrekkelig sikkerhet for rammen. For bankmotparter reguleres motpartsrisikoen knyttet til endringer i markedsforhold gjennom CSA-avtaler. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot disse motpartene. Pr. 31.12.2018 har Sparebanken Møre stilt kontantpant for 566 mill.kroner.

Pr 31.12.2018 ble følgende swapper benyttet i virkelig verdisikring av renterisiko.

KONSERN - 2018		Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år
Nominelt beløp	NOK	0	0	277	1 000	2 050
Gjennomsnittlig fast rente		-	-	11,7 %	1,5 %	3,8 %
Nominelt beløp	EUR	0	0	0	4 854	225
Gjennomsnittlig fast rente		-	-	-	0,3 %	2,8 %

KONSERN - 2017		Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år
Nominelt beløp	NOK	0	0	0	1 277	1 050
Gjennomsnittlig fast rente		-	-	-	3,7 %	4,8 %
Nominelt beløp	EUR	0	0	0	2 408	223
Gjennomsnittlig fast rente		-	-	-	0,1 %	2,8 %

MORBANK - 2018		Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år
Nominelt beløp	NOK	0	0	277	0	0
Gjennomsnittlig fast rente		-	-	11,7 %	-	-

MORBANK - 2017		Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år
Nominelt beløp	NOK	0	0	0	277	0
Gjennomsnittlig fast rente		-	-	-	11,7 %	-

Forfallstidspunkt finansielle derivat, nominell verdi

KONSERN						
2018				2017		
Forfall	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter
2018	-	-	-	1 973	307	8 971
2019	1 117	766	8 680	1 201	705	175
2020	1 849	311	572	2 260	309	29
2021	1 621	260	65	1 214	216	4
2022	2 022	2 498	12	2 475	2 482	4
2023	908	2 570	4	365	21	4
2024	387	80	4	318		4
2025	1 477	15	4	1 501		4
2026	415		4	426		4
2027	252		4	270		4
2028	1 832	225		106	223	
2029	120					
2032	53			57		
	12 053	6 725	9 349	12 166	4 263	9 203

MORBANK						
2018				2017		
Forfall	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter
2018	-	-	-	1 973	307	8 971
2019	1 117	766	8 680	1 201	705	175
2020	1 849	40	572	2 260	40	29
2021	1 621	260	65	1 214	216	4
2022	1 022	74	12	1 475	74	4
2023	908	140	4	365	21	4
2024	387	80	4	318		4
2025	427	15	4	451		4
2026	415		4	426		4
2027	252		4	270		4
2028	832			106		
2029	120					
2032	53			57		
	9 003	1 375	9 349	10 116	1 363	9 203

Note 11

ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONSLÅN

KONSERN OG MORBANK

ISIN.NR.	Valuta	Låneopptak	Innløsningsrett	Rente	31.12.2018
NO0010809304	NOK	31.10.2017	2023	3 mnd NIBOR + 1,55	502
NO0010791692	NOK	03.05.2017	2022	3 mnd NIBOR + 1,46	201
Ansvarlig lån					703

ISIN.NR.		Låneopptak	Innløsningsrett	Rente	31.12.2018
NO0010532765	NOK	10.09.2009	2019	11,70 %	293
Fondsobligasjoner					293

ISIN.NR.		Låneopptak	Innløsningsrett	Rente	31.12.2018
NO0010796154	NOK	15.06.2017	2022	3 mnd NIBOR + 3,25	349
Fondsobligasjoner					349

Fondsobligasjonen NO0010532765 er klassifisert som gjeld. Denne obligasjonen er i likhet med tidligere år presentert som gjeld i bankens regnskap, da banken har vurdert avtalens utforming dithen at banken ikke har en ubetinget rett til å unnlate å betale renter til enhver tid.

Fondsobligasjonen NO0010796154 er klassifisert som egenkapital i balansen og inngår i kjernekapitalen. Basert på at banken har en ensidig rett til ikke å betale renter eller hovedstol til investorene kvalifiserer den ikke som gjeld etter IAS 32. Rentekostnadene presenteres ikke på linjen rentekostnader i resultatregnskapet, men som en reduksjon av opptjent egenkapital. Kostnadene innregnes ved betaling. Det er betalt 15,2 mill. kroner i renter i 2018. Det er påløpt ytterligere 0,7 mill. kroner i rentekostnader ved årsskiftet, slik at til sammen tilordnes 11,4 mill. kroner av resultatet etter skatt i 2018 til fondsobligasjonseierne.

Det foreligger ingen rett til konvertering av ansvarlige lån/fondsobligasjoner til egenkapitalbeviskapital. Konsernet har ikke investeringer i ansvarlig lånekapital i andre foretak (inkl. kredittinstitusjoner) ved utgangen av 2018. Verdipapirdokument og låneavtaler er gjort tilgjengelig på bankens hjemmeside.

Note 12

VERDIPAPIRGJELD

Morbankens verdipapirgjeld består av obligasjonslån og sertifikater kvotert i norske kroner. Møre Boligkreditt AS har utstedt obligasjoner med fortrinnsrett kvotert i norske kroner og i Euro.

Innlån med flytende rente vurderes til amortisert kost. For de med fastrentebetingelser benyttes virkelig verdisikring med verdiendringer over resultatet. Banken verdisikrer rente- og valutarisiko på individuelt nivå. Det eksisterer en entydig, direkte og dokumentert sammenheng mellom verdiendringer på sikringsinstrumentet og sikringsobjektet. Sammenhengen dokumenteres ved en test av sikringseffektivitet ved inngåelse av transaksjonen og gjennom sikringsforholdets løpetid. Sikringsgevinster og -tap medfører en justering i den balanseførte verdien av sikrede lån. Disse sikringsjusteringene i balanseført verdi amortiseres over gjenværende sikringsperiode ved en justering i lånets effektive rente dersom sikringen ikke lenger er effektiv, dersom sikring avbrytes eller ved annen opphør av sikring. Ved å benytte nevnte prinsipp gir det en riktig regnskapspresentasjon som er i samsvar med bankens rente- og valutastyring og reelle økonomiske utvikling.

Finansielle instrument i virkelig verdisikring

KONSERN					MORBANK			
2017		2018			2018		2017	
Pålydende verdi	Bokført verdi	Pålydende verdi	Bokført verdi		Pålydende verdi	Bokført verdi	Pålydende verdi	Bokført verdi
4 958	5 266	8 405	8 806	Verdisikret verdipapirgjeld med verdiendringer over resultatet	277	283	277	292
4 958	374	8 405	545	Finansielle derivat benyttet i sikringsbokføring	277	6	277	17

Resultatførte verdiendringer på finansielle instrument i virkelig verdisikring

KONSERN				MORBANK	
2017	2018			2018	2017
-92	-174	Verdisikret verdipapirgjeld med verdiendringer over resultatet		10	16
90	173	Finansielle derivat benyttet i sikringsbokføring		-10	-17
-2	-1	Totalt		0	-1

Verdipapirgjeld

KONSERN			MORBANK	
31.12.2017	31.12.2018		31.12.2018	31.12.2017
-	-	Sertifikatgjeld, nominell verdi	-	-
24 017	26 325	Obligasjongjeld, nominell verdi	5 409	6 082
58	68	Opptjente renter	7	8
413	587	Verdjusteringer	-1	-
24 488	26 980	Sum verdipapirgjeld	5 415	6 090

Endringer i verdipapirgjeld

KONSERN

	Balanse 31.12.17	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	Balanse 31.12.18
Sertifikatgjeld, nominell verdi	-				-
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	24 017	6 675	4 367		26 325
Opptjente renter	58			10	68
Verdijusteringer	413			174	587
Sum verdipapirgjeld	24 488	6 675	4 367	184	26 980

MORBANK

	Balanse 31.12.17	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	Balanse 31.12.18
Sertifikatgjeld, nominell verdi	-				-
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	6 082	800	1 473		5 409
Opptjente renter	8			-1	7
Verdijusteringer	-			-1	-1
Sum verdipapirgjeld	6 090	800	1 473	-2	5 415

Forfallstidspunkt for forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer, nominell verdi

KONSERN			MORBANK		
2017	2018	Forfall	2018	2017	
3 459		2018		1 382	
4 000	3 092	2019	1 409	1 500	
6 844	6 844	2020	1 100	1 100	
5 100	5 900	2021	2 900	2 100	
3 363	3 363	2022			
	2 375	2023			
	2 500	2024			
1 050	1 050	2025			
201	1 201	2028			
24 017	26 325	Sum	5 409	6 082	

Note 13

KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENT

Implementeringseffekter av IFRS 9 pr 1.1.2018

De nye reglene knyttet til klassifisering og måling resulterte ikke i noen vesentlige endringer for konsernet sammenlignet med hvordan finansielle instrumenter ble målt iht. IAS 39. Målekategorien Aksjer tilgjengelig for salg med verdiendringer over utvidet resultat opphørte å eksistere fra 1.1.2018. Konsernets verdiendringer på aksjer og egenkapitalinstrumenter ble innregnet i ordinært resultat fra dette tidspunktet. For morbanken må utlån som er klargjort for salg til Møre Boligkreditt AS klassifiseres til virkelig verdi da disse utlånene ikke holdes for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer, og verdiendringer på disse utlånene vil bli bokført over ordinært resultat og inngå i regnskapslinjen «Andre driftsinntekter».

Følgende tabell viser en avstemming av balanseførte beløp i henhold til IAS 39 mot balanseførte beløp i henhold til IFRS 9 pr 1.1.2018:

	IAS 39				IFRS 9	
	Kategori	Beløp	Reklassifisering	Remåling	Beløp	Kategori
		31.12.2017		forventet tap	01.01.2018	
KONSERN						
Finansielle eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	L & R - AC	637			637	AC
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	L & R - AC	1 295			1 295	AC
Utlån til og fordringer på kunder	L & R - AC	52 944		1	52 945	AC
Utlån til og fordringer på kunder	FVPL	3 923			3 923	FVPL
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	FVPL	6 096			6 096	FVPL
Finansielle derivater	FVPL	1 004			1 004	FVPL
Aksjer og andre verdipapirer vurdert til virkelig verdi via resultatet	FVPL	0	188		188	FVPL
Aksjer og andre verdipapirer vurdert som tilgjengelig for salg	AFS	188	-188		0	FVOCI

IAS 39					IFRS 9	
	Kategori	Beløp 31.12.2017	Reklassifisering	Remåling forventet tap	Beløp 01.01.2018	Kategori
MORBANK						
Finansielle eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	L & R - AC	637			637	AC
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	L & R - AC	2 497			2 497	AC
Utlån til og fordringer på kunder	L & R - AC	31 909	-3 251	22	28 680	AC
Utlån til og fordringer på kunder	FVPL	3 923	3 251	-9	7 165	FVPL
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	FVPL	6 461			6 461	FVPL
Finansielle derivater	FVPL	564			564	FVPL
Aksjer og andre verdipapirer vurdert til virkelig verdi via resultatet	FVPL	0	188		188	FVPL
Aksjer og andre verdipapirer vurdert som tilgjengelig for salg	AFS	188	-188		0	FVOCI

Finansielle eiendeler og forpliktelser balanseføres på det tidspunkt konsernet blir part i instrumentenes kontraktmessige betingelser. En finansiell eiendel fraregnes når de kontraktmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller selskapet overfører den finansielle eiendelen på en slik måte at risiko- og fortjenestepotensialet ved den finansielle eiendelen i det alt vesentlige blir overført. Finansielle forpliktelser fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

KLASSIFISERING OG MÅLING

Konsernets beholdning av finansielle instrument klassifiseres ved første gangs regnskapsføring i henhold til IFRS 9. Finansielle eiendeler klassifiseres i en av følgende kategorier:

- virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- amortisert kost

Klassifiseringen av de finansielle eiendelene er avhengig av to faktorer:

- formålet ved anskaffelsen av det finansielle instrumentet
- de kontraktmessige kontantstrømmene til de finansielle eiendelene

Finansielle eiendeler vurdert til amortisert kost

Kategoriseringen av eiendelene forutsetter at følgende krav er oppfylt:

- eiendelen er anskaffet for å motta kontraktmessige kontantstrømmer
- kontantstrømmene består utelukkende av hovedstol og renter

Alle utlån og fordringer i konsernregnskapet, men med unntak av fastrenteutlån, er vurdert til amortisert kost med utgangspunkt i forventede kontantstrømmer. Forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir amortisert over lånets løpetid.

Finansielle forpliktelser vurdert til amortisert kost

Verdipapirgjeld, herunder verdipapirgjeld som inngår i virkelig verdisikring, lån og innskudd fra kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder, er vurdert til amortisert kost med utgangspunkt i forventede kontantstrømmer. Beholdning av egne obligasjoner føres som reduksjon av gjelden.

Finansielle instrument vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet

Konsernets beholdning av obligasjoner i likviditetsporteføljen er klassifisert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, basert på selskapets forretningsmodell. Porteføljen holdes ikke utelukkende for å motta renter og avdrag. Beholdningen av fastrenteutlån er klassifisert til virkelig verdi for å unngå regnskapsmessig misforhold sett i forhold til underliggende renteswapper.

Finansielle derivater er kontrakter som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- eller valutarisiko banken har påtatt seg. Finansielle derivater bokføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, og balanseføres brutto pr. kontrakt som henholdsvis eiendel eller gjeld.

Aksjeporteføljen bokføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.

Tap og gevinst som følge av verdiendringer på de eiendeler og gjeld som måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet blir regnskapsført i den perioden de oppstår.

NIVÅER

Verdsettelsen av finansielle instrumenter innplasseres i ulike nivåer basert på kvaliteten på markedssdata for den enkelte type instrument.

Nivå 1 – Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked

I nivå 1 innplasseres finansielle instrumenter som verdsettes ved bruk av noterte priser i aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og fondsandeler, samt statsobligasjoner og sertifikater på LCR-nivå 1 som omsettes i aktive markeder.

Nivå 2 – Verdsettelse basert på observerbare markedssdata

I nivå 2 innplasseres finansielle instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, inkludert noterte priser i ikke aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser. I kategorien inngår i hovedsak verdipapirgjeld, derivat og obligasjoner som ikke er på nivå 1.

Nivå 3 – Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedssdata

I nivå 3 innplasseres finansielle instrumenter som ikke kan verdsettes basert på direkte eller indirekte observerbare priser. I kategorien inngår i hovedsak utlån til og innskudd fra kunder, samt aksjer.

KONSERN - 2018	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost
Kontanter og fordringer på Norges Bank		857
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1 288
Utlån til og fordringer på kunder	3 811	56 535
Sertifikater og obligasjoner	6 789	
Aksjer og andre verdipapirer	182	
Finansielle derivater	1 209	
Sum finansielle eiendeler	11 991	58 680
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		955
Innskudd fra kunder		34 414
Finansielle derivater	525	
Verdipapirgjeld		26 980
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		996
Sum finansielle forpliktelser	525	63 345

KONSERN - 2017	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			637	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			1 295	
Utlån til og fordringer på kunder		3 923	52 944	
Sertifikater og obligasjoner		6 096		
Aksjer og andre verdipapirer				188
Finansielle derivater	1 004			
Sum finansielle eiendeler	1 004	10 019	54 876	188
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			569	
Innskudd fra kunder		1 340	31 463	
Finansielle derivater	483			
Verdipapirgjeld			24 488	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 338	
Sum finansielle forpliktelser	483	1 340	57 858	-

MORBANK - 2018	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost
Kontanter og fordringer på Norges Bank		857
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		2 330
Utlån til og fordringer på kunder	7 307	29 752
Sertifikater og obligasjoner	7 095	
Aksjer og andre verdipapirer	182	
Finansielle derivater	584	
Sum finansielle eiendeler	15 168	32 939
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		1 668
Innskudd fra kunder		34 437
Finansielle derivater	502	
Verdipapirgjeld		5 415
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		996
Sum finansielle forpliktelser	502	42 516

MORBANK - 2017	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			637	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			2 497	
Utlån til og fordringer på kunder		3 923	31 909	
Sertifikater og obligasjoner		6 461		
Aksjer og andre verdipapirer				188
Finansielle derivater	564			
Sum finansielle eiendeler	564	10 384	35 043	188
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			654	
Innskudd fra kunder		1 340	31 480	
Finansielle derivater	480			
Verdipapirgjeld			6 090	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 338	
Sum finansielle forpliktelser	480	1 340	39 562	-

Renteinntekter inntektsføres ved bruk av effektiv rentemetode. Dette innebærer løpende inntektsføring av renter med tillegg av amortisering av etableringsgebyrer. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Alle gebyrer som overstiger direkte transaksjonsutgifter knyttet til rentebærende inn- og utlån inngår i beregningen av balansepostens effektive rente og amortiseres over forventet løpetid.

Inntektsføring av renter etter effektiv rentemetode benyttes både for balanseposter som vurderes til amortisert kost, og balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet, med unntak av etableringsgebyrer på utlån til virkelig verdi som inntektsføres når de opptjenes. Renteinntekter på nedskrevne engasjementer beregnes ved bruk av effektiv rente av nedskrevet verdi. Renteinntekter på finansielle instrumenter inkluderes på linjen for "Netto renteinntekter".

Renteinntekter

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
169	178	Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til virkelig verdi	194	177
1 618	1 762	Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til amortisert kost	1 186	1 111
1 787	1 940	Renteinntekter	1 380	1 288

Rentekostnader

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
18	0	Rentekostnader fra finansielle forpliktelser målt til virkelig verdi	0	18
669	761	Rentekostnader fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	472	429
687	761	Rentekostnader	472	447

Note 14

FINANSIELLE INSTRUMENT TIL AMORTISERT KOST

Utlån måles til virkelig verdi ved første gangs måling med tillegg av direkte transaksjonskostnader. Ved fastsettelse av utlånets verdi på transaksjonstidspunktet (transaksjonspris) kommer etableringsgebyr til fradrag og periodiseres over utlånets løpetid som en del av utlånets effektive rente. Utlån måles etterfølgende til amortisert kost ved anvendelse av effektiv rentemethode. Den effektive renten er den renten på inngåelsestidspunktet som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontantstrømmer over utlånets forventede levetid, til netto balanseført verdi av utlånet. Ved gjennomføring av denne beregningen estimeres kontantstrømmene, og alle kontraktsmessige vilkår ved utlånet blir tatt i betraktning. Virkelig verdi på instrumentene som handles i et aktivt marked er basert på omsatt kurs på balansedagen. For de finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes egne verdivurderinger basert på gjeldende markedsforhold, alternativt verdivurdering fra annen markedsaktør.

KONSERN	31.12.2018		31.12.2017	
	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi
Kontanter og fordringer på Norges Bank	857	857	637	637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 288	1 288	1 295	1 295
Utlån til og fordringer på kunder	56 535	56 535	52 944	52 944
Sum finansielle eiendeler	58 680	58 680	54 876	54 876
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	955	955	569	569
Innskudd fra kunder	34 414	34 414	31 463	31 463
Verdipapirgjeld	27 039	26 980	24 575	24 488
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	1 000	996	1 363	1 338
Sum finansielle forpliktelser	63 408	63 345	57 970	57 858

MORBANK	31.12.2018		31.12.2017	
	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi
Kontanter og fordringer på Norges Bank	857	857	637	637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 330	2 330	2 497	2 497
Utlån til og fordringer på kunder	29 752	29 752	31 909	31 909
Sum finansielle eiendeler	32 939	32 939	35 043	35 043
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	1 668	1 668	654	654
Innskudd fra kunder	34 437	34 437	31 480	31 480
Verdipapirgjeld	5 428	5 415	6 106	6 090
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	1 000	996	1 363	1 338
Sum finansielle forpliktelser	42 533	42 516	39 603	39 562

KONSERN - 2018	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank	857			857
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1 288		1 288
Utlån til og fordringer på kunder			56 535	56 535
Sum finansielle eiendeler	857	1 288	56 535	58 680
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		955		955
Innskudd fra kunder			34 414	34 414
Verdipapirgjeld		27 039		27 039
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 000		1 000
Sum finansielle forpliktelser	-	28 994	34 414	63 408

KONSERN - 2017	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637			637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1 295		1 295
Utlån til og fordringer på kunder			52 944	52 944
Sum finansielle eiendeler	637	1 295	52 944	54 876
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		569		569
Innskudd fra kunder			31 463	31 463
Verdipapirgjeld		24 575		24 575
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 363		1 363
Sum finansielle forpliktelser	-	26 507	31 463	57 970

MORBANK - 2018	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank	857			857
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		2 330		2 330
Utlån til og fordringer på kunder			29 752	29 752
Sum finansielle eiendeler	857	2 330	29 752	32 939
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		1 668		1 668
Innskudd fra kunder			34 437	34 437
Verdipapirgjeld		5 428		5 428
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 000		1 000
Sum finansielle forpliktelser	-	8 096	34 437	42 533

MORBANK - 2017	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637			637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		2 497		2 497
Utlån til og fordringer på kunder			31 909	31 909
Sum finansielle eiendeler	637	2 497	31 909	35 043
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		654		654
Innskudd fra kunder			31 480	31 480
Verdipapirgjeld		6 106		6 106
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 363		1 363
Sum finansielle forpliktelser	-	8 123	31 480	39 603

Note 15

FINANSIELLE INSTRUMENT TIL VIRKELIG VERDI

Finansielle instrumenter blir regnskapsført til virkelig verdi på avtaletidspunktet. Virkelig verdi på instrumentene som handles i et aktivt marked er basert på omsatt kurs på balansedagen. For de finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes egne verdivurderinger basert på gjeldende markedsforhold, alternativt verdivurdering fra annen markedsaktør. De finansielle instrumentene som vurderes til virkelig verdi, men som ikke handles i et aktivt marked er porteføljene av fastrenteutlån og ikke børsnoterte aksjer. For de unoterte aksjene hvor en ikke kan foreta en tilstrekkelig pålitelig måling av virkelig verdi benyttes anskaffelseskost, eller nedskrevet bokført verdi. Transaksjonskostnader ved finansielle eiendeler og forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi med verdiendring over resultatet balanseføres ikke.

En endring i diskonteringsrenten på 10 basispunkt vil gi et utslag på ca 10 mill. kroner på fastrenteutlånene.

KONSERN - 2018	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			3 811	3 811
Sertifikater og obligasjoner	4 696	2 093		6 789
Aksjer	7		175	182
Finansielle derivat		1 209		1 209
Sum finansielle eiendeler	4 703	3 302	3 986	11 991
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder				-
Verdipapirgjeld				-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		525		525
Sum finansielle forpliktelser	-	525	-	525

KONSERN - 2017	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			3 923	3 923
Sertifikater og obligasjoner	4 261	1 835		6 096
Aksjer	19		169	188
Finansielle derivat		1 004		1 004
Sum finansielle eiendeler	4 280	2 839	4 092	11 211
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			1 340	1 340
Verdipapirgjeld				-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		483		483
Sum finansielle forpliktelser	-	483	1 340	1 823

MORBANK - 2018	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			7 307	7 307
Sertifikater og obligasjoner	4 635	2 460		7 095
Aksjer	7		175	182
Finansielle derivat		584		584
Sum finansielle eiendeler	4 642	3 044	7 482	15 168
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder				-
Verdipapirgjeld				-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		502		502
Sum finansielle forpliktelser	-	502	-	502

MORBANK - 2017	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			3 923	3 923
Sertifikater og obligasjoner	4 201	2 260		6 461
Aksjer	19		169	188
Finansielle derivat		564		564
Sum finansielle eiendeler	4 220	2 824	4 092	11 136
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			1 340	1 340
Verdipapirgjeld				-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		480		480
Sum finansielle forpliktelser	-	480	1 340	1 820

Tilnærming til verddivurdering av finansielle instrumenter på nivå 3 i verdsettelseshierarkiet:

Fastrentelån

Det har ikke vært vesentlige endringer i tilnærmingen til verddivurdering av fastrentelån i 2018. Virkelig verdi beregnes basert på kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med en markedsrente som er avstemt mot de priser som gjelder for tilsvarende fastrentelån på balansedagen. Det er i 2018 resultatført totalt 7,3 mill. kroner som følge av verdiendringer medregnet endring i kredittspread på fastrentelån. Verdiendringen fremkommer i resultatlinjen Andre driftsinntekter i resultatoppstillingen.

Aksjer

Aksjene på nivå 3 i verdsettelseshierarkiet er hovedsakelig bankens investering i Eksportfinans ASA (66 mill. kroner) og bankens eierinteresse i Vipps AS (39 mill. kroner).

Bankens eierinteresse i Eksportfinans ASA er verddivurdert med utgangspunkt i eierinteressens relative andel av egenkapitalen i Eksportfinans, justert for urealiserte verdiendringer på underliggende finansielle investeringer og innlån i Eksportfinans. Fra verdien trekkes en likviditetsrabatt på 20 %. Verdien av Eksportfinans er redusert med 7 mill. kroner i 2018.

KONSERN Nivå 3 utvikling	Utlån til og fordringer på kunder	Aksjer
Balanseført verdi pr 31.12.17	3 923	169
Kjøp/økning	866	2
Salg/reduksjon	968	16
Overført til Nivå 3	0	0
Overføring ut av Nivå 3	0	0
Gevinst/tap i perioden	-10	20
Balanseført verdi pr 31.12.18	3 811	175

MORBANK Nivå 3 utvikling	Utlån til og fordringer på kunder	Aksjer
Balanseført verdi pr 31.12.17	3 923	169
Effekt av implementering av IFRS9	3 242	0
Kjøp/økning	1 120	2
Salg/reduksjon	968	16
Overført til Nivå 3	0	0
Overføring ut av Nivå 3	0	0
Gevinst/tap i perioden	-10	20
Balanseført verdi pr 31.12.18	7 307	175

Note 16

DATTERSELSKAP

KONSERNSTRUKTUR

Selskap	Hjemland	Hovedvirksomhet	Eierandel	Stemmeandel
Møre Eiendomsmegling AS	Norge	Eiendomsmegling	100%	100%
Sparebankeiendom AS	Norge	Eiendomsforvaltning	100%	100%
Møre Boligkreditt AS	Norge	Finansiering	100%	100%
Morselskap Sparebanken Møre	Norge	Bank		

Transaksjoner med datterselskaper

Dette er transaksjoner mellom morbanken og 100 % eide datterselskap som er foretatt på armlengdes avstand og til armlengdes priser.

Avregning av finansieringskostnader/-inntekter mellom segmentene gjøres løpende til morbankens fundingkostnad. Internrenten for dette defineres som effektiv 3 måneders NIBOR + et påslag for lang finansiering (1,83 % i 2018 og 1,65 % i 2017).

Husleie fordeles etter bruksareal på det enkelte segment basert på de samme prinsipper og til de samme priser som for morbanken, til markedsleie.

Andre tjenester (kontorrekvisita, IT-utstyr m.m.) kjøpes av det enkelte segment fra morbanken til samme pris som morbanken oppnår hos eksterne leverandører.

Det vil være transaksjoner mellom Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS knyttet til overføring av utlånsportefølje til Møre Boligkreditt AS, og ved at Sparebanken Møre yter lån og kreditter ovenfor kredittforetaket. De økonomiske vilkår for overføring av lån fra Sparebanken Møre skal være til markedsverdi. Dersom det kjøpes boliglån med fast rente skal prisen justeres for over/underkurs.

Sparebanken Møre er ansvarlig for at de lån som skal overføres til Møre Boligkreditt AS er korrekt etablert og i samsvar med de krav som er nedfelt i avtale mellom kredittforetak og morbank. I tilfelle brudd på disse krav, vil banken være erstatningsansvarlig for de tap som foretaket måtte få som følge av feilen. Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS har formalisert renteoppgjør for transaksjonsdager fra tidspunkt for overføring av portefølje av utlån til tidspunkt for oppgjør av vederlaget.

For å sikre rettidig betaling til eiere av obligasjonslån med fortrinnsrett (OMF) og tilhørende derivatavtaler, er det etablert en rullerende kredittfasilitet («Revolving Credit Facility Agreement») mellom Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS. Sparebanken Møre garanterer for rettidig kupongbetaling og betalinger knyttet til derivatavtaler på utestående OMF-lån fra Møre Boligkreditt AS, samt tilbakebetaling av hovedstol på de OMF-lån som forfaller de løpende neste 12 måneder. I tillegg til den rullerende kredittfasiliteten har Møre Boligkreditt AS en rammekreditt i Sparebanken Møre med bevilget ramme på 5 mrd. kroner.

I prising av tjenester Sparebanken Møre yter overfor Møre Boligkreditt AS skilles det mellom faste og variable kostnader for kredittforetaket. Faste kostnader defineres som kostnader kredittforetaket må bære uavhengig av aktiviteten knyttet til utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett, erverv av portefølje mv. Variable kostnader defineres som kostnader knyttet til størrelse på portefølje ervervet av Sparebanken Møre og det arbeidet som må utøves fra bankens ansatte for å levere tilfredsstillende tjenester gitt antall kunder i porteføljen.

De vesentligste transaksjonene som er foretatt og eliminert i konsernregnskapet er som følger:

MORBANK	2018	2017
Resultat		
Renter og kredittprovisjoner fra datterselskaper	26	28
Mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskap	152	156
Betalt husleie til Sparebankeiendom AS	17	17
Forvaltningshonorar fra Møre Boligkreditt AS	34	30
Balanse		
Fordring på datterselskap	1 300	1 328
Obligasjoner med fortrinsrett	818	425
Gjeld til datterselskap	890	102
Akkumulert overført låneportefølje til Møre Boligkreditt AS	23 424	21 164

Note 17

DRIFTSSEGMENT

Virksomheten i konsernet er inndelt i tre strategiske driftssegmenter etter tjenestespekter/produkttilbud og type kunde, som også er rapporteringssegmenter etter IFRS 8. Inndelingen tilsvarer strukturen i rapporteringen som løpende skjer til administrerende direktør og bankens styre, som øverste beslutningstakere. De forskjellige driftssegmentene selger til dels forskjellige produkter, har noe ulik risikoprofil, men retter seg mye mot de samme kundegruppene.

Inndeling i driftssegmenter og finansiell informasjon vedrørende segmenter er presentert i tabell nedenfor. Det vesentligste av inntekter og kostnader er fordelt på konsernets driftssegmenter etter reelt forbruk eller aktivitetsbaserte fordelingsnøkler. Det definerte segmentresultatet er resultat før skatt. Skattekostnaden fordeles ikke ut på segmentene.

Transaksjoner mellom driftssegmentene gjøres til markedsverdier, tilsvarende som for transaksjoner med datterselskaper. Se note 16 for ytterligere informasjon om vilkår.

Konsernet er delt inn i følgende tre rapporteringssegment:

Rapporteringssegment	Selskapsnavn	Produkt/Virksomhet
Næringsliv	Sparebanken Møre	Finansiering, betalingsformidling, sparing/plassering, rådgivning mv.
Personmarked	Sparebanken Møre	Finansiering, betalingsformidling, sparing/plassering, rådgivning mv.
	Møre Boligkreditt AS 1)	Finansiering (lån med pant i bolig)
Eiendomsmegling	Møre Eiendomsmegling AS	Megling av bolig- og næringseiendommer

1) Utlån til borettslag fra Møre Boligkreditt AS er innregnet i næringslivssegmentet.

Geografisk fordeling

Konsernets aktiviteter er i all hovedsak begrenset til Møre og Romsdal som er definert som konsernets hjemmemarked. Resultat- og balansetall rapporteres derfor ikke geografisk fordelt. Aktiviteter utenom fylket skiller seg ikke fra konsernets andre aktiviteter mht. risiko eller avkastning. Se note 3 og note 5 for mer informasjon. I elimineringer/annet inngår Sparebankeiendom AS, som håndterer eiendomsforvaltning av egne bygg.

Resultat - 2018	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Netto renteinntekter	1 179	-7	454	732	0
Andre driftsinntekter	248	24	100	104	20
Sum inntekter	1 427	17	554	836	20
Driftskostnader	603	98	120	367	18
Resultat før tap	824	-81	434	469	2
Tap på utlån	16	0	14	2	0
Resultat før skatt	808	-81	420	467	2
Skattekostnad	203				
Resultat etter skatt	605				

Nøkkeltall - 2018	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Utlån til kunder 1)	60 346	1 244	17 964	41 138	0
Innskudd fra kunder 1)	34 414	588	11 804	22 022	0
Garantiforpliktelser	1 418	0	1 412	6	0
Innskuddsdekning	57,0	47,3	65,7	53,5	0,0
Antall årsverk	361	159	51	138	13

Resultat - 2017	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Netto renteinntekter	1 100	-20	422	698	0
Andre driftsinntekter	242	35	93	96	18
Sum inntekter	1 342	15	515	794	18
Driftskostnader	590	101	113	358	18
Resultat før tap	752	-86	402	436	0
Tap på utlån	13	-5	17	1	0
Resultat før skatt	739	-81	385	435	0
Skattekostnad	182				
Resultat etter skatt	557				

Nøkkeltall - 2017	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Utlån til kunder 1)	56 867	943	16 815	39 109	0
Innskudd fra kunder 1)	32 803	567	11 231	21 005	0
Garantiforpliktelser	1 717	0	1 706	11	0
Innskuddsdekning	57,7	60,1	66,8	53,7	0,0
Antall årsverk	359	155	51	140	13

1) Datterselskapet Møre Boligkreditt AS er en del av segmentet Personmarked. Kredittforetakets hovedmålsetning er å utstede obligasjoner med fortrinnsrett rettet mot nasjonale og internasjonale investorer, og selskapet er et ledd i Sparebanken Møres langsiktige finansieringsstrategi. Hovedtall for selskapet vises i egen tabell.

MØRE BOLIGKREDITT AS		
Resultat	2018	2017
Netto renteinntekter	274	261
Andre driftsinntekter	-1	-13
Sum inntekter	273	248
Driftskostnader	42	38
Resultat før tap	231	210
Tap på utlån, garantier m.v.	1	-3
Resultat før skatt	230	213
Skattekostnad	56	48
Resultat for perioden	174	165

Balanse	2018	2017
Utlån til kunder	23 409	21 162
Egenkapital	1 767	1 667

Note 18

ANDRE DRIFTSINNTEKTER

Alle gebyrer relatert til betalingstransaksjoner inntektsføres løpende. Honorarer og gebyrer fra salg eller formidling av aksjer, aksjefond, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskaper, inntektsføres når de er opptjent. Kundehandler med finansielle instrumenter vil generere inntekter i form av marginer og kurtasje, som inntektsføres når handelen er gjennomført. Margininntekter vil kunne være realiserte på tidspunkt for kontraktsinngåelse, men vil også kunne inneholde en kredittrisikopremie knyttet til kundens evne til å gjøre opp mulige forpliktelser som følge av fremtidige endringer i kontraktens markedsverdi. Dersom marginen inneholder en kredittrisikopremie vil denne inntektsføres i takt med opptjeningen. Utbytte på aksjer inntektsføres når utbyttet er endelig vedtatt.

KONSERN			MORBANK		
2017	2018	Note	2018	2017	
2	3	Utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning	16	155	158
35	34	Garantiprovisjon		34	35
18	19	Inntekter fra forsikringssalg		19	18
8	12	Inntekter fra fondssalg/verdipapirer		12	8
28	34	Inntekter fra aktiv forvaltning		34	28
13	12	Diverse gebyr tilknyttet utlån		12	13
2	2	Interbankgebyrer		2	2
12	13	Gebyr sjekk og giro		13	12
49	49	Gebyr fra kort		49	49
9	8	Gebyr utenlandsk betalingsformidling		8	9
22	25	Andre gebyrer og provisjonsinntekter		25	21
196	208	Sum gebyrer og provisjonsinntekter		208	195
-26	-25	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester		-25	-26
-20	-10	Fastrenteutlån		-10	-20
26	18	Derivat knyttet til fastrenteutlån		18	26
-87	-176	Utstedte obligasjoner og sertifikater		11	13
67	176	Derivat knyttet til utstedte obligasjoner og sertifikater		-10	-17
-10	10	Kursgevinst/-tap aksjer		10	-10
23	-24	Kursgevinst/-tap obligasjoner		-23	23
38	38	Valutahandel (for kunder)		38	38
9	6	Øvrige inntekter		14	7
46	38	Netto verdiendring og gevinst/tap på verdipapirer og valuta	<u>12 15</u>	48	60
2	1	Driftsinntekter faste eiendommer		0	0
18	20	Inntekter eiendomsmegling		0	0
3	0	Salgsgevinster bygg		0	3
1	3	Øvrige driftsinntekter		32	33
24	24	Sum diverse inntekter		32	36
242	248	Andre driftsinntekter	<u>17</u>	418	423

Note 19

DRIFTSKOSTNADER EKSKL. PERSONAL

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
93	100	IT-kostnader	100	93
21	22	Telefon/Porto/Kontorrekvisita/Reisekostn./KM mm.	22	21
17	16	Markedsføringskostnader	16	17
31	31	Av- og nedskrivninger varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	27	27
28	26	Lokalkostnader	39	41
3	2	Honorar ekstern revisor	1	2
11	11	Kostnader varige driftsmidler	11	11
3	5	Formuesskatt	5	3
48	50	Andre driftskostnader	37	34
255	263	Sum andre driftskostnader	258	249

Note 20

LEIEAVTALER

Alle bankens leieavtaler er operasjonelle.

Leie av forretningslokaler

Banken leier 26 av sine forretningslokaler fra eksterne utleiere, samt 2 fra bankens heleide eiendomsselskap Sparebankeiendom AS. For informasjon om kontorenes lokaliteter og areal, se note 23.

	2018	2017
Husleie betalt til:		
Sparebankeiendom AS	17	16
Andre eksterne utleiere	19	20

Varighet leieavtaler

Leieavtaler med eksterne utleiere er i hovedsak av 10 års varighet (noen på 1 år) med 12 måneder gjensidig oppsigelsesfrist og til markedspriser. Leieavtaler med datterselskapet Sparebankeiendom AS har en oppsigelsesfrist på 6 måned og løper ett år i gangen. Leiebetalingen er markedspris.

Kontraktsfestede fremtidige leiekostnader (nominelle beløp)	Innen 1 år	Mellom 1-5 år	Mer enn 5 år
Sparebankeiendom AS	17	0	0
Andre eksterne utleiere	19	78	97
Sum	36	78	97

Andre vesentlige avtaler

Konsernet har outsourcet det vesentligste av driften innen IT-området. Sparebanken Møre inngikk i 2015 en ny avtale med EVRY om levering av IT-tjenester for sin bankvirksomhet. Avtalen har en totalverdi på ca NOK 185 millioner kroner og løper ut 2019, med opsjon på forlengelse med ytterligere to år. Avtalen ble i desember 2018 forlenget med to år. Sparebanken Møre viderefører samarbeidet om en komplett portefølje av bankløsninger og driftstjenester fra EVRY.

EVRY leverer løsninger som understøtter sentrale banktjenester som innskudd, finansiering, kort og betalingsformidling, regnskap og rapportering, meldingsdistribusjon og kundedialogtjenester, selvbetjeningskanaler og løsninger for bankkontor. Sammen med løsningene leverer EVRY drift av samtlige bankløsninger og infrastruktur.

Note 21

LØNN OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

KONSERN			MORBANK	
2017	2018	(Mill. kroner)	2018	2017
231	238	Lønn og andre kontantytelser	225	218
3	2	Honorarer styret/generalforsamling	2	3
11	13	Bonus/overskuddsdeling 1)	13	11
25	22	Pensjonskostnad (note 22)	22	25
35	36	Arbeidsgiveravgift	36	35
14	14	Arbeidsgiveravgift (finansskatt)	14	14
16	15	Andre personalkostnader	15	16
335	340	Sum lønn m.v.	327	322

2017	2018	Bemanning:	2018	2017
376	373	Hel- og deltidsansatte pr. 31.12	359	362
387	374	Gjennomsnittlig antall ansatte	360	372
359	361	Årsverk pr. 31.12	348	346
366	360	Gjennomsnittlig antall årsverk	347	353

1) Deler av bonusen (ca 50 %) for 2018 og 2017 ble gitt i form av egenkapitalbevis (MORG). Egenkapitalbevisene ble kjøpt i markedet til børskurs, totalt ca 27 000 EKB i 2018 og ca 25 000 EKB i 2017.

Banken har pr. 31.12.2018 ikke forpliktelser overfor adm. direktør, medlemmer av styret eller andre ansatte til å gi spesielt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet, foruten en etterlønnssavtale på 6 måneder for adm. direktør. Det eksisterer ingen ordninger eller regnskapsmessige forpliktelser vedr. overskuddsdelinger, opsjoner, tegningsretter og lignende for noen av de nevnte personene. Vedrørende konsernets bonusordninger vises det til omtale i NUES-dokumentet punkt 12. Administrerende direktør har kontraktsfestet 6 måneders oppsigelsestid. Det vises for øvrig til note 22 for beskrivelse av pensjonsordninger. All lønn og annen godtgjørelse til ansatte i konsernet og nærstående parter er kostnadsført ved regnskapsårets slutt. Pensjonskostnader er regnskapsmessig kostnad for banken inkl. premiebetaling ved de ulike pensjonsordningene.

Transaksjoner med nærstående parter

Styremedlem Ragna Brenne Bjerkeset er ansatt som prosessleder i ProtoMore Kunnskapspark. Selskapet har i 2018 fakturert Sparebanken Møre for sine tjenester, totalt kr 489 629. Styremedlem Henrik Grung er ansatt som partner i advokatselskapet Sands. Sands har i 2018 fakturert Sparebanken Møre for juridiske tjenester, totalt kr 190 293.

Transaksjonene er inngått på ordinære markedsmessige vilkår som om de var gjennomført mellom uavhengige parter.

KONSERN - Lønn, annen godtgjørelse, pensjon

Lønn til adm.direktør utgjorde 2 743 121 kroner i 2018 (2017: 2 224 086 kroner). Beregnet fordel av naturalytelse utgjorde 232 596 kroner (2017: 156 804 kroner). I tillegg er det i bankens regnskap kostnadsført årets kostnader vedrørende adm.

direktørs pensjonsavtale med 314 541 kroner (2017: 118 207 kroner) (jfr.note 22). Adm.direktør har en pensjonsalder på 65 år og det vil i perioden fra 65 til 67 år bli utbetalt en årlig pensjon som utgjør 70 % av sluttlønn. Fra fylte 67 år vil adm. direktør motta pensjon fra bankens ordinære innskuddspensjonsordning.

Lønn/honorar til tillitsvalgte organer

KONSERN (Tall i tusen kroner)	2018	2017
Generalforsamlingen	308	277
Styret	1 556	1 628
Honorar ekstern revisor (inkl. merverdiavgift)	3 009	3 512
- herav honorar for lovpålagt revisjon	1 795	1 987
- herav andre attestasjonstjenester	496	700
- herav skatterådgivning	97	196
- herav andre tjenester utenfor revisjon	621	629

Utlån, innskudd og garantier

KONSERN (Mill. kroner)	2018			2017		
	Utlån	Innskudd	Garantier	Utlån	Innskudd	Garantier
Generalforsamlingen	52	15	0	39	9	0
Styret	20	7	0	19	5	0
Ansatte	1 041	143	0	990	145	0

Utlån og andre forretningsmessige forhold til medlemmer av generalforsamlingen og styret er gitt til ordinære kundevilkår.

Rentesubsidiering av lån til ansatte

Fordelen av lån gitt til en rentesats som er lavere enn den rentesatsen (gjennomsnittlig 2,15 % i 2018) som gir grunnlag for fordelsbeskatning av ansatte er beregnet til 3 679 969 kroner mot 3 032 064 kroner i 2017.

Renteinntekter og rentekostnader knyttet til generalforsamling og styre

(Mill. kroner)	2018	2017
Renteinntekter	0	0
Rentekostnader	2	1

Lønn, annen godtgjørelse, pensjon - MORBANK

Tall i tusen kroner	Lønn/honorar		Annen godtgjørelse	
	2018	2017	2018	2017
Generalforsamlingen				
Jan Kåre Aurdal	50	43		
Øvrige medlemmer 3)	258	234		
Sum	308	277		
Styret				
Leif-Arne Langøy, styreleder	380	402		6
Roy Reite, styrets nestleder	186	205		
Ragna Brenne Bjerkeset	166	185		
Henrik Grung	190	194		
Jill Aasen	139	-		
Ann Magritt Bjåstad Vikebakk	175	179		
Helge Karsten Knudsen, ansattes representant 1)	160	164		
Marie Rekdal Hide, ansattes representant 2)	160	120		
Tidligere styremedlemmer:				
Elisabeth Maråk Støle	-	179	-	
Sum	1 556	1 628	0	6
Administrerende direktør				
Trond Lars Nydal	2 743	2 224	233	157
Ytelser til konsernledelsen				
Leder divisjon Personmarked Elisabeth Blomvik	1 397	633	126	15
Leder divisjon Næringslivsmarked Terje Krøvel	1 537	1 502	153	169
Leder seksjon Organisasjonsutvikling Kjetil Hauge	1 225	1 122	111	37
Leder seksjon Treasury og Markets Runar Sandanger	1 487	1 408	151	131
Leder seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom Idar Vattøy	1 368	1 344	118	129
Leder seksjon Risikostyring og Compliance Erik Røkke	1 358	1 264	145	98
Leder seksjon Forretningsstøtte Perdy Lunde	1 314	1 255	119	93
Leder seksjon Kommunikasjon og Konsernstøtte Tone S. Gjerdsbakk	1 238	1 172	137	132
Leder seksjon Kundeopplevelse Arild Sulebakk	1 165	-	41	-
Sum ytelser til konsernledelsen	12 089	9 701	1 102	805

Godtgjørelse til ekstern revisor (inkl. merverdiavgift)	2018	2017
Honorar ekstern revisor	1 762	2 232
- herav honorar for lovpålagt revisjon	1 388	1 575
- herav andre attestasjonstjenester	36	0
- herav skatterådgivning	37	116
- herav andre tjenester utenfor revisjon	301	542

1) Ordinær lønn utgjør kr 518 389 (2017: kr 499 449).

2) Ordinær lønn utgjør kr 545 704 (2017: kr 502 923).

3) Nestleder og medlemmer av Generalforsamlingen godtgjøres med kr 3 000 pr møte i 2018. Det er avholdt 2 møter i 2018.

Utlån og garantier

Tall i tusen kroner	2018		2017	
	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier
Generalforsamlingen				
Jan Kåre Aurdal	5 449	0	2 248	
Øvrige medlemmer (43 stk. i 2018 og 39 stk i 2017)	46 550	0	38 699	0
Styret				
Leif-Arne Langøy, styreleder	8	0	2	0
Roy Reite, styrets nestleder	0	0	0	0
Ragna Brenne Bjerkeset	3 503	0	3 616	0
Henrik Grung	0	0	0	0
Jill Aasen	0	0	0	0
Ann Magritt Bjåstad Vikebakk	7 671	0	6 633	0
Helge Karsten Knudsen, ansattes representant	3 553	0	4 827	0
Marie Rekdal Hide, ansattes representant	5 600	0	3 900	0
Tidligere styremedlemmer:				
Elisabeth Maråk Støle	-	0	0	0
Administrerende direktør				
Trond Lars Nydal	4 570	0	4 934	0
Ansatte	1 041 449	0	989 690	0

Utlån og andre forhold til medlemmer av styret og generalforsamlingen er gitt til ordinære kundevilkår.

Lån til adm.direktør og ansattes representant i styret er gitt til ansattevilkår.

Note 22

PENSJON

Konsernet har to pensjonsordninger, en ytelsesbasert pensjonsordning og en innskuddsbasert pensjonsordning. Konsernet er for øvrig med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon, AFP.

Konsernets pensjonsordninger oppfyller kravene i lov om tjenestepensjon.

Ytelsesbasert pensjonsordning ved egen pensjonskasse

Konsernet har tilbydd sine ansatte pensjoner definert som ytelsesplaner (alderspensjon). Ytelsesplanen er sikret gjennom innbetalinger til bankens pensjonskasse. Den eksisterende ytelsesbaserte pensjonsordningen ble lukket for nye medlemmer pr 31.12.2009. Med virkning fra 31.12.2015 ble ytelsesordningen ytterligere lukket ved at alle ansatte født i 1959 eller senere ble overført fra ytelsespensjon til innskuddspensjon.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser knyttet til den ytelsesbaserte ordningen regnskapsføres i henhold til IAS 19.

Pensjonsforpliktelsene er vurdert av aktuar årlig, basert på forutsetninger fastsatt av banken.

Pensjonsforpliktelsene og pensjonskostnaden er fastsatt ved bruk av en lineær opptjeningsformel. En lineær opptjeningsformel fordeler opptjeningen av fremtidige pensjonsytelser lineært over opptjeningstiden, og betrakter opptjente pensjonsrettigheter til de ansatte i løpet av en periode som årets pensjonskostnad. Netto pensjonskostnader blir medtatt i personalkostnadene i regnskapet.

Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av fremtidige, sannsynlige pensjonsutbetalinger og bygger på økonomiske og aktuarmessige beregninger og forutsetninger. Differansen mellom beregnet påløpt forpliktelse og verdien av pensjonsmidlene er ført i balansen. Aktuarielle gevinster og tap som skyldes endrede forutsetninger eller avvik mellom forventet og faktisk avkastning på pensjonsmidlene, innregnes i andre inntekter og kostnader i utvidet resultatregnskap i den perioden de oppstår.

Diskonteringsrenten baseres på renten på foretaksobligasjoner med høy kredittverdighet. Det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett vurderes å inneha de egenskaper som tilsier at det kan legges til grunn i beregningen av diskonteringsrenten.

Forventet avkastning på pensjonsmidler beregnes med samme rente som er benyttet for diskontering av pensjonsforpliktelsene. Avkastning utover diskonteringsrenten innregnes i andre inntekter og kostnader i utvidet resultatregnskap.

Innføring av nye ordninger eller endringer i eksisterende ordninger som skjer med tilbakevirkende kraft slik at de ansatte umiddelbart har opptjent en fripolise (eller endring i fripolise) resultatføres umiddelbart. Gevinst eller tap knyttet til innskrenkninger eller avslutning av pensjonsplaner resultatføres når dette skjer.

Den delen av konsernets pensjonsordning som er ytelsesbasert gir de ansatte rett til avtalte fremtidige pensjonsytelser på differansen mellom 70 % av sluttlønn ved opptjeningsalder 67 år og beregnet ytelse fra Folketrygden, forutsatt full opptjening (30 år). Forpliktelsen omfatter 70 (88) aktive medlemmer og 259 (245) pensjonister ved utgangen av 2018.

Innskuddsbasert pensjonsordning

For innskuddsbaserte pensjonsordninger innbetales det en prosentvis andel av inntekt, avhengig av den enkelte ansattes inntektsnivå. Det er inngått avtale med DNB, og innbetalingene utgiftsføres løpende. Innskuddsordningen er vedtatt å ha innskuddssatser på 7 % for lønn i intervallet opp til 7,1 ganger folketrygdens Grunnbeløp (G) og 15 % for lønn i intervallet 7,1 til 12 G. Pensjonspremien kostnadsføres når den påløper og presenteres under Lønn m.v.

Bankens datterselskap Møre Eiendomsmegling AS har ytet innskuddsbasert pensjonsordning til sine ansatte. Tilskuddet blir fastsatt som 3 % av den ansattes lønn.

Konsernets kostnad knyttet til innskuddspensjon utgjør 12 mill. kroner i 2018 (11 mill. kroner i 2017).

Pensjonsavtale adm. direktør

Adm.direktør har en pensjonsalder på 65 år og det vil i perioden fra 65 til 67 år bli utbetalt en årlig pensjon som utgjør 70 % av sluttlønn. Fra fylte 67 år vil adm. direktør motta pensjon fra bankens ordinære innskuddspensjonsordning.

Avtalefestet pensjon (AFP)

Konsernet deltok i finansnæringens AFP-ordning, som innebar at alle ansatte med pensjonsalder 67 år kunne velge å gå av med førtidspensjon fra og med 62 år. Denne ordningen ble i februar 2010 vedtatt avviklet og det var kun mulig å gå av med førtidspensjon etter den gamle ordningen fram til 31.12.2010. Som erstatning for den gamle AFP-ordningen ble det etablert en ny AFP-ordning. Den nye AFP-ordningen er, i motsetning til den gamle, ikke en førtidspensjonsordning, men en ordning som gir et livslangt tillegg på den ordinære pensjonen. De ansatte som er omfattet av den nye ordningen og som oppfyller vilkårene for AFP, kan velge å ta ut den nye AFP-ordningen fra og med fylte 62 år, også ved siden av å stå i jobb, og den gir ytterligere opptjening ved arbeid fram til 67 år. Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetakspensjonsordning, og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosent av lønn. Premien for 2018 ble fastsatt til 2,5 % av samlede utbetalinger mellom 1 G og 7,1 G til bedriftens arbeidstakere i aldersgruppen 13 til 61 år. For 2019 er premien fastsatt til 2,5 %. Det er ikke fondsoppbygging i ordningen og det forventes at premienivået vil øke for de kommende årene. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling og allokering av forpliktelse og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalinger kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Kostnadsførte premiebetalinger utgjør 4 mill. kroner i 2018 (4 mill. kroner i 2017).

Tallene i tabellene under er like for morbanken og konsernet.

Økonomiske og aktuarmessige forutsetninger

	Forpliktelser		Kostnader	
	31.12.2018	31.12.2017	2018	2017
Diskonteringsrente/forventet avkastning på midlene	2,80	2,40	2,40	2,60
Lønnsregulering	2,75	2,50	2,50	2,25
Pensjonsregulering	0	-	0	-
Regulering av folketrygden grunnbeløp	2,50	2,25	2,25	2,00
Arbeidsgiveravgift	19,10	19,10	19,10	19,10
Dødelighetsrisiko mv.	K 2013BE	K 2013BE	K 2013BE	K 2013BE
Uføretariff	IR02	IR02	IR02	IR02

Pensjonskostnader i ordinært resultat	2018	2017
Nåverdi av pensjonsopptjening i året inklusive administrasjonskostnader	5	5
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktelser	8	8
Forventet avkastning av pensjonsmidler	-7	-8
Nettoeffekt ved overgang til innskudd	0	0
Periodens netto pensjonskostnad fra pensjonskassen	6	6
Endring nåverdi pensjonsopptjening øvrige pensjonsordninger	-2	1
Pensjonskostnader over bankens drift, inkl. kostnader til innskuddspensjon og AFP-ordningene	18	18
Totale pensjonskostnader	22	25

Spesifikasjon av estimatavvik i utvidet resultat	2018	2017
Endring i diskonteringsrenten	18	-9
Endring i andre økonomiske forutsetninger	-1	-14
Estimatavvik på pensjonsmidler	-5	11
Sum estimatavvik	12	-12

Totale pensjonsforpliktelser/-midler	2018	2017
Pensjonsforpliktelse	308	334
Verdi av pensjonsmidler	-325	-322
Netto pensjonsforpliktelser/-midler pensjonskassen	-17	11
Netto pensjonsforpliktelser toppledere/banksjefer	30	33
Sum netto pensjonsforpliktelser/-midler	13	44
- Herav presentert under eiendeler: "Overfinansiering ytelsespensjonsordning"	-17	0
- Herav presentert under gjeld: "Avsetninger og andre forpliktelser"	30	44

Fonderte pensjonsforpliktelser	2018	2017
Pensjonsforpliktelser pr 01.01	334	328
Årets pensjonsopptjening	5	5
Pensjonsutbetaling	-16	-15
Rentekostnader	8	8
Arbeidsgiveravgift	-4	-2
Aktuarielle gevinster/tap	-19	9
Pensjonsforpliktelser 31.12	308	334

Fonderte pensjonsmidler	2018	2017
Pensjonsmidler pr 01.01	322	321
Totalt innbetalt	20	10
Utbetalte pensjoner	-16	-15
Forventet avkastning	7	8
Aktuarielle gevinster/tap	-8	-1
Pensjonsmidler 31.12	325	322

Estimert innbetaling for 2019 utgjør 20 mill. kroner.

Pensjonsforpliktelser øvrige ordninger	2018	2017
Pensjonsforpliktelser pr 01.01	33	33
Årets pensjonsopptjening	0	0
Pensjonsutbetaling	-2	-3
Rentekostnader	1	1
Aktuarielle gevinster/tap	0	1
Øvrige endringer	-1	0
Pensjonsforpliktelser 31.12	30	33

Sensitivitetsanalyse	Endring i diskonteringsrenten i %	Effekt på bruttoforpliktelsen i % pr 31.12.2018	Effekt på pensjonskostnaden i % i 2018
Sikret ordning (pensjonskassen)	0,5	-6,2	5,9
Sikret ordning (pensjonskassen)	-0,5	6,7	6,4
Usikrede ordninger (øvrige ordninger)	0,5	-5,0	-
Usikrede ordninger (øvrige ordninger)	-0,5	5,7	-

Sensitivitetsanalysen over er basert på endring i diskonteringsrenten, gitt at alle andre forutsetninger holdes konstante.

Sensitivitetsberegningen er utført ved bruk av samme metode som aktuarberegningen for beregning av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Historisk utvikling	2018	2017	2016	2015	2014
Brutto pensjonsforpliktelser inkl. arbeidsgiveravgift	308	334	328	346	485
Brutto pensjonsmidler	-325	-322	-321	-315	-447
Øvrige pensjonsforpliktelser	30	33	33	28	29
Netto balanseførte pensjonsforpliktelser/-midler	13	44	40	59	68
- Herav presentert under eiendeler: "Overfinansiering ytelsespensjonsordning"	-17				
- Herav presentert under gjeld: "Avsetninger og andre forpliktelser"	30				

Forvaltning av pensjonskassens midler

Sparebanken Møre har egen pensjonskasse som håndterer pensjonsytelsene ved en opptjeningsalder på 67 år.

Kapitalen skal forvaltes under hensyn til sikkerhet, risikospredning, avkastning og likviditet. Pensjonskassen skal drive kapitalforvaltningen slik at riktig oppfyllelse av forsikringsforpliktelsene sikres. Forvaltningen skal særlig ivareta sikkerhet over tid på bakgrunn av pensjonskassens langsiktige forpliktelser.

Innenfor rammen av forsvarlig sikkerhet og risikospredning skal pensjonskassen over tid søke å oppnå så god avkastning av de forvaltede midler som mulig.

Langsiktigheten i forvaltningen tilsier at pensjonskassen må påta seg både renterisiko og markedsrisiko for å være sikret en moderat meravkastning utover den risikofrie plasseringsrenten.

Pensjonskassen skal sørge for tilstrekkelig god likviditet til å foreta påregnelige utbetalinger.

Pensjonskassen har investert i 4 164 (4 575) egenkapitalbevis utstedt av Sparebanken Møre. Utover dette har ikke pensjonskassen investert i finansielle instrument utstedt av Sparebanken Møre eller i eiendommer som eies eller benyttes av banken.

Pensjonskassen har et innskudd i Sparebanken Møre på 18 millioner kroner i 2018 (12 millioner kroner).

Investeringsprofil pensjonsmidler	2018		2017	
	Virkelig verdi	Andel i %	Virkelig verdi	Andel i %
Aksjer	76	14,4	81	15,5
Fondsandeler	50	9,5	0	0,0
Obligasjoner/sertifikat	348	66,2	366	70,0
Bankinnskudd	52	9,9	76	14,5
Sum pensjonsmidler	526	100,0	523	100,0

Av de totale pensjonsmidlene på 526 mill. kroner (523 mill. kroner) er 325 mill. kroner (322 mill. kroner) knyttet til ytelsesordningen i Sparebanken Møre. Øvrige pensjonsmidler på 201 mill. kroner (201 mill. kroner) er knyttet til utstedte fripoliser, som administreres av Sparebanken Møres Pensjonskasse.

Verdijustert kapitalavkastning i %	2018	2017
Sum pensjonsmidler	0,46	4,69

Note 23

VARIGE DRIFTSMIDLER

Anleggsmidler er vurdert til historisk kostpris inkl. direkte henførbare kostnader fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Når eiendeler blir solgt eller avhendet blir kostprisen og akkumulerte avskrivninger tilbakeført i regnskapet, og evt. gevinst eller tap fra salget/avhendingen blir resultatført. Kostprisen for anleggsmidler er kjøpsprisen, inkludert avgifter og direkte oppkjøpskostnader knyttet til å sette anleggsmiddelet i stand for bruk. Utgifter påløpt etter at anleggsmiddelet er tatt i bruk, reparasjon og vedlikehold, blir kostnadsført.

Det blir foretatt dekomponering av vesentlige varige driftsmidler for avskrivningsformål, når komponentens anskaffelseskost er betydelig i forhold til total anskaffelseskost og brukstid er vesentlig forskjellig.

Avskrivning er beregnet ved bruk av lineær metode med følgende tidsprofil, hensyntatt restverdi:

Driftsmiddel	Tidsprofil avskrivning
Tomter	Avskrives ikke
Fritidseiendommer	Avskrives ikke
Bygninger	50 år
Tekniske installasjoner	10 år
Inventar	8-10 år
Biler	5 år
Kontormaskiner	5 år
IT-utstyr	3-5 år

Det foretas årlig en revurdering av resterende levetid og restverdier for hvert driftsmiddel. Ved hvert rapporteringstidspunkt vurderes hvorvidt det foreligger indikasjoner på fall i materielle eiendelers verdi. Dersom slike indikasjoner foreligger, beregnes eiendelens gjenvinnbare beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall, grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantstrømgenererende enheter). En kontantstrømgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppe som genererer inngående kontantstrøm, som i alt vesentlig er uavhengig fra andre eiendeler eller grupper. Eiendelens balanseførte beløp nedskrives umiddelbart til gjenvinnbart beløp, om bokført verdi er høyest.

Tilsvarende vurderes det hvorvidt grunnlaget for tidligere nedskrivninger er til stede. Dersom grunnlaget for tidligere års nedskrivninger ikke lenger er tilstede, reverseres tidligere års nedskrivninger over resultatet. Varige driftsmidler presenteres således til historisk kost fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall.

Driftsmidler som hver for seg er av mindre betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller varig verdifall, men vurderes som grupper.

Anlegg under utførelse er klassifisert som anleggsmidler og er regnskapsført til pådratte kostnader relatert til anleggsmiddelet. Anlegg under utførelse blir ikke avskrevet før anleggsmiddelet blir tatt i bruk. Gevinst eller tap ved salg av varige driftsmidler resultatføres løpende.

Bygninger og tomter er i sin helhet eid av bankens datterselskap, Sparebankeiendom AS. Byggene er kun beregnet til eget bruk i operasjonell drift av banken, og er derfor ikke definert som investeringseiendommer. Bygningsmassen består også av fritidsboliger som disponeres av ansatte. Byggene til bankvirksomheten er lokalisert i konsernets geografiske hjemmemarked, Møre og Romsdal fylke. Samlet areal er ca. 10 000 kvm, hvorav ca. 500 kvm er utleid til eksterne leietakere. Bare mindre deler av lokalene er ledig pr. dato (ca. 1 400 kvm) og det er kun næringslokaler i byggene. Byggene er bokført til historisk kost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Det er ingen indikasjoner på verdifall i konsernets bygningsmasse.

KONSERN

31.12.2018	Sum	Bygg, inkl. tekn.install, tomter/hytter	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	369	277	26	66
Tilgang	7	3	1	3
Avgang	4	0	0	4
Anskaffelseskost 31.12	372	280	27	65
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	141	66	21	54
Årets avskrivninger	15	8	3	4
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	5	0	0	5
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	151	74	24	53
Regnskapsført verdi 31.12	220	206	2	12
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	48	0	18	30
Beregnet restverdi på anleggsmidler	66			

KONSERN

31.12.2017	Sum	Bygg, inkl. tekn.install, tomter/hytter	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	356	270	21	65
Tilgang	14	7	6	1
Avgang	1	0	1	0
Anskaffelseskost 31.12	369	277	26	66
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	127	59	20	48
Årets avskrivninger	15	7	2	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	1	0	1	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	141	66	21	54
Regnskapsført verdi 31.12	228	211	5	12
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	40	0	17	23
Beregnet restverdi på anleggsmidler	70			

MORBANK

31.12.2018	Sum	Bygg, inkl. tekn.install.	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	118	31	25	62
Tilgang	7	2	1	4
Avgang	4	0	0	4
Anskaffelseskost 31.12	121	33	26	62
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	81	10	20	51
Årets avskrivninger	11	4	3	5
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	5	0	0	5
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	87	14	23	51
Regnskapsført verdi 31.12	34	20	2	12
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	46	0	18	28

MORBANK

31.12.2017	Sum	Bygg, inkl. tekn.install.	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	106	25	20	61
Tilgang	13	6	6	1
Avgang	1	0	1	0
Anskaffelseskost 31.12	118	31	25	62
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	70	7	18	45
Årets avskrivninger	12	3	3	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	1	0	1	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	81	10	20	51
Regnskapsført verdi 31.12	37	21	5	11
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	39	0	17	22

Note 24

IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler består av aktiverte kostnader knyttet til kjøp av programvare, lisenser og lignende.

Immaterielle eiendeler ervervet separat balanseføres til kost. Kostnaden ved immaterielle eiendeler ervervet ved oppkjøp balanseføres til virkelig verdi i åpningsbalansen i konsernet. Balanseførte immaterielle eiendeler regnskapsføres til kost, redusert for eventuell av- og nedskrivning. Immaterielle eiendeler avskrives over forventet brukstid.

Beløp betalt for lisenser og programvare balanseføres og avskrives lineært over forventet brukstid. Forventet brukstid er normalt fem år. Kjøpt programvare balanseføres til anskaffelseskost med tillegg av utgifter for å bringe programvaren klar til bruk. Vurdering av nedskrivningsbehov gjennomføres årlig. Utgifter knyttet til vedlikehold av programvare og IT-systemer kostnadsføres løpende over resultatregnskapet.

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
115	126	Anskaffelseskost 01.01	125	114
11	16	Tilgang	16	11
0	3	Avgang	3	0
126	139	Anskaffelseskost 31.12	138	125
68	84	Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	83	67
16	16	Avskrivninger	16	16
0	0	Nedskrivninger	0	0
0	3	Avgang	3	0
84	97	Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	96	83
47	42	Bokført verdi 01.01	42	47
42	42	Bokført verdi 31.12	42	42
20	20	Lineære avskrivningssatser i prosent	20	20
5	5	Økonomisk levetid i antall år	5	5

Note 25

ANDRE EIENDELER

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
8	7	Overtatte eiendeler	7	8
39	39	Kapitalinnskudd i Sparebanken Møres Pensjonskasse	39	39
28	24	Øvrige fordringer	20	25
75	70	Sum andre eiendeler	66	72

Overtatte eiendeler utgjør totalt 7 mill. kroner (8 mill. kroner i 2017). Dette består av boligeiendommer 3 mill. kroner (4 mill. kroner) og tomter 4 mill. kroner (4 mill. kroner). Disse eiendommene er i hovedsak ervervet som ledd i realisering av bankens pant. Det er ikke noe mål for Sparebanken Møre å sitte som eier av overtatte eiendommer. I de tilfeller der akseptabel pris ikke blir oppnådd, blir eiendommene forsøkt utleid.

Note 26

SKATT

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring utsatt skatt.

Utsatt skatt/eiendel ved utsatt skatt er utregnet på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld ved utgangen av regnskapsåret. Midlertidige negative og positive forskjeller som blir reversert eller kan reverseres i samme periode, er utlignet og nettoført.

Eiendel ved utsatt skatt blir regnskapsført når det er sannsynlig at konsernet vil ha tilstrekkelige skattemessige overskudd til å nyttiggjøre eiendelen. På hver balansedato foretar konsernet en gjennomgang av regnskapsført eiendel ved utsatt skatt og dets regnskapsførte verdi. Konsernet vil eventuelt redusere eiendelen i den grad konsernet ikke lenger kan nyttiggjøre seg den.

Betalbar skatt, utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er regnskapsført over utvidet resultat i den grad dette relaterer seg til forhold som er regnskapsført over utvidet resultat. Midlertidige forskjeller, herunder tilhørende beregnet utsatt skatt knyttet til estimatavvik på pensjoner er således ført over utvidet resultat, samt betalbar skatt knyttet til verdiendring på basisspreader.

Utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er målt basert på forventet fremtidig skattesats til de selskapene i konsernet hvor det har oppstått midlertidige forskjeller. Utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er regnskapsført uavhengig av når forskjellene vil reverseres. Eiendel ved utsatt skatt er ført opp til nominell verdi.

Sparebanken Møre er gjenstand for finansskatt og har derfor en skattesats på 25 %, både for 2017, 2018 og 2019. For datterselskapene ble imidlertid skattesatsen endret til fra 24 % i 2017 til 23 % med virkning fra 2018. Skattesatsen er foreslått ytterligere redusert til 22 % med virkning fra 2019. For morbanken er dermed både betalbar skatt og utsatt skatt beregnet med en skattesats på 25 % for alle årene. For datterselskapene er det benyttet en skattesats på 23 % ved beregning av betalbar skatt for 2018, samt for utsatt skatt pr 31.12.2017. Ved beregning av utsatt skatt pr 31.12.2018 er det benyttet en skattesats på 22 %. Ved beregning av betalbar skatt for datterselskapene i 2017 ble det benyttet en skattesats på 24 %.

Hele skattekostnaden er knyttet til Norge.

Skattekostnad i resultatregnskapet

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
199	195	Betalbar skatt på periodens resultat *)	136	145
-14	2	Endring i utsatt skatt mot ordinært resultat	7	-9
-3	6	For mye/lite kostnadsført tidligere år	3	-3
182	203	Skattekostnad	146	133
24,6	25,1	Effektiv skattesats (skattekostnad i % av resultat før skatt)	20,2	19,6

*) Renter på fondsobligasjon ført mot egenkapital reduserer betalbar skatt pr 31.12.2018 i balansen med 4 mill. kroner (2 mill. kroner pr 31.12.2017).

Skattekostnad i utvidet resultat

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
-3	3	Endring i utsatt skatt som følge av estimatavvik på pensjon	3	-3
-	-4	Effekt på betalbar skatt av verdiendring på basisspreader	0	-
-3	-1	Skattekostnad i utvidet resultat	3	-3

Spesifikasjon av forskjellen mellom regnskapsmessig og skattemessig resultat

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
739	808	Resultat før skattekostnad	721	677
-3	-12	Ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader knyttet til aksjer	-164	-159
-8	-15	Fradragsberettigede renter på fondsobligasjon ført som egenkapital	-15	-8
26	14	Andre ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader	14	26
43	-11	Endringer i midlertidige forskjeller	-28	36
797	784	Skattepliktig inntekt	528	572
197	191	Skyldig betalbar skatt på ordinært resultat (25 % for morbanken og 23 % for datterselskapene)	132	143
0	-4	Skyldig betalbar skatt på utvidet resultat (25 % for morbanken og 23 % for datterselskapene)	0	0
197	187	Skyldig betalbar skatt i balansen	132	143

Spesifikasjon av midlertidige forskjeller og sammensetningen av utsatt skatt

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
		Midlertidige forskjeller knyttet til:		
-60	-47	Driftsmidler	-65	-82
187	206	Pensjonsforpliktelser	206	187
1	0	Merverdi knyttet til overført portefølje av utlån	0	1
-133	-163	Andre midlertidige forskjeller	-136	-127
-5	-4	Netto negative (-)/positive forskjeller mot ordinært resultat	5	-21
-231	-219	Andel av netto pensjonsforpliktelse ført mot utvidet resultatregnskap	-219	-231
3	3	Deltakerlignede selskaper	3	3
-233	-220	Totale negative (-)/positive forskjeller	-211	-249
-59	-54	Eiendel (-) eller forpliktelse ved utsatt skatt (25 % for morbanken og 22 % for datterselskapene)	-53	-62
-	0	Skatteeffekt av implementering av IFRS 9	3	-
-59	-54	Balanseført eiendel (-) eller forpliktelse ved utsatt skatt	-50	-62

Avstemming av skattekostnad mot resultat før skatt

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
179	196	25 % av resultat før skatt (23 % for datterselskapene)	180	169
-1	-3	Aksjer 25 % (23 %)	-41	-40
7	4	Andre ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader 25 % (23 %)	4	7
-3	6	For mye/lite kostnadsført tidligere år	3	-3
182	203	Sum skattekostnad	146	133

Note 27

RESULTAT PR. EGENKAPITALBEVIS

Basisresultat pr. egenkapitalbevis (EKB) er beregnet som forholdet mellom årets resultat som tilfaller eierne av egenkapitalbevis iht. egenkapitalbevisbrøken i morselskapet 01.01, og antall utstedte egenkapitalbevis ved utgangen av året, justert for evt. emisjoner som ikke gir rett til fullt utbytte. Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis avviker ikke fra basisresultatet pr. egenkapitalbevis.

KONSERN	2018	2017
Resultat pr egenkapitalbevis (kroner) 2)	29,80	27,70
Utvannet resultat pr egenkapitalbevis (kroner)	29,80	27,70
Årets resultat som tilfaller egenkapitalbeviserne:		
Årets resultat	594	551
Egenkapitalbevisernes andel av resultatet iht EKB-brøken 1)	294	273
Veid antall EKB egenbeholdning	45 110	48 700
Antall egne EKB 31.12	28 183	44 215
Antall egne EKB 01.01	44 215	29 850
Veid gjennomsnittlig utestående EKB	9 841 844	9 838 254
Antall utestående EKB 31.12	9 858 774	9 842 734
Antall utestående EKB 01.01	9 842 734	9 857 104
Veid gjennomsnittlig antall EKB utstedt	9 886 954	9 886 954
Antall EKB 31.12	9 886 954	9 886 954
Antall EKB 01.01	9 886 954	9 886 954

1) Egenkapitalbevisbrøken som danner grunnlaget for fordeling av overskuddet til egenkapitalbeviserne er utregnet basert på tall for morbank. Fondsobligasjoner og fond for urealiserte gevinster er holdt utenfor beregningen. Egenkapitalbevisbrøken var 49,6 % både i 2018 og i 2017.

2) Resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet som egenkapitalbevisernes andel av resultatet som tilordnes egenkapitaleierne delt på antall utstedte egenkapitalbevis ved utgangen av året, justert for emisjoner som ikke gir rett til fullt utbytte.

Note 28

KAPITALDEKNING

Sparebanken Møres kapitaldekning er beregnet i henhold til IRB grunnleggende for kredittrisiko. Beregninger knyttet til markedsrisiko baseres på standardmetoden og for operasjonell risiko på basismetoden.

Minstekravet til ren kjernekapital ved årsskiftet for Pilar 1 er 12,0 prosent. Den motsykliske kapitalbufferen ble økt fra og med 31. desember 2017 til 2 prosent og vil f.o.m. 31. desember 2019 ytterligere økes til 2,5 prosent. Finanstilsynet fastsatte i 2016 Sparebanken Møres Pilar 2-tillegg til 1,8 prosent. Ved ny vurdering av dette tillegget i 2018 ble det redusert til 1,7 prosent, dog minimum 590 millioner kroner, med virkning fra 31. mars 2019. Finansdepartementet har fastsatt minstekrav til uvektet egenkapitalandel på 3 prosent med ikrafttredelse 30. juni 2017. I tillegg skal det være en kjernekapitalbuffer på minst 2 prosent.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt at konsernets rene kjernekapital skal minimum utgjøre 14,8 prosent. Det legges vekt på at de ulike enhetene i konsernet til enhver tid har tilstrekkelig kapitalisering. Videre skal vurdering av risikoprofil, kapitalbehov og lønnsomhet til enhver tid bygge på konsernets langsiktige strategiske plan. Det gjennomføres en beregning av konsernets kapitalbehov ved årlig ICAAP.

Analyser foretatt i forbindelse med Sparebanken Møres ICAAP 2018 viser at konsernet tilfredsstiller kapitalkravene med god margin.

Note 2 "Risikostyring" gir ytterligere informasjon om Sparebanken Møres kapitalstruktur og forholdet til kapitaldekningsregelverket. Det vises også til konsernets Pilar 3-dokument, som ligger tilgjengelig på Sparebanken Møres internetsider.

I tillegg til regulatorisk kapital beregner Sparebanken Møre også økonomisk kapital. Nivået på den økonomiske kapitalen sier noe om hvilke kapitalreserver som må være til stede for å dekke uventede tap for konsernet. Økonomisk kapital benyttes i den løpende styringen av Sparebanken Møre, og ligger til grunn for forretningsmessige beslutninger. Basert på fordeling av økonomisk kapital beregnes en risikojustert egenkapital som fordeles utover på ulike segment, avdelinger og kunder. Det er den risikojusterte egenkapitalen som blant annet danner grunnlag for avdelingers måloppnåelse knyttet til egenkapitalavkastning.

Nærmere om ICAAP i Sparebanken Møre

Sparebanken Møres ICAAP er tilpasset det ståsted konsernet har ressursmessig, kompetansemessig, modellmessig og erfaringsmessig. Vurdering av kapitalbehov bygger på en vurdering av risikoprofil og en vurdering av kvaliteten på styring og kontroll. Konklusjonene er basert på tallmateriale og profesjonelt skjønn.

Det er utarbeidet egne styrevedtatte retningslinjer for ICAAP, og den er en vesentlig og integrert del av Sparebanken Møres årlige strategiprosess. Normalt skal prosessen gjennomføres én gang pr år, men det kan inntreffe hendelser som gjør det nødvendig å gjennomføre/revidere ICAAP oftere enn én gang årlig. De interne retningslinjene angir hendelser som medfører at formelle vurderinger rundt dette må gjennomføres.

Retningslinjene for ICAAP legger føringer for en bred deltakelse fra ulike ledernivå i Sparebanken Møre, samt fra ulike avdelinger og seksjoner. Konsernets styre tar også en aktiv del i Sparebanken Møres ICAAP-prosess, blant annet gjennom arbeidet med strategisk plan, samt ved revidering av sentrale styringsdokument for konsernet. Styret mottar månedlig rapportering gjennom året om utviklingen i konsernets risiko- og kapitalsituasjon.

I beregning av kapitalbehov blir alle vesentlige risikoer vurdert. Risikoene blir vurdert både enkeltvis og samlet. Ved modellsimuleringer blir både moderate og konservative utviklingsperspektiv lagt til grunn.

En analyse av Sparebanken Møres risikoeksponering skal gi et bilde på risikoprofilen som grunnlag for å bedømme kapitalbehov. Hvert risikomoment blir vurdert ut fra sannsynlighet og konsekvens (iboende risiko) og hvordan Sparebanken Møre har mulighet til å håndtere/kontrollere risikoen effektivt. Risikoreduserende tiltak vil redusere den iboende risikoen, og institusjonen står igjen med en restrisiko. En vurdering av sannsynlighet og konsekvens for restrisikoen medfører videre en vurdering av hvilken kapital Sparebanken Møre har behov for å holde for å møte uventede tap knyttet til den enkelte risikoen. Vurdering av restrisikoen gir

også grunnlag for å iverksette tiltak for å begrense risikoen ytterligere.

Konsernets internrevisor, EY, involveres i konsernets ICAAP. Internrevisor holdes orientert om prosessen løpende, gir innspill underveis, og gjennomgår dokumentasjon som oversendes styret. Gjennom året gjennomfører internrevisor også sine egne risikovurderinger, og utarbeider en egen evaluering/rapport om Sparebanken Møres ICAAP. Denne inngår som en del av dokumentasjonen som oversendes til Finanstilsynet.

I forbindelse med ICAAP gjennomføres det to ulike typer scenariomodelleringer og stresstester. Den ene metoden er basert på en økonomisk simuleringsmodell knyttet til basisalternativ i langsiktig strategisk plan, mens den andre metoden har fokus på stresstesting av kredittområdet. I ICAAP blir det ikke tatt hensyn til eventuelle diversifiseringseffekter mellom ulike risikoområder.

Sparebanken Møres Pilar 3-dokument gir ytterligere beskrivelse av disse stresstestene og effekter på konsernets kapitaldekning.

KONSERN			MORBANK	
2017	2018		2018	2017
989	989	Egenkapitalbevis	989	989
-5	-3	- egne egenkapitalbevis	-3	-5
355	356	Overkursfond	356	355
349	349	Fondsobligasjoner	349	349
1 216	1 391	Utjevningsfond	1 391	1 216
125	125	Gavefond	125	125
2 470	2 649	Grunnfondskapital	2 649	2 470
78	-	Verdireguleringsfond	-	78
138	153	Foreslått utbytte	153	138
141	156	Foreslått utbyttemidler for lokalsamfunnet	156	141
222	229	Annen egenkapital	1	0
6 078	6 394	Sum balanseført egenkapital	6 166	5 857
-100	-42	Goodwill, immaterielle eiendeler og andre fradrag	-42	-100
-14	-14	Verdijustering av fin. eiendeler og forpliktelser verdsatt til virkelig verdi	-13	-14
0	-13	Fradrag overfinansiering pensjon	-13	
254	197	Fondsobligasjoner	197	254
-151	-173	Justert forventet tap IRB-portefølje	-137	-107
-138	-153	Fradrag for foreslått utbytte	-153	-138
-141	-156	Fradrag for foreslått utbyttemidler til lokalsamfunnet	-156	-141
5 788	6 041	Sum kjernekapital	5 849	5 610
5 185	5 495	Sum ren kjernekapital	5 303	5 007
530	703	Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital (tilleggskapital)	703	530
6 318	6 743	Sum ansvarlig kapital	6 552	6 140

Kapitalkrav fordelt etter engasjementskategorier

Engasjementskategorier i standardmetoden kredittrisiko

2017	2018		2018	2017
0	0	Stater og sentralbanker	0	0
14	12	Lokale og regionale myndigheter	12	13
3	4	Offentlig foretak	4	3
36	38	Institusjoner	406	348
0	0	Foretak	10	10
25	32	Obligasjoner med fortrinnsrett	37	28
8	8	Egenkapitalposisjoner	8	8
86	50	Øvrige engasjement	163	191
172	144	Sum kapitalkrav kredittrisiko, standardmetoden	640	601

Engasjementskategorier i grunnleggende IRB-metode kredittrisiko

2017	2018		2018	2017
638	689	Massemarked pant i fast eiendom	342	338
47	50	Massemarked øvrige engasjementer	50	47
682	734	Foretak SMB	713	664
549	543	Foretak spesialiserte	542	549
252	304	Foretak øvrige	304	252
2 168	2 320	Sum kapitalkrav kredittrisiko, grunnleggende IRB-metode	1 951	1 850
2 340	2 464	Sum kapitalkrav kredittrisiko	2 591	2 451

Engasjementskategorier markedsrisiko

2017	2018		2018	2017
0	0	Gjeld	0	0
0	0	Egenkapital	0	0
0	0	Valuta	0	0
29	44	Risiko for svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-tillegg)	4	4
29	44	Sum kapitalkrav markedsrisiko	4	4

200	207	Operasjonell risiko (basismetoden)	195	186
0	0	Fradrag i kapitalkravet	0	0
2 569	2 715	Sum kapitalkrav før overgangsregel	2 790	2 641
181	37	Kapitalkrav overgangsregel (Basel I-gulvet)	0	0
2 750	2 751	Sum kapitalkrav etter overgangsregler	2 790	2 641

32 105	33 930	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag) før overgangsregel	34 880	33 001
2 265	460	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag) overgangsregel	0	0
34 370	34 390	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag) etter overgangsregel	34 880	33 001
1 542	1 548	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	1 570	1 485

Bufferkrav

2017	2018		2018	2017
859	860	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	872	825
1 031	1 032	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	1 046	990
687	688	Motsyklisk kapitalbuffer, 2,0 prosent	698	660
2 578	2 579	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	2 616	2 475
1 065	1 368	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	1 117	1 047

Kapitaldekning i prosent av beregningsgrunnlaget etter overgangsregel

2017	2018		2018	2017
18,4	19,6	Ansvarlig kapital	18,8	18,6
16,8	17,6	Kjernekapital	16,8	17,0
15,0	16,0	Ren kjernekapital	15,2	15,2

Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio LR)

2017	2018		2018	2017
8,2	8,1	Uvektet kjernekapitalandel	7,7	8,0

Note 29

EGENKAPITALBEVIS OG EIERSTRUKTUR

Egenkapitalbevis

Sparebanken Møre hadde ved utgangen av 2018 egenkapitalbevis pålydende 989 mill. kroner, fordelt på 9 886 954 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner. Utover dette består egenkapitalbeviserne kapital av utjevningsfondet på 1 391 mill. kroner og overkurs på 356 mill. kroner. Det er ingen begrensninger i stemmeretten etter vedtektene. Det eksisterer heller ikke rettigheter som kan medføre at det blir utstedt nye egenkapitalbevis.

Egne egenkapitalbevis

Pålydende av egne egenkapitalbevis er presentert i balansen på egen linje, som reduksjon til utstedte egenkapitalbevis. Kjøpspris utover pålydende er ført mot grunnfondet og utjevningsfondet i henhold til historisk vedtatt fordeling. Tap eller gevinst på transaksjoner med egne egenkapitalbevis blir bokført direkte mot grunnfondet og utjevningsfondet i henhold til deres innbyrdes forhold.

Kostnader ved egenkapitaltransaksjoner

Transaksjonskostnader knyttet til en egenkapitaltransaksjon blir regnskapsført direkte mot egenkapitalen.

Investorpolitikk

Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen. Egenkapitaleierne andel av nettoresultatet som avsettes som utbyttedmidler, tilpasses bankens egenkapitalsituasjon. Sparebanken Møres resultatdisponering skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

Det eksisterer ingen særavtaler mellom banken og eiere. Styret kan ikke nekte kjøp eller salg av egenkapitalbevis utover det som fremgår av bestemmelsene i aksjeloven.

Klassifisering av utbytte

Utbytte på egenkapitalbevis og avsetning til utbyttedmidler for lokalsamfunnet klassifiseres som annen egenkapital frem til det er vedtatt av bankens generalforsamling.

Andre egenkapitalposter

Verdireguleringsfondet består av samlede netto verdiendringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg. Realiserte gevinster og tap, samt nedskrivninger resultatføres i den perioden de oppstår. Konsernet har ikke konvertible obligasjoner eller andre instrument som kan omgjøres til egenkapital.

Egenkapitalbeviskapital

Sparebanken Møres egenkapitalbeviskapital utgjør 988 695 400 kroner fordelt på 9 886 954 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner.

Egenkapitalbeviskapitalen er tatt opp i ni omganger:

År	Emisjonstype	Endring i egenkapitalbeviskapital	Total egenkapitalbeviskapital	Antall egenkapitalbevis
1988	Offentlig emisjon	100,0	100,0	1 000 000
1993	Offentlig emisjon	100,0	200,0	2 000 000
1994	Offentlig emisjon	150,0	350,0	3 500 000
1996	Offentlig emisjon	100,0	450,0	4 500 000
1996	Ansatte emisjon	1,7	451,7	4 516 604

1998	Offentlig emisjon	100,0	551,7	5 516 604
1998	Ansatte emisjon	0,9	552,6	5 526 154
2008	Utbytteemisjon	42,3	594,9	5 949 153
2009	Rettet emisjon	58,5	653,4	6 534 264
2010	Fondsemisjon	130,7	784,1	7 841 116
2013	Rettet emisjon	148,6	932,7	9 327 603
2013	Reparasjonsemisjon	54,1	986,8	9 868 144
2013	Ansatte emisjon	1,9	988,7	9 886 954

Egenkapitalbeviserens andel av resultatet

Fortjeneste pr. egenkapitalbevis beregnes ved å dividere resultatet som tilfaller eierne av egenkapitalbevisene med antall utstedte egenkapitalbevis pr. 31.12, justert for eventuelle emisjoner i løpet av året som ikke gir rett til fullt utbytte. Egenkapitalbeviserens andel av resultatet tilsvarer egenkapitalbeviskapitalens, utjevningsfondets og overkursfondets andel av bankens totale egenkapital ved begynnelsen av året. Ved en utvidelse av egenkapitalbeviskapitalen i løpet av året i form av en emisjon, medtas en tidsveiet andel av økningen fra og med innbetalingstidspunktet.

20 største eierne pr 31.12.2018	Antall	Andel av EKB i %
Sparebankstiftelsen Tingvoll	901 000	9,11
Cape Invest AS	751 000	7,60
Verdipapirfond Pareto Aksje Norge	419 467	4,24
Verdipapirfond Nordea Norge Verdi	386 014	3,90
Wenaasgruppen AS	380 000	3,84
MP Pensjon	339 781	3,44
Pareto AS	304 355	3,08
Wenaas Kapital AS	230 161	2,33
FLPS - Princ All Sec	207 782	2,10
Verdipapirfondet Eika egenkapital	173 000	1,75
Beka Holding AS	150 100	1,52
Verdipapirfondet Landkreditt Utbytte	125 000	1,26
Lapas AS (Leif-Arne Langøy)	113 500	1,15
State Street Bank	75 913	0,77
PIBCO AS	75 000	0,76
Forsvarets personell pensjonskasse	63 660	0,64
Odd Slyngstad	59 915	0,61
Malme AS	55 000	0,56
U Aandals Eftf AS	50 000	0,51
Stiftelsen Kjell Holm	49 850	0,50
Sum 20 største	4 910 498	49,67
Totalt	9 886 954	100,00

Nøkkeltall (morbank)

	2018	2017	2016	2015	2014
Børskurs	283	262	254	188	216
Antall utstedte egenkapitalbevis	9 886 954	9 886 954	9 886 954	9 886 954	9 886 954
Egenkapitalbeviskapital (mill. kroner)	989	989	989	989	989
Utjevningsfond (mill. kroner)	1 391	1 216	1 092	935	799
Overkurs (mill. kroner)	356	355	354	354	353
Egenkapitalbevisbrøk - årlig gjennomsnitt	49,6	49,6	49,6	49,6	49,6
Egenkapitalbevisbrøk 31.12	49,6	49,6	49,6	49,6	49,6
Kontantutbytte pr egenkapitalbevis	15,50	14,00	14,00	11,50	13,50
Kontantutbytte pr egenkapitalbevis i prosent av børskurs 31.12	5,5	5,3	5,5	6,1	6,3
Effektiv avkastning (prosent)	13,4	8,7	41,2	-6,7	13,1
Kontantutbytte i prosent av egenkapitalbevisernes andel av årsoverskudd 1)	54,7	51,8	48,6	44,8	46,4
Resultat pr egenkapitalbevis (kr) 1)	28,35	27,00	29,85	25,70	29,10
Bokført egenkapital pr egenkapitalbevis (kr) 1) 2)	303	289	275	257	244
P/E (børskurs/fortjeneste) 1)	9,5	9,4	8,8	7,3	7,4
P/BV (børskurs/bokført egenkapital) 1)	0,93	0,91	0,93	0,73	0,89

1) Fond for urealiserte gevinster er holdt utenfor beregningen (tom 2017)

2) Konserntall, inkl. avsatt utbytte

Geografisk fordeling

Antall eiere	2018	2017	2016	2015	2014
Møre og Romsdal	3 606	3 633	3 576	3 602	3 565
Øvrige i Norge	1 675	1 939	2 003	2 149	2 244
Utenfor Norge	121	126	136	101	89
Totalt	5 402	5 698	5 715	5 852	5 898

Antall EKB	2018	2017	2016	2015	2014
Møre og Romsdal	5 218 905	5 127 491	5 182 359	4 812 272	4 361 378
Øvrige i Norge	4 065 423	4 216 784	4 059 262	4 554 010	5 076 773
Utenfor Norge	602 626	542 679	645 333	520 672	448 803
Totalt	9 886 954	9 886 954	9 886 954	9 886 954	9 886 954

Fordeling etter antall

Antall EKB	Antall EKB	Andel i %	Antall eiere	Andel i %
1 - 100	73 395	0,74	1 569	29,04
101 - 1.000	1 125 377	11,38	2 744	50,80
1.001 - 10.000	2 520 533	25,49	994	18,40
10.001 - 100.000	1 702 773	17,22	82	1,52
Over 100.000	4 464 876	45,16	13	0,24
Totalt	9 886 954	100,00	5 402	100,00

	Antall EKB		EKB kapital		Overkurs	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Endring i EKB og overkurs:						
Ordinære EKB 01.01	9 886 954	9 886 954	989	989	355	354
Endringer	0	0	0	0	1	1
Ordinære EKB 31.12	9 886 954	9 886 954	989	989	356	355
Egne EKB:						
Egne EKB 01.01	44 215	29 847	5	3		
Endringer	-16 032	14 368	-2	2		
Egne EKB 31.12	28 183	44 215	3	5		

Utbetalt og foreslått utbytte

	Totalt beløp (TNOK)
Utbetalt utbytte EKB	
NOK 13,50 pr EKB i 2015	133 474
NOK 11,50 pr EKB i 2016	113 700
NOK 14,00 pr EKB i 2017	138 417
NOK 14,00 pr EKB i 2018	138 417
Foreslått utbytte	
NOK 11,50 pr EKB i 2015	113 700
NOK 14,00 pr EKB i 2016	138 417
NOK 14,00 pr EKB i 2017	138 417
NOK 15,50 pr EKB i 2018 1)	153 248

1) Godkjent av generalforsamlingen 20.03.2019. Regnskapsført som annen egenkapital pr 31.12.2018.

Tillitsvalgte som eier egenkapitalbevis/representerer egenkapitalbevisiere i Sparebanken Møre pr 31.12.2018

	Antall		Antall
Renate Austrheim	15 145	Christin Pedersen	751 000
Ragna Brenne Bjerkeset	950	Roy Reite	2 522
Mette Brit Bjordal	25 150	Kjell Martin Rønning	8 000
Bjørn Bjåstad	6 672	Turid Sand	1 813
Harald Jarle Eriksen	162 600	Aadne Sandanger	1 076
Sverre A. Farstad	12 000	Åsmund Skår	304 555
Linda Rafteseth Grimstad	80	Karianne Røsberg Slagnes	967
Ann Magrit Grønningsæter	1 274	Alf Sollid	1 100
Marie Rekdal Hide	268	Finn Moe Stene	908 400
Elisabeth Husøy	9 173	Linda Strømmen	540
Turi Indergaard	1 264	Stig Rune Sætre	133
Ester Sjørdal Klungre	568	Svein Arild Sættem	4 003
Helge Knudsen	1 273	Solfrid Teigen	1 411
Leif-Arne Langøy	113 500	Lilian Thomas	948
Berit Larsen	271	Ann Magritt Bjåstad Vikebakk	6 805
Lars Martin Lunde	339 781	Trude Wenaas	17 500
Lise Løseth	379	Kaj Bang Westre	13 565

Note 30

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Eventuell ny informasjon om konsernets posisjoner på balansedagen blir hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker konsernets posisjon på balansedagen, men som vil påvirke konsernets posisjon i fremtiden opplyses om dersom dette er vesentlig.

Det har ikke oppstått hendelser etter balansedagen, som vil påvirke presenterte tall vesentlig, pr. 31.12.2018.

Erklæring

Erklæring i henhold til Verdipapirhandelloven § 5-5

Vi bekrefter at konsernets og bankens årsregnskap for perioden 1. januar til 31. desember 2018 etter vår beste overbevisning er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av konsernets og bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til konsernet og banken, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet og banken står overfor.

Ålesund, 31. desember 2018

20. februar 2019

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**

STYRELEDER

**Roy
Reite**

STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkset**

**Henrik
Grung**

**Jill
Aasen**

**Marie Rekdal
Hide**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Ann Magritt B.
Vikebakk**

**Trond Lars
Nydal**

ADM. DIREKTØR

Til generalforsamlingen i Sparebanken Møre

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Sparebanken Møres årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Sparebanken Møre per 31. desember 2018 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Sparebanken Møre per 31. desember 2018 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2018. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

1. Forventet kredittap på utlån og garantier som ikke er kredittforringet (Steg 1 og 2)

Det vises til note 3 Kredittrisiko, Note 6 Tap på utlån og garantier, note 7 misligholdte og tapsutsatte engasjement og styrets årsberetning, avsnitt kredittrisiko.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
Forventet kredittap på utlån og garantier som ikke er kredittforringet utgjør MNOK 87 per 31.12.2018 og tilsvarer 0,17 % av brutto utlån. IFRS 9 har medført endringer i reglene for innregning og måling av forventede kredittap på utlån, fordringer og garantier sammenlignet med tidligere regelverk. Etter tidligere regelverk, IAS 39 skulle kun tapshendelser som var inntruffet vurderes. IFRS 9 krever at banken innregner et forventet kredittap (ECL) allerede ved etablering av lån og garantier. For å fastsette forventet kredittap utøver ledelsen skjønn, spesielt knyttet til følgende parametere; • Sannsynlighet for mislighold (PD), • Tap ved mislighold (LGD), • Eksponering ved mislighold (EAD), • Definisjon av vesentlig økning i kredittrisiko, • Identifisering og vurdering av kredittforringede engasjementer, herunder realisasjonsverdier for sikkerheter. Som IRB-bank har Sparebanken Møre utviklet egne modeller for fastsettelse av PD, LGD og EAD. Basert på disse godkjente IRB-modellene har konsernet utviklet en egen ECL-modell for beregning av forventet kredittap. Da forventet kredittap i stor grad vil påvirkes av ledelsens forventninger og estimater har vi vurdert posten som et sentralt forhold ved revisjonen.	Vi har dannet oss en forståelse av hvordan konsernet har implementert de nye reglene knyttet til innregning og måling av forventet kredittap og påsett at de er i tråd med standardens krav. Vårt arbeid knyttet til dette inkluderer; • gjennomgang av konsernets validering av IRB-modeller, • kontroll av konsernets dokumentasjon av modellen for beregning av forventede tap, • gjennomgang av konsernets validering av modell for beregning av forventede tap for å se at modellen fungerer som forutsatt, • evaluering av input i ECL-modellen for beregning av forventede tap, herunder PD, LGD og EAD, • etterkontroll av ECL-modellens matematiske nøyaktighet. I vårt arbeid med gjennomgang av valideringer og kontroll av modelldokumentasjon har vi benyttet spesialister. For å utfordre ledelsens estimater og forventninger som er lagt til grunn i beregningene av forventet kredittap har vi blant annet; • vurdert og testet ledelsens kontroller av modellens beregninger, • utført analyser av sentrale nøkkeltall, • vurdert modellberegnete forventede kredittap mot sammenlignbare banker og vår kjennskap til bransjen.

2. Forventet kredittap på kredittforringede utlån og garantier (Steg 3)

Det vises til note 3 Kredittrisiko, Note 6 Tap på utlån og garantier, note 7 misligholdte og tapsutsatte engasjement og styrets årsberetning, avsnitt kredittrisiko.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
Forventet kredittap på utlån og garantier som er kredittforringet utgjør MNOK 251 per 31.12.2018 og tilsvarer 0,50 % av brutto utlån. IFRS 9 krever at det for kredittforringede engasjementer beregnes et forventet kredittap over hele engasjementets løpetid. Fastsettelse av forventet kredittap innebærer stor grad av skjønn fra ledelsens side. Sentrale momenter i ledelsens vurderinger er; • identifisering av kredittforringede engasjementer, • forutsetninger for fastsettelsen av størrelse og tidfesting av forventede kontantstrømmer inkludert verdsettelse av sikkerheter. På bakgrunn av størrelsen på brutto utlån, iboende kredittrisiko, nedskrivningenes størrelse og estimatene som ligger til grunn, anser vi forventet kredittap som et sentralt forhold ved revisjonen.	I forbindelse med vår revisjon av tapsvurderinger knyttet til kredittforringede engasjementer har vi dannet oss en forståelse av hvordan konsernet identifiserer og følger opp engasjementer som er kredittforringet. Videre har vi testet at utvalgte kontroller fungerer som forutsatt; • vi har testet konsernets kontroller som er etablert for å sikre fullstendigheten av engasjementer som er kredittforringet, • vi har testet konsernets kontroll med registrering og oppdatering av sikkerhetsverdier, • vi har testet konsernets kontroll for beregning av forventet kredittap. For et utvalg av kredittforringede engasjementer har vi utfordret ledelsens vurderinger ved å; • etterkontrollere beregning av tap, • vurdere benyttet diskonteringsrente mot engasjementets effektive rente, • vurdere og utfordre ledelsen på forutsetninger for størrelse og tidfesting av kontantstrømmer bla mot eksterne verdivurderinger.

3. IT-systemer og applikasjonskontroller

Det vises til note 20 Leieavtaler, avsnitt om Andre vesentlige avtaler.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
Sparebanken Møre er avhengig av at IT-infrastrukturen i banken fungerer som tilsiktet. Banken benytter et standard kjernesystem levert og driftet av ekstern tjenesteleverandør. God styring og kontroll med IT-systemene er av vesentlig betydning for å sikre nøyaktig, fullstendig og pålitelig finansiell rapportering. Videre understøtter IT-systemene regulatorisk etterlevelse av rapportering til myndigheter, noe som er sentralt for konsesjonspliktige virksomheter. Systemet beregner blant annet rente på innlån og utlån (såkalte applikasjonskontroller) og bankens interne kontrollsystemer bygger på systemgenererte rapporter. På bakgrunn av IT-systemenes betydning for bankens virksomhet har vi identifisert dette området som et sentralt forhold ved vår revisjon.	I forbindelse med vår revisjon av IT-systemet i banken har vi opparbeidet oss en forståelse av kontrollmiljøet og testet at utvalgte generelle IT kontroller fungerer som forutsatt og understøtter viktige applikasjonskontroller. Vi har i våre kontroller hatt hovedfokus på tilgangsstyring. Uavhengig revisor hos tjenesteleverandøren har vurdert og testet internkontroller knyttet til IT systemene hos ekstern tjenesteleverandør. Vi har innhentet attestasjonsuttalelse (ISAE 3402) fra uavhengig revisor for å vurdere om tjenesteleverandøren har tilfredsstillende internkontroll på områder av vesentlig betydning for Sparebanken Møre. Vi forsikret oss om revisorens kompetanse og objektivitet og gjennomgikk rapportene for å vurdere mulige avvik og konsekvenser for vår revisjon. Uavhengig revisor hos tjenesteleverandøren har testet standard rapporter og applikasjonskontroller i kjernesystemet. Vi har innhentet rapport (ISRS 4400) for å vurdere om: - applikasjonskontrollene, herunder kontroller knyttet til renteberegninger, fungerer som forutsatt, - standard rapporter fra systemet er fullstendige og nøyaktige. I vårt arbeid med å forstå kontrollmiljøet, teste kontroller og gjennomgå rapportene har vi benyttet våre spesialister i IT-revisjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Ålesund, 20. februar 2019
KPMG AS

Svein Arthur Lyngroth
Statsautorisert revisor

Alternative resultatmål - APM

Alternative resultatmål

Alternative resultatmål eller APM'er, er av ESMA (European Securities and Markets Authority) definert som «a financial measure of historical or future financial performance, financial position, or cash flows, other than financial measure defined or specified in the applicable financial reporting framework».

Alternative resultatmål er enten justerte nøkkeltall eller nøkkeltall som ikke er definert under IFRS. APM'ene har ikke til hensikt å være et substitutt for regnskapstall som utarbeides etter IFRS og skal heller ikke tillegges mer vekt enn disse regnskapstallene, men har blitt inkludert i den finansielle rapporteringen for å gi en fylligere beskrivelse av konsernets prestasjoner. Videre representerer APM'ene viktige måltall for hvordan ledelsen styrer konsernet.

Sparebanken Møres APM'er benyttes både i oversikten over nøkkeltall, i styrets beretning, samt i regnskapspresentasjoner. Alle APM'er vises med tilsvarende sammenligningstall for tidligere perioder.

Sparebanken Møre har følgende APM'er som ikke fremgår av regnskapet med noteopplysninger:

Forvaltningskapital

Definisjon: Sum eiendeler.

Begrunnelse: Forvaltningskapital er et innarbeidet bransjespesifikt navn på sum eiendeler.

Gjennomsnittlig forvaltningskapital

Definisjon: Gjennomsnittlig sum eiendeler for året, beregnet som daglig gjennomsnitt.

Begrunnelse: Nøkkeltallet benyttes i beregningen av prosentvise forholdstall for resultatpostene.

Egenkapitalforrentning

Definisjon: Resultat for regnskapsåret i prosent av gjennomsnittlig egenkapital i året. Fondsobligasjoner klassifisert som egenkapital er holdt utenfor beregningen, både i resultat og egenkapital.

Begrunnelse: Egenkapitalforrentning er et av Sparebanken Møres viktigste finansielle måltall og gir relevant informasjon om konsernets lønnsomhet ved at den måler driftens lønnsomhet i forhold til investert kapital. Resultatet korrigeres for renter på fondsobligasjoner som ihht. IFRS er klassifisert som egenkapital, men som i denne sammenheng er mer naturlig å behandle som gjeld da fondsobligasjonene er rentebærende og ikke har rett på utbytteutbetalinger.

Kostnader i prosent av inntekter

Definisjon: Sum driftskostnader i prosent av sum inntekter

Begrunnelse: Dette nøkkeltallet gir informasjon om sammenhengen mellom inntekter og kostnader, og er et nyttig måltall for å vurdere konsernets kostnadseffektivitet.

Tap i % av utlån

Definisjon: «Tap på utlån, garantier m.v.» i prosent av «Utlån til og fordringer på kunder» i begynnelsen av regnskapsperioden.

Begrunnelse: Nøkkeltallet angir resultatført tapskostnad i forhold til netto utlån og gir relevant informasjon om hvor store tapskostnader foretaket har i forhold til utlånsvolumet. Dette nøkkeltallet anses å være bedre egnet som et sammenligningstall mot andre banker enn selve tapskostnaden ettersom kostnaden sees i sammenheng med utlånsvolumet.

Tapsutsatte engasjement i % av utlån og garantier (før tapsnedskrivninger)

Definisjon: Tapsutsatte engasjement, målt som summen av misligholdte engasjement over 3 måneder som har individuell nedskrivning samt øvrige tapsutsatte engasjement som ikke er misligholdt men som har individuell nedskrivning, i prosent av sum utlån og garantier før tapsnedskrivninger.

Begrunnelse: Nøkkeltallet gir relevant informasjon om konsernets kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.

Tapsutsatte engasjement i % av utlån og garantier (etter tapsnedskrivninger)

Definisjon: Tapsutsatte engasjement, målt som summen av misligholdte engasjement over 3 måneder som har individuell nedskrivning samt øvrige tapsutsatte engasjement som ikke er misligholdt men som har individuell nedskrivning, i prosent av sum utlån og garantier etter tapsnedskrivninger.

Begrunnelse: Nøkkeltallet gir relevant informasjon om konsernets kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.

Innskuddsdekning i %

Definisjon: «Innskudd fra kunder» i prosent av «Utlån til og fordringer på kunder».

Begrunnelse: Innskuddsdekningen gir viktig informasjon om hvordan konsernet finansierer sin virksomhet. Innskudd fra kunder representerer en viktig del av finansieringen av konsernets utlånsvirksomhet og nøkkeltallet gir viktig informasjon om konsernets avhengighet av markedsfinansiering.

Utlånsvekst i %

Definisjon: Periodens endring i «Utlån til og fordringer på kunder» i prosent av «Utlån til og fordringer på kunder» ved periodens begynnelse.

Begrunnelse: Nøkkeltallet gir informasjon om aktiviteten og veksten i bankens utlånsvirksomhet.

Innskuddsvekst i %

Definisjon: Periodens endring i «Innskudd fra kunder» i prosent av «Innskudd fra kunder» ved periodens begynnelse.

Begrunnelse: Nøkkeltallet gir informasjon om aktiviteten og veksten i innskuddsvirksomheten som er en viktig del av finansieringen av konsernets utlånsvirksomhet.

Pris/Bokført verdi (P/B)

Definisjon: Børskurs på bankens egenkapitalbevis (MORG) dividert med bokført verdi pr egenkapitalbevis for konsernet.

Begrunnelse: Nøkkeltallet gir informasjon om den bokførte verdien per egenkapitalbevis sett opp mot børskursen på et gitt tidspunkt. Dette gir regnskapsbrukeren mulighet til å vurdere rimeligheten av børskursen til egenkapitalbeviset.

Bokført verdi pr egenkapitalbevis

Definisjon: Summen av egenkapitalen som tilhører eierne av bankens egenkapitalbevis (egenkapitalbeviskapitalen, overkursfondet, utjevningsfondet og egenkapitalbeviserens andel av annen egenkapital, inkl. avsatt utbytte) dividert på antall utstedte egenkapitalbevis.

Begrunnelse: Nøkkeltallet gir informasjon om verdien av bokført egenkapital pr egenkapitalbevis. Dette gir regnskapsbrukeren mulighet til å vurdere rimeligheten av børskursen til egenkapitalbeviset. Nøkkeltallet er beregnet som egenkapitalbeviserens andel av egenkapitalen ved utløpet av perioden dividert på antall egenkapitalbevis.

Belåningsgrad/LTV (Loan to value)

Definisjon: Gjennomsnittlig lånebeløp på utlån til kunder dividert på gjennomsnittlig markedsverdi på sikkerhetsstilte eiendeler.

Begrunnelse: Nøkkeltallet gir informasjon om belåningsgraden i utlånsporteføljen og er relevant for å vurdere tapsrisikoen i denne.

